



Rzeczpospolita
Polska

Dofinansowane przez
Unię Europejską



MAŁOPOLSKA

Lokalna Grupa Działania „PÓŁNOCNA MAŁOPOLSKA”



Lokalna Strategia Rozwoju na lata 2023 – 2027



Proszwice



Koniusza



Palecznica



Radziemice



Charsznica



Miechów



Kozłów



Książ
Wielki



Słaboszów



Racławice



Gołcza



Nowe
Brzesko

Koniusza, **kwiecień-czerwiec** 2025 r.

Spis treści

Rozdział I. Charakterystyka partnerstwa lokalnego	4
1. Nazwa LGD i forma prawna	4
2. Doświadczenia LGD i proces tworzenia partnerstwa	4
3. Struktura LGD.....	6
4. Skład organu decyzyjnego	7
5. Proces decyzyjny	7
6. Dokumenty regulujące funkcjonowanie LGD	9
Rozdział II. Charakterystyka obszaru i ludności objętej wdrażaniem LSR.....	12
1. Opis obszaru LGD.....	12
2. Mapy obszaru objętego LSR.....	13
3. Spójność obszaru LGD.....	14
Rozdział III. Partycypacyjny charakter LSR	17
1. Kluczowe uwarunkowania	17
2. Zaangażowanie interesariuszy.....	18
3. Kluczowi interesariusze	19
4. Metody angażowania interesariuszy	20
5. Ustalenia z konsultacji społecznych i analiza wniosków z konsultacji.....	20
6. Grupy interesariuszy zaangażowane w tworzenie LSR	22
7. Aktywizacja interesariuszy	22
Rozdział IV. Analiza potrzeb i potencjału LSR	24
1. Diagnoza	24
2. Analiza potrzeb rozwojowych i potencjałów - SWOT	43
3. Określenie grup docelowych istotnych z punktu widzenia realizacji LSR	49
4. Komplementarność z innymi inicjatywami, w tym Instrumenty Terytorialne	51
Rozdział V. Spójność, komplementarność i synergia	52
1. Zgodność i komplementarność LSR z dokumentami strategicznymi.....	52
2. Opis sposobu integrowania sektorów, partnerów, zasobów, branż	58
3. Wartość dodana podejścia LEADER	59
Rozdział VI. Cele i wskaźniki.....	60
1. Powiązanie celów z wynikami analizy potrzeb i potencjałów	60
2. Cele i przedsięwzięcia oraz źródła ich finansowania	63
Rozdział VII. Sposób wyboru i oceny operacji oraz sposób ustanawiania kryteriów wyboru	81
1. Charakterystyka wewnętrznej organizacji pracy LGD.....	81
2. Kryteria	82
3. Innowacyjność.....	83
Rozdział VIII. Plan działania.....	84
1. Harmonogramu osiągnięcia celów i wskaźników	84
2. Kamienie milowe	85
Rozdział IX. Plan finansowy LSR.....	86

1. Źródła finansowania i plan wykorzystania budżetu.....	86
2. Powiązania źródeł finansowania z celami LSR.....	86
3. Inne źródła finansowania.....	86
Rozdział X. Monitoring i ewaluacja	87
1. System monitoringu i ewaluacji	87
2. Narzędzia monitoringowe.....	88
3. Procesy i kryteria ewaluacji	88
4. Procedura aktualizacji LSR.....	89
Rozdział XI. Wykaz wykorzystanej literatury	90
Rozdział XII. Załączniki do LSR.....	91
1. Cele i przedsięwzięcia.....	91
2. Plan działania - wskazujący harmonogram osiągnięcia poszczególnych wskaźników produktu	93
3. Budżet LSR - w podziale na poszczególne fundusze EFSI i zakresy wsparcia.....	99
4. Plan wykorzystania budżetu LSR – wykazujący wykorzystanie zakontraktowanych środków w podziale na poszczególne fundusze i lata	100

Lokalna Grupa Działania serdecznie dziękuje
wszystkim Mieszkańcom obszaru LGD,
którzy brali udział w procesie opracowania
i konsultacji Lokalnej Strategii Rozwoju.



Niniejsza strategia powstała przy zaangażowaniu środków PROW 2014-2020



Europejski Fundusz Rolny na rzecz Rozwoju Obszarów Wiejskich. Europa inwestująca w obszary wiejskie.
Instytucja zarządzająca PROW 2014-2020 - Minister Rolnictwa i Rozwoju Wsi.

Proces przygotowania LSR współfinansowany ze środków Unii Europejskiej w ramach działania 19.

Wsparcie dla rozwoju lokalnego w ramach inicjatywy LEADER Programu Rozwoju Obszarów Wiejskich na lata 2014-2020,
poddziałanie 19.1 Wsparcie przygotowawcze.

Wykorzystywane w LSR tabele, wykresy, rysunki, schematy i mapy są opracowaniami własnymi LGD, poza przypadkami, w których podano źródło.

Rozdział I. Charakterystyka partnerstwa lokalnego

1. Nazwa LGD i forma prawna

Nazwa Stowarzyszenia (KRS): Lokalna Grupa Działania „Północna Małopolska”

NIP 6821676500, REGON 120256407, KRS 0000255141

Skrótowa nazwa stosowana przez Stowarzyszenie to: LGD Północna Małopolska

Lokalna Grupa Działania „Północna Małopolska” wcześniej znana pod nazwą Stowarzyszenie na Rzecz Rozwoju Płaskowyżu Proszowickiego „ProKoPaRa” jest stowarzyszeniem specjalnym posiadającym osobowość prawną, działa w oparciu o ustawę z dnia 7 kwietnia 1989 r. Prawo o stowarzyszeniach. Jest to partnerstwo trójsektorowe, składające się z przedstawicieli sektorów publicznego, gospodarczego i społecznego. Stowarzyszenie działa jako Lokalna Grupa Działania (LGD) i jest dobrowolnym, samorządnym i trwałym zrzeszeniem osób fizycznych i prawnych, w tym jednostek samorządu terytorialnego, działających niezarobkowo na rzecz obszarów wiejskich. W wyniku połączenia LGD „ProKoPaRa” z LGD „Jaksa”, decyzją Walnego Zebrania Członków dnia 5 lutego 2025 r. Stowarzyszenie przyjęło nową nazwę Lokalna Grupa Działania „Północna Małopolska”. Nowa nazwa pozwala na większą identyfikację mieszkańców obszaru objętego Lokalną Strategią Rozwoju ze stowarzyszeniem oraz odzwierciedla geograficzne położenie gmin członkowskich.

Stowarzyszenie może używać skróconej nazwy LGD Północna Małopolska.

2. Doświadczenia LGD i proces tworzenia partnerstwa

Władze samorządowe gmin Koniusza, Pałecznica, Radziemice i Proszowice współpracowały w obszarze rozwoju ponadlokalnego od chwili powstania samorządów lokalnych. Współpraca ta objęła również aktywne grupy mieszkańców reprezentujących zróżnicowane środowiska: rolnicze, społeczne, biznesowe i publiczne, które utworzyły Konwent Strategiczny (40 osób, po 10 z każdej gminy). Grupa ta przekształciła się w komitet założycielski Stowarzyszenia na Rzecz Rozwoju Płaskowyżu Proszowickiego ProKoPaRa, które uczestniczyło w Programie Leader+ (2004-2006).

Stowarzyszenie od początku zakładało pełną otwartość i starało się włączać szerokie grono mieszkańców do swoich działań. Wypracowany przez Konwent model partnerstwa (opierający się o zasady LEADER) pozwalał na włączenie, oprócz osób fizycznych, także lokalnych instytucji i organizacji (OSP, Urzędy Gmin, KGW, kluby sportowe, inne stowarzyszenia). Angażując młodzież powstała Młodzieżowa Lokalna Grupa Działania, a wypracowana przez nią wizja rozwoju Płaskowyżu Proszowickiego stanowiła ważny punkt odniesienia przy konstruowaniu Zintegrowanej Strategii Rozwoju Obszarów Wiejskich (ZSROW). Wśród uczestników prowadzono szkolenia i warsztaty poszerzające wiedzę o inicjatywie LEADER i jej zasadach i budujące kompetencje w zakresie współpracy przy tworzeniu i wdrażaniu ZSROW. Szeroki udział mieszkańców i przedstawicieli zróżnicowanych środowisk umożliwił partycypacyjną formułę prac nad ZSROW. Przeprowadzono konferencję plenarną oraz spotkania gminne, co pozwoliło na analizę potrzeb, określenie wyzwań oraz celów interwencji LEADER. LGD zdobyło doświadczenia w realizacji zadań w ramach LEADER+ - schemat I oraz schemat II. Już wtedy rozpoczęto współpracę z LGD Miechowskie Stowarzyszenie Gmin „Jaksa” w ramach kompleksowego projektu Rol-net-art. Ze względu na bliskie sąsiedztwo i zbliżony charakter obszarów tych dwóch LGD przez lata budowana była naturalna sieć relacji pomiędzy lokalnymi samorządami, organizacjami pozarządowymi, a przede wszystkim pomiędzy mieszkańcami.

W okresie **2007-2013** Stowarzyszenie dysponowało już znaczącym doświadczeniem w zakresie partycypacyjnego przygotowywania strategii oraz jej wdrażania z czynnym udziałem mieszkańców.

Pozwoliło to sprawnie opracować kolejną strategię. Przeprowadzono szeroką debatę publiczną o dotychczasowych efektach działania LGD i wyzwaniach dla obszaru, badania ankietowe, cykl spotkań w gminach. Ta partnerska formuła pozwoliła na koncentrację wsparcia na priorytetowych wyzwaniach. Okres wdrażania LSR 2007-2013 przyczynił się do znacznego zaktywizowania społeczności lokalnych, powstało w tym okresie wiele nowych stowarzyszeń, szczególnie intensywnie rozwijały się Koła Gospodyń Wiejskich oraz lokalne inicjatywy. Dodatkowo wsparcie kierowane do sektora gospodarczego, zaktywizowało przedsiębiorców. W wyniku wdrożenia LSR 2007-2013 osiągnięto zaplanowane rezultaty: wspieranie rozwoju produktów lokalnych (rolnych) (8) wsparcie przedsiębiorstw oferujących usługi turystyczne (4) rozwój gospodarstw agroturystycznych (6), modernizacja ośrodków kultury, obiektów sportowych lub placów zabaw (20), odnowione zabytki (4), oznakowane szlaki, elementy małej infrastruktury (10), miejsca z dostępem do internetu, (8), promocja produktów lokalnych (20), działania promocyjne i wydarzenia kulturalno-sportowe (5), imprezy kulturalno-rozrywkowe i wsparte zespoły folklorystyczne (20), szkolenia i działania promocyjne związane ze szlakami (10).

W wyniku realizacji LSR **2014-2021** LGD zrealizowało zaplanowane cele: wsparcie nowy i istniejących przedsiębiorstw (34), szkolenia dla przedstawicieli 3 sektorów (7), innowacyjne działania edukacyjne – świadomość klimatyczna (10), lokalne wydarzenia z zakresu kultury, sportu i rekreacji (10), modernizacja infrastruktury kultury, sportu i rekreacji (16), modernizacja infrastruktury drogowej (4), renowacja obiektów zabytkowych (3), wydarzenia promocyjne (10). Warto podkreślić, że LGD pomimo poważnych trudności związanych z obostrzeniami pandemicznymi zrealizowało zaplanowane działania w przewidzianych zakresach.

Stowarzyszenie „ProKoPaRa” od momentu akcesji Polski do UE zdobywało doświadczenia w realizacji podejścia LEADER. Siedem zasad LEADER przez te ponad 15 lat wdrażano z sukcesami do praktyki lokalnego życia wykorzystując potencjał lokalnych liderów i łącząc mieszkańców, rolników, przedsiębiorców, organizacje pozarządowe i samorząd. Doświadczenie zdobyło stowarzyszenie, ale i mieszkańcy oraz partnerzy z każdego z sektorów. Dowodem skuteczności są dziesiątki zrealizowanych projektów w ramach trzech partycypacyjnie przygotowanych i wdrożonych LSR. Ostatnie badanie ewaluacyjne (KSOW, 2021) potwierdza tę efektywność - funkcjonowanie biura LGD oceniono bardzo dobrze, pracownicy wykazują się znajomością potrzeb lokalnych społeczności, prawidłowo realizowane są działania doradcze oraz informacje (wykorzystuje się różnicowane kanały informacyjne w tym spotkania konsultacyjne). W latach 2016-2021 pracownicy z obszaru LGD uczestniczyli w 47 szkoleniach podnoszących kompetencje zawodowe, zostało także przeprowadzonych 42 szkolenia dla członków LGD.

LGD „ProKoPaRa” podejmowała inicjatywy **w zakresie pozyskiwania środków zewnętrznych** i zrealizowała działania poza RLKS, m.in. „Mecenat Małopolski”, Fundusz Prewencyjny PZU SA i program „Nie starzeje się ten, kto nie ma na to czasu” organizowany przez Województwo Małopolskie. Doświadczenie w tym zakresie mają także członkowie LGD – Stowarzyszenie KLUCZ (oddział w Pałecznicy) realizujące szeroki zakres projektów społecznych, m.in. granty na realizację Innowacji Społecznych - "Mobilne Centrum Pomocy Dla Osób Starszych", "Drużyna Srebrnych Wolontariuszek" - Kompleksowe wsparcie z zakresu wolontariatu i pomocy sąsiedzkiej dla Osób Zależnych na terenach wiejskich; Aktywny senior - dzienna opieka i aktywizacja osób niesamodzielnych - utworzenie i prowadzenie dziennej placówki wsparcia dla osób 60 + z terenu powiatu proszowickiego;

Członkowie LGD realizowali także **szereg projektów partnerskich**, m.in. (1) Podniesienie efektywności energetycznej obiektów publicznych jako element systemowego podejścia do ochrony środowiska naturalnego w powiatach: proszowickim, bocheńskim i miechowskim; (2) Partnerski projekt budowy instalacji odnawialnych źródeł energii dla gmin województwa małopolskiego; (3) Usuwanie odpadów z folii rolniczych, siatki i sznurka do owijania balotów, opakowań po nawozach typu big bag; (4) Głęboka

termomodernizacja budynków szkół w Gminie Miechów i Proszowice – EOG; (5) Ekopartnerzy na rzecz słonecznej energii Małopolski; (6) Redukcja emisji zanieczyszczeń do powietrza poprzez wymianę źródeł ciepła w indywidualnych gospodarstwach domowych na terenie gmin: Miechów, Gołcza, Kozłów i Charsznica oraz projekty o charakterze społecznym: (7) „Aktywność drogą do celu” - kompleksowy program na rzecz aktywizacji społecznej i zawodowej osób zagrożonych ubóstwem lub wykluczeniem społecznym 9.1.1 RPO WM 2014-2020; (8) „Aktywność drogą do sukcesu” 9.1.1 RPO WM 2014-2020; (9) „Czas na zmiany”, współfinansowany w ramach Programu Operacyjnego Wiedza Edukacja Rozwój na lata 2014-2020, Działanie 4.3 Współpraca ponadnarodowa, w ramach projektu pn. „Ścieżki współpracy - wsparcie dla podmiotów wdrażających współpracę międzynarodową” realizowanego przez Fundację „Fundusz Współpracy.

Ponad 15 lat doświadczeń instytucjonalnych stowarzyszenia oraz doświadczeń personalnych jego członków, a przede wszystkim wypracowane relacje z lokalną społecznością stanowią potencjał do realizacji kolejnej LSR. Nowe cele stojące przed stowarzyszeniem: Aktywizacja gospodarcza i społeczna włączająca Mieszkańców, Poprawa jakości infrastruktury usług społecznych, kulturalnych, turystycznych oraz Rozwój innowacyjnej, zielonej gospodarki i wzmacnianie świadomości klimatycznej Mieszkańców - są w znacznym zakresie **kontynuacją dotychczasowych działań**. Stowarzyszenie realizowało przedsięwzięcia wspierające przedsiębiorczość i aktywizujące mieszkańców – zwłaszcza grupy wykluczone. Analogicznie, od lat wspiera działania budujące świadomość ekologiczną. Stowarzyszenie potrafi sprawnie realizować działania we współpracy z samorządami lokalnymi oraz samorządem województwa, a przede wszystkim z sukcesami współpracuje z przedstawicielami sektora gospodarczego (przedsiębiorcy) i społecznego (KGW, OSP, Kluby sportowe, inne Stowarzyszenia, mieszkańcy). Jednocześnie LGD jako swój cel stawia sobie zwiększanie zaangażowania lokalnej społeczności w realizację LSR – działania w tym zakresie opisano w rozdziale III.

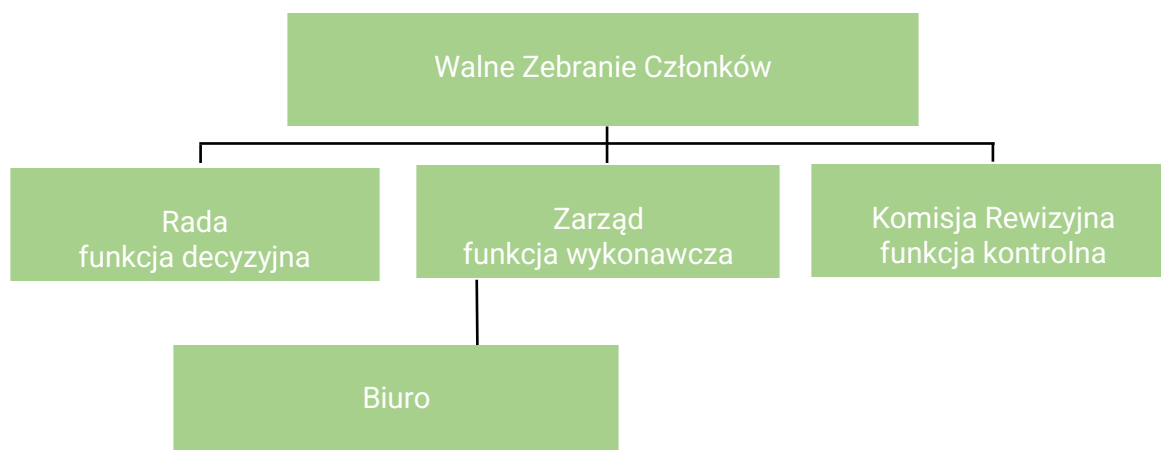
3. Struktura LGD

Lokalna Grupa Działania w swojej strukturze posiada członków z trzech sektorów, tj. sektora publicznego, gospodarczego oraz społecznego. Żadna pojedyncza grupa interesu, nie kontroluje procesu podejmowania decyzji w Stowarzyszeniu. Stowarzyszenie funkcjonuje w oparciu o zasady otwartości i inkluzywności, dzięki czemu ma szerokie grono członków z różnych sektorów. Przejawem tego podejścia jest także połączenie LGD „ProKOPaRa” z LGD „Jaksa”.

Zgodnie ze stanem na maj 2023 r. LGD ma 97 członków, z czego sektor publiczny - 18 członków, sektor gospodarczy 19 członków i sektor społeczny 60 członków. Obecna struktura zapewnia reprezentację poszczególnych grup, w tym grup szczególnie istotnych z punktu widzenia realizacji LSR oraz mieszkańców.

W dniu 5 lutego 2025 r. decyzją Walnego Zebrania Członków, Stowarzyszenie na Rzecz Rozwoju Płaskowyżu Proszowickiego „ProKoPaRa” zmieniło nazwę na Lokalna Grupa Działania „Północna Małopolska”.

Struktura organizacyjna LGD



4. Skład organu decyzyjnego

W myśl zasad LEADER oraz wypracowanych standardów zarządzania Stowarzyszenie dba o partycypację w procesach decyzyjnych, gwarantuje także, że żadna pojedyncza grupa interesu, nie kontroluje tych procesów.

Organem decyzyjnym Stowarzyszenia jest Rada Stowarzyszenia, która działa według zasad określonych w Regulaminie Rady. W celu zapewnienia jak najszerzej partycypacji mieszkańców oraz w celu odwzorowania w organie decyzyjnym głosu członków LGD - Rada ma charakter kadencyjny (§17 Ust. 3 Statutu). Członkowie Rady są wybierani przez Walne Zebranie Członków Stowarzyszenia. Członkiem Rady nie może być pracownik Biura LGD, członek Zarządu oraz Komisji Rewizyjnej. Członkowie Rady zgłaszani są przez gminy, organizacje pozarządowe, zrzeszenia zawodowe w sposób zapewniający reprezentację gmin i sektorów – publicznego, społecznego, gospodarczego oraz o ile to możliwe innych grup istotnych dla realizacji LSR.

Rada składa się z 17 osób: Przewodniczącego, Wiceprzewodniczącego, Sekretarza oraz 12 Członków. Sektor publiczny w Radzie jest reprezentowany przez 8 osób (poniżej 50% składu Rady), wśród członków Rady jest 5 kobiet oraz jedna osoba poniżej 25 roku życia.

5. Proces decyzyjny

Rada jest organem decyzyjnym Stowarzyszenia **Regulamin Rady**, został uchwalony dnia 12.01.2009 r. i określa szczegóły procesu decyzyjnego Rady Stowarzyszenia oraz jej wewnętrzną organizację i tryby pracy.

Zwoływanie posiedzeń: posiedzenia Rady są zwoływane odpowiednio do potrzeb, w szczególności wynikają one z naborów projektów organizowanych przez LGD. Posiedzenie może być zwoływane przez Przewodniczącego Rady lub na pisemny wniosek przynajmniej 4 członków Rady. Członkowie Rady są zawiadamiani w sposób pisemny lub inny skuteczny sposób o miejscu, terminie i porządku posiedzenia Rady najpóźniej 7 dni przed terminem posiedzenia, tak aby zapewnić im możliwość zapoznania się z materiałami związanymi z porządkiem posiedzenia. Wraz z zawiadomieniem członkowie Rady mogą otrzymać materiały i dokumenty związane z porządkiem posiedzenia w formie papierowej, elektronicznej lub w inny skuteczny sposób. Dokumenty związane z oceną operacji, w szczególności wnioski o przyznanie wsparcia, udostępniane są w formie papierowej, albo – jeżeli Przewodniczący Rady tak postanowi – za pośrednictwem POP lub w formie zabezpieczonej pocztą elektroniczną. Posiedzenia Rady są jawne i może w nich uczestniczyć Prezes Zarządu oraz inni członkowie Zarządu – bez prawa do głosowania.

Wyłączenie z oceny: Członkowie Rady zostali przeszkoleni w zakresie procesu oceny, ze szczególnym uwzględnieniem bezstronności i poufności oceny. Wyłączenie z oceny i wyboru operacji oraz zobowiązanie się do zachowania poufności następuje poprzez wypełnienie i złożenie przez członka Rady *Deklaracji bezstronności i poufności*, której wzór stanowi Załącznik do Regulaminu.

Zasady podejmowania decyzji: Decyzje Rady, w szczególności decyzje w sprawie wyboru projektu do dofinansowania, podejmowane są w formie uchwały, zwykłą większością głosów (większa liczba oddanych głosów „za” niż „przeciw”, głosy „wstrzymujące się” nie są brane pod uwagę).

Tryb głosowania w sprawach związanych z oceną i wyborem operacji określają procedury wyboru. Każdy członek Rady dysponuje jednym głosem. W przypadkach określonych w procedurach wyboru, Rada podejmuje decyzje poprzez wypełnienie kart oceny operacji. Na poziomie podejmowania decyzji w Radzie zostanie zagwarantowane przedstawicielstwo każdego z sektorów: społecznego, gospodarczego i publicznego.

Dokumentacja z posiedzeń Rady: W trakcie posiedzenia Rady sporządzane są protokoły, dokumentujące przebieg posiedzenia Rady, procesu oceny i wyboru operacji, rozpatrywanie odwołań lub wybór wykonawców operacji własnej. Protokół z posiedzenia Rady sporządzany jest w terminie 3 dni od zakończenia oceny i wyboru operacji lub zakończenia procedury odwoławczej. Protokół (po anonimizacji) jest publikowany na stronie internetowej LGD. W ten sposób zapewniana jest pełna transparentność działania Rady.

Członkostwo: Stwierdzenie nabycia lub utraty członkostwa w Stowarzyszeniu następuje na podstawie uchwały Zarządu Stowarzyszenia. Natomiast w przypadku organów LGD, wybór i odwołanie członków Zarządu i Komisji Rewizyjnej i Rady odbywa się w głosowaniu tajnym bezwzględną większością głosów przy obecności co najmniej połowy uprawnionych do głosowania członków. Członkowie Zarządu i Komisji Rewizyjnej są wybierani i odwoływani przez Walne Zebranie Członków. Rada jest wybierana przez Walne Zebranie spośród jego członków. Co najmniej połowę członków Rady stanowią partnerzy gospodarczy i społeczni oraz inne podmioty reprezentujące społeczeństwo obywatelskie, organizacje pozarządowe, w tym organizacje zajmujące się zagadnieniami z zakresu ochrony środowiska naturalnego oraz podmioty odpowiedzialne za promowanie równości szans kobiet i mężczyzn. Walne Zebranie Członków jest zwoływane przez Zarząd co najmniej raz na rok z własnej inicjatywy lub na pisemny wniosek Komisji Rewizyjnej lub wniosek co najmniej 1/3 członków Stowarzyszenia. W Walnym Zebraniu Członków mogą uczestniczyć zaproszeni przez Zarząd goście.

Podejmowanie uchwał: z zastrzeżeniem §17. ust. 4 (dot. wyboru i odwołania członków Zarządu, Komisji Rewizyjnej i Rady) oraz §21 ust. 2 (dot. podjęcia uchwały w sprawie uchwalenia i zmiany Statutu oraz rozwiązania Stowarzyszenia) statutu - uchwały władz Stowarzyszenia zapadają zwykłą większością głosów w głosowaniu jawnym. Ponadto, z zastrzeżeniem §21. ust. 1 (dot. podejmowania Uchwał przez Walne Zebranie) do podejmowania uchwał władz Stowarzyszenia wymagana jest obecność co najmniej połowy uprawnionych do głosowania członków. Stowarzyszenie może zostać rozwiązane na podstawie uchwały Walnego Zebrania Członków lub w innych przypadkach przewidzianych przepisami prawa.

Uchwalanie LSR: organem, odpowiedzialnym za opracowanie projektu LSR (ewentualnie jego zmiany) jest Zarząd Stowarzyszenia. Natomiast organem uprawnionym do uchwalenia LSR oraz kierunków i programu działania Stowarzyszenia jest Walne Zebranie Członków. Do zadań Rady należy wybór projektów, które mają być realizowane w ramach LSR.

Bezstronność: członek Rady nie może być równocześnie członkiem Zarządu lub Komisji Rewizyjnej, w procesie oceny projektów zachowane są zasady bezstronności i poufności, członkowie Rady potwierdzają ten fakt poprzez złożenie pisemnej deklaracji w ramach każdego z naborów.

Zasady funkcjonowania Zarządu regulowane są przez Statut Stowarzyszenia, **kompetencje Zarządu** obejmują:

- opracowanie projektu i zmian LSR,
- reprezentowanie Stowarzyszenia i działanie w jego imieniu,
- uchwalanie planu finansowego i zarządzanie majątkiem Stowarzyszenia,
- ustalanie szczegółowego planu działania Stowarzyszenia,
- nawiązywanie kontaktów i współpracy z instytucjami publicznymi, organizacjami pozarządowymi, uczelniami oraz jednostkami badawczo – rozwojowymi krajowymi i zagranicznymi,
- powoływanie i rozwiązywanie komisji problemowych, zespołów badawczych i innych form organizacyjnych przydatnych dla działalności Stowarzyszenia,
- składanie sprawozdania z działalności Stowarzyszenia Walnemu Zebraniu Członków,
- podejmowanie uchwały w przypadkach przewidzianych Statutem,
- przyjmowanie nowych członków stowarzyszenia,
- powoływanie i odwoływanie kierownika Biura oraz zatrudnianie pracowników Biura.

Zgodnie ze statutem, Zarząd składa się z od 4 do 7 osób, w tym Prezesa, Wiceprezesa, Skarbnika, Sekretarza i trzech innych członków Zarządu wybieranych przez Walne Zebranie Członków. Członkiem Zarządu nie może być osoba skazana prawomocnym wyrokiem za przestępstwo popełnione umyślnie. Do reprezentowania Stowarzyszenia lub do zaciągania zobowiązań majątkowych jest upoważniony Prezes lub Wiceprezes Zarządu jednoosobowo bądź dwóch innych członków Zarządu działających łącznie.

6. Dokumenty regulujące funkcjonowanie LGD

LGD Północna Małopolska funkcjonuje w oparciu o następujące dokumenty wewnętrzne: Statut, Regulamin Rady Stowarzyszenia, Regulamin Biura Stowarzyszenia.

Statut Stowarzyszenia został uchwalony na zebraniu założycielskim Stowarzyszenia w dniu 20 lutego 2006 roku. Obecnie obowiązuje tekst jednolity przyjęty uchwałą Walnego Zebrania Członków dnia 24 maja 2023 r.

Statut określa m.in.: rodzaj partnerstwa, siedzibę, podmiot sprawujący nadzór nad Stowarzyszeniem (Marszałek Województwa Małopolskiego), czas trwania Stowarzyszenia, cele i środki działania, członków Stowarzyszenia oraz ich prawa i obowiązki, władze Stowarzyszenia i tryb ich wyboru, majątek i sposób rozwiązania Stowarzyszenia. Władzami Stowarzyszenia są: Walne Zebranie Członków, Zarząd, Komisja Rewizyjna, Rada. Kadencja Zarządu, Komisji Rewizyjnej i Rady trwa nie dłużej niż 4 lata.

Zapisy statutu w paragrafie 7 wskazują, że działanie Stowarzyszenia (przygotowanie i realizacja LSR) opiera się na pogłębionym partnerstwie i skutecznej komunikacji. Formalnym przejawem tego podejścia jest kolegialny proces podejmowania decyzji (kluczowe kompetencje posiadają Walne Zebranie Członków oraz Rada), kadencyjność organów oraz otwartość na dialog, nowe inicjatywy i nowych członków LGD.

Regulamin Rady Stowarzyszenia – aktualny został przyjęty przez Walne Zebranie Członków 21.12.2015 r. określa on wewnętrzną organizację Rady oraz tryb pracy. Rada wybiera operacje realizowane w ramach LSR oraz ustala kwoty wsparcia. Członkowie Rady powoływani są przez Walne Zebranie Członków LGD spośród członków LGD. W skład Rady wchodzi przedstawiciele każdego z sektorów: publicznego, społecznego i gospodarczego, a także mieszkańcy obszaru działania LGD, przy czym ani władze

publiczne, ani żadna z grup interesów nie posiada więcej niż 49% praw głosu. Przedstawiciele sektora publicznego stanowią mniej niż 30% składu Rady. Co najmniej jeden członek Rady jest kobietą. Co najmniej jeden członek Rady jest osobą poniżej 35 roku życia. Rada spośród swojego grona wybiera: Przewodniczącego Rady, Zastępcę Przewodniczącego Rady oraz Sekretarza Rady.

Decyzje Rady, w szczególności decyzje w sprawie wyboru projektu do finansowania, podejmowane są w formie uchwał zwykłą większością głosów. Przy podejmowaniu decyzji przez Radę reprezentowane są wszystkie sektory, przy czym żadna grupa interesów nie posiada więcej niż 49% praw głosu, a co najmniej 50% głosów pochodzi od partnerów nie będących instytucjami publicznymi. Z przebiegu posiedzenia Rady, przebiegu oceny i wyboru operacji oraz przebiegu procedury odwoławczej, sporządza się protokoły.

Regulamin Biura Stowarzyszenia - aktualny został uchwalony 12.11.2019 r. Regulamin określa m.in. zasady funkcjonowania Biura, strukturę organizacyjną, ramowy zakres działania, kompetencje dyrektora biura, pracowników obsługi oraz inne postanowienia związane z funkcjonowaniem Biura Stowarzyszenia. Zgodnie z Regulaminem, pracą Biura kieruje Prezes Zarządu osobiście lub za pośrednictwem powołanego przez Zarząd Dyrektora Biura. Struktura organizacyjna Biura kształtuje się następująco: Dyrektor Biura, Specjalista ds. koordynowania projektów, Specjalista ds. promocji i aktywizacji społecznej. Wraz z poszerzeniem zakresu zadań liczba pracowników może wzrosnąć. Regulamin określa wytyczne dotyczące wiedzy i doświadczenia osób zaangażowanych w opracowanie i realizację LSR.

W przypadku zaistnienia potrzeb zgłaszanych przez członków LGD, Radę, Zarząd, Biuro lub czynników zewnętrznych (np. zmiana prawa) są one poddawane analizie zasadności, następnie formułowane są propozycje nowych/zmienionych zapisów i weryfikowane pod kątem ich zgodności z prawem oraz pozostałymi uwarunkowaniami działania LGD. Następnie wprowadza się te zmiany do dokumentów i zatwierdza przez odpowiednie organy.

Kluczowe znaczenie dla funkcjonowania LGD ma LSR, w szczególności w zakresie partycypacyjnej formuły działania. Współpraca przedstawicieli różnych sektorów na etapie przygotowania, wdrażania i ewaluacji LSR zapewnia trafność, adekwatność i efektywność interwencji na rzecz rozwoju lokalnej społeczności. Stowarzyszenie poprzez swoje działania (otwartość, permanentny dialog społeczny, konsultacje, badania ankietowe, warsztaty, szkolenia, kontakty robocze, udział w lokalnych wydarzeniach, projekty łączące różne sektory i właściwie dobrane kanały oraz narzędzia komunikacji) - stara się pogłębiać relacje z lokalną społecznością w procesach przygotowania LSR, ale szczególnie przy jej realizacji. Kluczową rolę odgrywają tu lokalni liderzy z różnych sektorów, dlatego też w LSR przewidziano dla nich dedykowane wsparcie.

Doświadczenie LGD, jego potencjał instytucjonalny oraz zbudowana sieć relacji z partnerami dają gwarancję właściwego gospodarowania środkami publicznymi.

Obecna struktura LGD zapewnia reprezentację poszczególnych grup, w tym grup szczególnie istotnych z punktu widzenia realizacji LSR oraz mieszkańców. Członkowie LGD stanowią jednocześnie interesariuszy. W rozdziale III Partycypacyjny charakter LSR, podrozdział 7 Aktywizacja interesariuszy wskazano szeroki katalog działań dopasowanych do różnych grup, które będą pogłębiać współpracę i zaangażowanie członków LGD w realizację LSR oraz ewaluację jej wyników. Działania te mają także naturalny, roboczy charakter ze względu na bieżące kontakty w ramach lokalnej społeczności oraz udział członków LGD w Walnych Zebraniach Członków oraz organach decyzyjnych stowarzyszenia. Podkreślenia wymaga, że większość członków LGD to lokalni liderzy aktywnie działający na rzecz społeczności, dlatego też w ramach LSR przewidziano przedsięwzięcie (P.1.3. Poprawa jakości usług publicznych poprzez podnoszenie kwalifikacji i umiejętności liderów lokalnych w ramach Celu 1 – nastawionego na

inkluzywność) bezpośrednio dedykowane animacji i wsparciu lokalnych liderów jako inicjatorów i koordynatorów działań rozwojowych aktywizujących lokalną społeczność.

Rozdział II. Charakterystyka obszaru i ludności objętej wdrażaniem LSR

1. Opis obszaru LGD

Lokalna Grupa Działania „Północna Małopolska” obejmuje 12 gmin położonych w północnej części Małopolski w powiatach miechowskim oraz proszowickim (z wyłączeniem gminy Koszyce), przy granicy z województwami świętokrzyskim oraz śląskim. Obszar LGD obejmuje płaskowyż proszowicki oraz wyżynę miechowską - obszary o urodzajnych glebach i typowo rolniczym wykorzystaniu. Obszar LGD graniczy bezpośrednio z Metropolią Krakowską, zajmuje powierzchnię ponad 1 000 km² i zamieszkuje go 85 160 mieszkańców (2020), na obszarze LGD nie ma miast o liczbie mieszkańców przekraczającej 20 tys. Powiaty miechowski i proszowicki są powiatami o **najniższej gęstości zaludnienia w Małopolsce** (odpowiednio 56 i 87 os/km²), przy średniej dla województwa 224 os/km² (dane 2021, BDL).

Gmina	Typ gminy	Powierzchnia gminy – dane GUS na 31.12.2020	Liczba mieszkańców – dane GUS na 31.12.2020
Proszowice	gmina miejsko-wiejska	100 km ²	15 845
Koniusza	gmina wiejska	89 km ²	9 025
Pałecznicza	gmina wiejska	48 km ²	3 553
Radziemice	gmina wiejska	58 km ²	3 271
Miechów	gmina miejsko-wiejska	148 km ²	19 144
Gołcza	gmina wiejska	90 km ²	5 966
Kozłów	gmina wiejska	86 km ²	4 480
Słaboszów	gmina wiejska	77 km ²	3 435
Książ Wielki	gmina miejsko-wiejska	138 km ²	4 991
Charsznica	gmina wiejska	78 km ²	7 290
Racławice	gmina wiejska	59 km ²	2 450
Nowe Brzesko	gmina miejsko-wiejska	54 km ²	5 710
SUMA		1 025 km ²	85 160

Na całym obszarze objętym LSR będzie możliwa realizacja operacji w ramach każdego z funduszy, z których jest współfinansowana LSR, tj. z: EFROW, EFRR i EFS+.

2. Mapy obszaru objętego LSR

Obszar objęty LSR na tle Województwa Małopolskiego



Źródło: opracowanie własne na podstawie mapy GUS

Gminy wchodzące w skład LGD Północna Małopolska



Źródło: opracowanie własne na podstawie mapy GUS

3. Spójność obszaru LGD

Spójność terytorialna i środowiskowa – obszar LGD to sąsiadujące ze sobą gminy o zbliżonych uwarunkowaniach geograficznych m.in. wysokiej jakości gleb, podobnym krajobrazie i uwarunkowaniach środowiskowych. Obszar LGD jest dobrze skomunikowany - centralna oś komunikacyjna północ-południe to droga S7, jej uzupełnieniem są drogi krajowe (nr: 7 i 79) i wojewódzkie w układzie wschód-zachód (nr: 775, 776, 783), dopełnieniem siatki komunikacyjnej jest układ dróg powiatowych i gminnych oraz linie kolejowe w kierunku północnym. Obszar boryka się ze zbliżonymi problemami w zakresie dostępu do internetu szerokopasmowego, rozwijają się sieci światłowodowe, jednak najmniejsze miejscowości nadal stanowią białe plamy.

Spójność gospodarcza – rolnicza specyfika obszaru (użytki rolne stanowią 80% powierzchni) sprawia, że w zakresie gospodarczym obok rolnictwa istotne znaczenia ma przetwórstwo rolno-spożywcze oraz działalność okołorolnicza i sektor usług budowlanych. W strukturze podmiotów gospodarczych dominują mikroprzedsiębiorstwa.

Spójność społeczna – rolniczy charakter obszaru LGD (gminy wiejskie z dwoma ośrodkami powiatowymi w miasteczkach) determinuje jego specyfikę społeczną, w tym **kulturową**, czyniąc je do siebie podobnymi. W naturalny sposób wyróżniają się dwa ośrodki powiatowe (Miechów i Proszowice) stanowiące ponadlokalne centra usług publicznych i komercyjnych, które stanowią komplementarne uzupełnienie obszaru wiejskiego i w części obszarów rozwojowych odgrywają rolę katalizatora rozwoju.

Mieszkańcy obszaru kultywują analogiczne **tradycje lokalne** i patriotyczne, na podkreślenie zasługuje aktywne uczestnictwo **w obrzędach i świętach religijnych** (sanktuarium Grobu Bożego w Miechowie, sanktuarium w Zielenicach, dbałość o lokalne kościoły w większości zabytkowe i kapliczki, szlak św. Jakuba).

Obszar cechuje się także **spójnością historyczną**, przebiegają przez niego dwa szlaki historyczne przypominające kluczowe wydarzenia w historii polski – szlak kościuszkowski z Krakowa do Racławic na miejsce bitwy (1794) oraz szlak tzw. „marszu po niepodległość” Pierwszej Kompani Kadrowej dowodzonej przez J. Piłsudskiego (1914). Mieszkańcy dbają o te miejsca pamięci i oddają cześć narodowym patriotom – poprzez organizację uroczystości o zasięgu co najmniej regionalnym.

Prezentując szczegółowe dane statystyczne (w rozdziale IV) odniesiono je do poszczególnych gmin, aby wykazać spójność obszaru objętego LSR. **Spójność obszaru** LGD jest jego atutem, pozwoliła na ustalenie zintegrowanych celów rozwojowych odpowiadających na kluczowe potrzeby całego Stowarzyszenia. Jednocześnie należy podkreślić, że LGD czerpie z wewnętrznych potencjałów poszczególnych gmin w myśl wspólnotowej zasady „jedność w różnorodności”.

W ramach prac diagnostycznych dokonano przeglądu potencjału rozwojowego gmin z obszaru LSR w oparciu o dane publikowane przez Monitor Rozwoju Lokalnego. W szczegółowym raporcie (zamieszczony na www.lgdpolnocnamalopolska.pl) przedstawiono dane cząstkowe, w tym indywidualne analizy poszczególnych gmin oraz porównania.

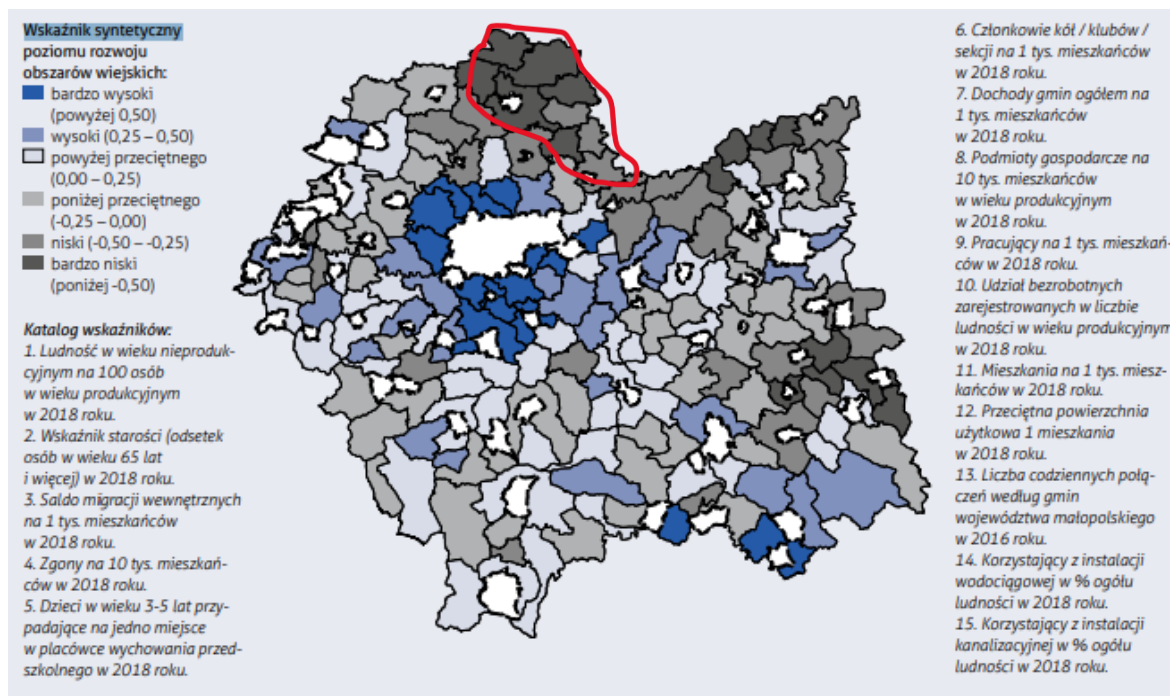
W poniższej tabeli zaprezentowano syntetyczny wskaźnik rozwoju wyliczony dla gmin w relacji do wszystkich gmin w kraju. Odzwierciedla on kluczowe czynniki rozwoju lokalnego (wartość dodatnia wskaźnika oznacza, że wartości dla danej gminy kształtują się powyżej średniej w kraju; wartość ujemna wskaźnika oznacza, że wartości dla danej gminy kształtują się poniżej średniej w kraju).

Syntetyczny wskaźnik rozwoju gmin z obszaru LGD – dane MRL

Gmina	2016	2017	2018	2019	2020	2021
Koniusza	0,05	-0,88	-0,68	-0,68	-0,61	-0,04
Pałecznicza	-4,26	-3,95	-3,59	-2,69	-1,95	-2,04
Radziemice	-2,92	-1,01	-0,97	-1,68	-1,40	-1,18
Proszowice	-0,87	-1,20	-1,14	-0,84	-0,97	-0,98
Miechów	-2,37	-2,64	-2,61	-2,64	-2,67	-2,38
Gołcza	-0,77	-0,83	-0,56	-0,23	-0,40	-0,14
Kozłów	-3,67	-3,10	-2,29	-2,02	-2,12	-2,25
Słaboszów	-6,69	-6,11	-5,91	-5,19	-4,40	-2,86
Książ Wielki	-3,57	-3,72	-4,06	-3,81	-4,42	-4,54
Charsznica	-4,21	-3,93	-3,14	-2,70	-2,74	-2,68
Raławice	-2,30	-2,23	-1,38	-1,62	-1,37	-0,96
Nowe Brzesko	-1,37	-0,39	-2,10	-1,51	-1,24	-0,86
Średnia dla LGD	-2,75	-2,50	-2,37	-2,13	-2,02	-1,74

Analiza szczegółowa dowodzi zbliżonych warunków rozwojowych na obszarze całego LGD – obszar o niskim potencjale rozwojowym oraz potwierdza wnioski z warsztatów diagnostycznych, mocne strony obszaru to bezpieczeństwo, zasoby instytucjonalne, integracja i kapitał społeczny, dostępność komunikacyjna oraz dostępność i jakość usług oraz infrastruktury. Kluczowe problemy to: starzejące się społeczeństwo, depopulacja, wymagając ochrony środowiska przyrodniczego, transformacja energetyczna oraz słabo rozwinięta gospodarka. Pozytywne zjawisko to rosnący trend dla syntetycznego wskaźnika rozwoju.

Uzupełnieniem analizy potencjałów rozwojowych jest perspektywa regionalna. Zgodnie z zapisami **Strategii Rozwoju Województwa Małopolska 2030** obszar LGD Północna Małopolska kwalifikuje się, jako obszar wiejski o bardzo niskim poziomie rozwoju. Analiza obejmowała trzy kategorie wskaźników: społeczne, ekonomiczne i infrastrukturalne. Poziom rozwoju gmin wchodzących w skład LGD w stosunku do pozostałych obszarów Małopolski prezentuje poniższa mapa.



Źródło: Strategia Małopolska 2030.

Zgodnie z zapisami SRW2030, jako obszary zmarginalizowane zakwalifikowano pięć gmin wchodzących w skład LGD Północna Małopolska tj. gminy: Charsznica, Kozłów, Książ Wielki, Ślaboszów, Raclawice.

W Planie Zagospodarowania Przestrzennego Województwa Małopolskiego delimitowano 7 terytoriów biorąc pod uwagę ich specyfikę, cały obszar LGD (Wyżyna Miechowska i Płaskowyż Proszowicki) leży na terytorium **FARMA 1** i cechuje się: niską gęstością zaludnienia, regresem w procesach demograficznych, kurczeniem się miast i suburbanizacją, wysokiej jakości glebami oraz rolnictwem dominującym w strukturze zatrudnienia (głównie produkcja warzywnicza). W Planie Zagospodarowania Przestrzennego Województwa Małopolskiego podkreślono, że cechą charakterystyczną obszaru funkcjonalnego Farma jest niższy od średniej wojewódzkiej poziom rozwoju społeczno-gospodarczego, część gmin charakteryzuje się najniższymi dochodami w województwie, a na dodatek są to gminy małe, co jeszcze bardziej ogranicza ich możliwości inwestycyjne - jest to obszar kumulacji negatywnych procesów społecznych (odpływu ludności, niskiego przyrostu naturalnego i starzenia się społeczeństwa).

Powyższa analiza potwierdza, że obszar objęty LSR obejmuje jednorodny, spójny społecznie i funkcjonalnie terytorium, które ponadto charakteryzuje się wspólnymi tradycjami, lokalną tożsamością oraz zbliżonymi potrzebami i oczekiwaniami. Obszar dotykają także zbliżone problemy. Z tego powodu mieszkańcy LGD tworzą stosunkowo jednolitą grupę społeczną **bez wyraźnie zarysowanych konfliktów interesów**.

Obecne w LGD sektory: społeczny, publiczny i gospodarczy dzięki wypracowanym standardom kooperacji i dotychczasowej współpracy uzupełniają się w swoich działaniach na rzecz rozwoju lokalnego.

Biorąc pod uwagę specyfikę członków LGD oraz cele postawione w LSR, wśród członków LGD nie zdiagnozowano grup interesów, które mogłyby w szczególny sposób wpływać na funkcjonowanie LGD a zwłaszcza organu decyzyjnego.

Rozdział III. Partycypacyjny charakter LSR

1. Kluczowe uwarunkowania

LGD Północna Małopolska w partycypacyjny sposób wdrażała dotychczasowe LSR, zaangażowanie interesariuszy jest naturalnym elementem działania Stowarzyszenia nie tylko na etapie przygotowywania LSR, ale przede wszystkim na etapie realizacji i ewaluacji strategii. W trakcie realizacji LSR 2014-2021 wyraźnie zaznaczył się wzrost znaczenia sektorów społecznego oraz gospodarczego. Rozwijające się organizacje pozarządowe zwłaszcza te specyficzne dla wsi tj. OSP i KGW oraz kluby sportowe były beneficjentem ale także istotnym partnerem dla LGD i samorządów gminnych. Przedsiębiorcy, którzy w kończącej się perspektywie finansowej byli kluczowym beneficjentem wsparcia również stali się ważnym interesariuszem LGD. Z jednej strony zaangażowanie przejawia się poprzez członkostwo w LGD oraz w Radzie, jednak równie ważne są bezpośrednie kontakty z przedstawicielami każdego z sektorów przy okazji konkursów, doradztwa, działań aktywizacyjnych i animacyjnych, warsztatów oraz szeregu nieformalnych kontaktów - naturalnych dla małych, wiejskich wspólnot. Biuro, Zarząd i Rada LGD starają się czerpać z gromadzonych doświadczeń i wykorzystywać potencjał wszystkich partnerów.

Zasady horyzontalne określone w art. 9 rozporządzenia 2021/1060 były i będą przestrzegane na etapie tworzenia jak i realizacji LSR, dotyczą one:

- poszanowania praw podstawowych oraz przestrzeganie Karty praw podstawowych Unii Europejskiej;
- równości kobiet i mężczyzn;
- równości szans (m.in. zasady wynikające z Konwencji o Prawach Osób Niepełnosprawnych) i niedyskryminacji ze względu na płeć, rasę lub pochodzenie etniczne, religię lub światopogląd, niepełnosprawność, wiek lub orientację seksualną, w tym dostępność dla osób z niepełnosprawnościami;
- zgodności z celem wspierania zrównoważonego rozwoju określonego w art. 11 TFUE, oraz z uwzględnieniem celów ONZ dotyczących zrównoważonego rozwoju, a także porozumienia paryskiego i zasady „nie czynić poważnych szkód” (DNSH).

Zasada partnerstwa jest przewodnią regułą działania LGD, przejawia się ona w procesie przygotowania i realizacji LSR oraz wspieraniu projektów angażujących różnicowanych partnerów.

Proces pracy nad LSR składał się z kilku **etapów**:

- wspólnego spotkania zarządów LGD w zakresie zwiększenia obszaru objętego LSR, wywiady z władzami samorządowymi i radnym (kwiecień 2022) - kluczowe przesądzenia co do obszaru LGD i zakresu LSR
- przygotowania analizy wewnętrznej nt. szans i zagrożeń połączenia 2 LGD (kwiecień-czerwiec 2022)
- mapowania interesariuszy i wypracowania założeń LSR (lipiec-wrzesień 2022)
- badania ankietowego wśród mieszkańców (wrzesień – listopad 2022) – ocena potrzeb i potencjałów
- 12 warsztatów strategicznych w poszczególnych gminach (październik-grudzień 2022) – ocena potrzeb i potencjałów, pomysły projektowe, wyznaczanie celów
- cyklu warsztatów operacyjnych (październik 2022 – kwiecień 2023) – wyznaczanie celów i przedsięwzięć
- warsztatów projektowych – opracowanie fiszek potencjalnych projektów (grudzień 2022) - doszczegółowienie zakresu przedsięwzięć poprzez projekty

- pogłębionego badania ankietowego wśród lokalnych liderów (marzec 2023) – konsultacja celów i przedsięwzięć
- konsultacji roboczych poszczególnych elementów LSR oraz konsultacji społecznych całej LSR (marzec-maj 2023)

Podjęte przez LGD działania świadczą o angażowaniu wszystkich zainteresowanych stron w opracowanie strategii od oceny potrzeb, poprzez identyfikację szans po wyznaczanie celów, alokowanie budżetu i planowanie wdrażania LSR.

Zachowano pełną **transparentność** publikując na stronie www.lgdpolnocnamalopolska.pl bieżące informacje oraz częściowe rezultaty tego procesu i zachęcając interesariuszy do zgłaszania swoich uwag – zgodnie z logiką piramidy partycypacji społecznej (informowanie-konsultowanie-partycypacja).

Na etapie wdrażania i oceny efektów LSR założono szereg **działań angażujących interesariuszy**:

- działania informacyjne, promocyjne
- udział w procesie decyzyjnym poprzez organy przedstawicielskie i konsultacje
- udział we wdrażaniu projektów – projekty partnerskie integrujące sektory i obszary
- pozyskiwanie opinii od interesariuszy (badania sondażowe, fokusowe, konsultacje i debaty publiczne)
- udział interesariuszy w ewaluacji podejmowanych działań – przeglądy realizacji LSR (udział w pracach Rady, konsultacje)

Do działań tych będą wykorzystywane m.in. następujące **narzędzia**: punkt konsultacyjny, strony internetowe LGD i gmin, media społecznościowe, aktywności w trakcie imprez lokalnych, warsztaty (z mieszkańcami, sektorowe), promocja zrealizowanych projektów, badania ankietowe, wywiady, warsztaty, konsultacje.

W zakresie angażowania nowych interesariuszy kluczowe znaczenie mają działania animujące – których celem, w myśl podejścia LEADER, jest pobudzanie aktywności mieszkańców oraz organizacji społecznych, budowanie relacji lokalnych (integracja), edukacja obywatelska, a także racjonalne wykorzystanie lokalnych zasobów do realizacji wspólnych działań (synergia).

2. Zaangażowanie interesariuszy

Członkowie Biura, Zarządu i Rady opierając się na doświadczeniu, wynikach badań ewaluacyjnych i lokalnych spotkań oraz ekspertyzy w zakresie połączenia i zwiększenia obszaru LGD, zdecydowali o formule prac nad nową LSR. W ramach oceny potrzeb i identyfikacji szans przeprowadzono **szerokie badanie ankietowe** wśród mieszkańców 12 gmin z terenu LGD. Ankieta miała formę elektronicznego formularza i była kolportowana poprzez LGD, oraz wszystkie gminy. Dodatkowo, aby umożliwić jej wypełnienie także osobom o ograniczonych kompetencjach cyfrowych, była ona dostępna w wersji papierowej w biurze LGD i gminach oraz w trakcie warsztatów w poszczególnych gminach. Wpłynęło 165 ankiet, zapewniając reprezentację mieszkańców każdej z gmin obszaru LGD oraz przedstawicielstwo zróżnicowanych grup interesariuszy. Szczegółowy raport zamieszczono na www.lgdpolnocnamalopolska.pl.

W każdej z 12 gmin przeprowadzono **warsztaty strategiczne** - zorganizowano akcję informującą o spotkaniu z wykorzystaniem strony internetowej LGD, stron poszczególnych gmin, akcji mailingowej, plakatów oraz sołtysów i radnych. Informacje o spotkaniu były także dystrybuowane kanałami roboczymi poprzez biuro oraz członków LGD. Spotkania przeprowadzono w formule partycypacyjnej – zapewniono możliwość udziału wszystkim zainteresowanym, w trakcie spotkania umożliwiono aktywny udział poprzez

otwarte sesje pomysłów, pracę w mniejszych grupach zachęcającą uczestników do aktywności oraz roboczą, otwartą formułę dyskusji. Na warsztatach zaprezentowano formułę prac nad LSR, uwarunkowania wielofunduszowych LSR i rolę interesariuszy (społeczności lokalnej). Kluczowa część warsztatowa obejmowała dyskusję o problemach i wyzwaniach – analiza potrzeb rozwojowych i potencjału danego obszaru (drzewa problemów - warsztat); pracę uczestników w grupach (burza mózgów) – diagnoza mocnych i słabych stron; określenie priorytetów i kluczowych celów w formie istotnych dla obszaru gminy i lokalnej społeczności działań (drzewa celów), opinie interesariuszy (konsultacje, doprecyzowanie). Szczegółowe raporty ze spotkań zamieszczono na www.lgdpolnocnamalopolska.pl.

Równolegle zgromadzono **dane statystyczne do diagnozy** pochodzące z publikatorów oraz danych własnych gmin, LGD, organizacji pozarządowych - raporty diagnostyczne dla poszczególnych gmin zamieszczono na www.lgdpolnocnamalopolska.pl. Informacje zgromadzone dzięki diagnozie oraz badaniu ankietowemu, a przede wszystkim warsztatom stały się podstawą **cyklu warsztatów operacyjnych** dla przedstawicieli Biura, Zarządu i Rady LGD, w trakcie których dokonano finalnej identyfikacji celów i przedsięwzięć.

Kolejne działania obejmowały **konsultacje wypracowanych ustaleń z interesariuszami**. Korzystano ze strony internetowej, jednak najskuteczniejszym narzędziem były nieformalne spotkania oraz warsztaty operacyjne w trakcie których dyskutowano o kształcie poszczególnych części LSR (zwłaszcza w zakresie przewidzianych przedsięwzięć i przypadających im alokacji finansowych). Finalny projekt strategii także poddano konsultacjom społecznym. LSR uwzględniła kluczowe uwagi interesariuszy.

3. Kluczowi interesariusze

Wieloletnie doświadczenia LGD pozwoliły na zmapowanie interesariuszy w ramach poszczególnych sektorów z uwzględnieniem przede wszystkim lokalnych liderów oraz instytucji, organizacji, grup formalnych i nieformalnych.

Specyfika obszarów wiejskich predestynuje określone grupy społeczne do lokalnej aktywności. W trakcie prac nad LSR szczególnie istotną rolę odegrały Koła Gospodyń Wiejskich oraz Ochotnicze Straże Pożarne i Kluby sportowe – ci przedstawiciele sektora pozarządowego mają szczególną rolę na wsi. Instytucjonalizujące się w ostatnich latach KGW dzięki wsparciu ARiMR stały się ważnym elementem tkanki społecznej wsi, duża aktywność kobiet i ich chęć do działania są w wielu miejscowościach kluczowym zasobem społecznym.

Przedstawicielki KGW aktywnie zaangażowały się w proces przygotowania LSR – zwłaszcza w trakcie warsztatów strategicznych. Są one reprezentacją rodzin i gospodarstw domowych, a życiowe doświadczenie sprawia, że zwykle trafnie diagnozują lokalne potrzeby i potencjały.

Przedstawiciele OSP i Klubów sportowych wnieśli do prac nad LSR perspektywę lokalnych aktywistów (społeczników) w tym osób pracujących z dziećmi i młodzieżą – problem aktywizacji ludzi młodych.

Bardzo wartościowy punkt widzenia pochodził od sołtysów i radnych gminnych - lokalnych gospodarzy – był on o tyle cenny, że pozwalał na planowania działań rozwojowych z uwzględnieniem lokalnych realiów oraz integracji działań – np. z wykorzystaniem funduszy sołeckich.

Istotną grupą na warsztatach byli **pracownicy samorządów i ich jednostek** (zwłaszcza instytucji kultury). Z jednej strony to osoby o dużej wiedzy i doświadczeniu projektowym, często od lat współpracujące z LGD i co ważne, coraz częściej systemowo współpracujące z organizacjami pozarządowymi (zlecanie zadań w formie konkursów, współorganizacja imprez, pomoc w przygotowywaniu projektów, udzielanie pożyczek na wkład własny). Z drugiej strony, dyrektorzy szkół, nauczyciele, pracownicy Gminnych Ośrodków Kultury, Gminnych Ośrodków Pomocy Społecznej i innych instytucji to lokalni liderzy o szerokiej wiedzy i doświadczeniu, potrafiący łączyć inicjatywy społeczne z administracyjnymi uwarunkowaniami.

Przedsiębiorcy i Rolnicy w mniejszym stopniu angażowali się w warsztaty strategiczne, jednak wśród członków LGD są przedstawiciele tych grup co pozwoliło poznać ich punkt widzenia, dodatkowo w roboczych kontaktach konsultowano z nimi wyniki analizy potrzeb i potencjałów.

Największym problemem i wyzwaniem, z którym mierzą się inicjatywy lokalne jest zaangażowanie **młodzieży**. Podobnie w przypadku prac nad LSR zarówno na etapie diagnostycznym, jak i w trakcie warsztatów oraz konsultacji podejmowano działania zachęcające młodzież do udziału w tych działaniach, wykorzystując m.in. media społecznościowe oraz bezpośrednie kontakty.

Powyżej opisane grupy zapewniają reprezentatywność interesariuszy dla całego obszaru LGD (ujęcie terytorialne) oraz dla wszystkich grup (ujęcie sektorowe).

4. Metody angażowania interesariuszy

Korzystano z szeregu narzędzi zapewniających partycypację, kluczowe z nich obejmowały: badanie ankietowe wśród mieszkańców – wersja elektroniczna oraz wersja papierowa, badanie ankietowe wśród lokalnych liderów, warsztaty strategiczne w poszczególnych gminach, cykl warsztatów operacyjnych, warsztaty projektowe (opracowanie fiszek), konsultacji roboczych elementów LSR oraz konsultacje całej LSR.

W szerokim zakresie korzystano z **nieformalnych kanałów komunikacyjnych** (formuła wywiadów indywidualnych i konsultacji indywidualnych) pozyskując opinie mieszkańców, które były podstawą do pracy w trakcie warsztatów operacyjnych.

W trakcie spotkań warsztatowych (strategicznym i operacyjnym) korzystano z prostych technik heurystycznych: burza mózgów, metoda ekspercka, *world café*, drzewo problemów i drzewo celów, mapowanie interesariuszy (wsparte metodą RACI) i mapowanie potencjalnych beneficjentów, panel ekspercki, karty projektów. Generalną zasadą pracy na każdym z etapów był **otwarty dialog** umożliwiający analizowanie zróżnicowanych pomysłów a następnie odnoszenie ich do istniejących uwarunkowań. Pozwoliło to wykorzystać zróżnicowane perspektywy interesariuszy oraz synergiczne efekty **pracy zespołowej**. Aby zapewnić **transparentność** procesu strategicznego i jego partycypacyjny charakter wszelkie informacje były publikowane na www.lgdpolnocnamalopolska.pl.

5. Ustalenia z konsultacji społecznych i analiza wniosków z konsultacji

W procesie mapowania interesariuszy i wypracowania założeń LSR uwzględniono artykułowane przez sektor społeczny i mieszkańców potrzeby jak najszerzego społeczeństwa prac nad LSR przy wykorzystaniu różnych narzędzi, w tym roboczych konsultacji na bieżąco w biurze LGD oraz z wykorzystaniem strony internetowej. Tak aby zapewnić udział aktywnych interesariuszy oraz stwarzać szanse zaangażowania pozostałych.

Szczegółowe wyniki badań ankietowych, warsztatów strategicznych i konsultacji przedstawiono w raportach cząstkowych (zamieszczonych na www.lgdpolnocnamalopolska.pl). Ich uczestnicy w zależności od gminy wskazywali specyficzne potencjały i wyzwania, a ich całościowa analiza pozwoliła na zdefiniowanie wspólnych obszarów. Szczegóły przedstawiono w rozdziale IV.

Ustalenia z konsultacji społecznych, zaprezentowane w podziale na sektory:

Przedstawiciele **sektora społecznego** podkreślali potrzebę działań aktywizujących i integrujących lokalne społeczności zarówno w zakresie wsparcia „miękkiego” (warsztaty, szkolenia, zajęcia sportowe itp.) jak i polepszenia infrastruktury niezbędnej do tych działań.

Sektor **gospodarczy podkreślał**, że dotychczasowe wsparcie przedsiębiorczości (zarówno zakładania jak i rozwijania działalności gospodarczej), przynosi zamierzone efekty i jest szczególnie potrzebne w przypadku młodych ludzi. Jednocześnie podkreślano zbyt długi czas oceny projektów i wysoki stopień biurokracji. Wskazywano na potrzeby interwencji w małą infrastrukturę i obiekty publiczne o charakterze

społecznym, które poprawiają jakość życia, a także polepszają warunki prowadzenia działalności gospodarczej, a przy usługach turystycznych dają szanse na nowe obszary działalności.

Sektor publiczny zwracał uwagę na konieczność rozwoju infrastruktury kulturalnej, społecznej, a także turystycznej i ochrony zabytków.

Mieszkańcy wskazywali na konieczność działań zapobiegających depopulacji i starzeniu się społeczeństwa – poprzez tworzenie dobrych warunków do życia dla mieszkańców.

Horyzontalne ustalenia dotyczyły konieczności jak najszybszej i najszerzej transformacji energetycznej (głównie energooszczędność i OZE), działań prośrodowiskowych oraz wsparcia aktywizacji i opieki nad seniorami oraz aktywizacji młodzieży.

W zakresie cyklu warsztatów operacyjnych, w tym pracy z fiskami projektowymi i ankiety wśród lokalnych liderów zdiagnozowano kluczowe typy projektów, które posłużyły do określenia zakresu przedsięwzięć w ramach LSR, a finalnie przypisania im wskaźników i alokacji finansowych.

Specyfika partycypacji społecznej w ramach procesu opracowania LSR koncentrowała się na aktywizacji poprzez różne warsztaty i robocze konsultacje oraz zbieraniu danych przez ankiety. Prace nad LSR realizowane w partycypacyjnej formule miały charakter inkrementalny. Uwagi wynikały z badań ankietowych, warsztatów a zwłaszcza roboczych kontaktów. Nie miały formy indywidualnie zgłaszanych uwag do dokumentu (o literalnym brzmieniu), a polegały na realnym zaangażowaniu w jego opracowanie (warsztaty i konsultacje), dlatego też zgrupowano je w przekroju sektorowym.

Zgłoszone uwagi były uwzględniane w dalszych pracach nad kolejnymi elementami LSR.

W trakcie warsztatów strategicznych w gminach oraz warsztatów operacyjnych w LGD wyraźnie zarysowało się wyzwanie - **aktywizacja młodzieży**. Aktywizacja zarówno w kontekście inicjatyw odpowiadających na potrzeby tej grupy, a jednocześnie angażowanie jej do działań na rzecz społeczności lokalnej. Zdefiniowano obszary, o które trzeba zadbać w ramach celów LSR i projektów, są to: przestrzeń, czas wolny, edukacja, praca oraz osadzenie w lokalnej społeczności i terytorium. Kluczowe znaczenie ma doprowadzenie do poczucia sprawstwa przez młodzież. Zadbanie o wskazane obszary wymaga współpracy lokalnych liderów, samorządu, szkół oraz organizacji pozarządowych dlatego też LGD ma znaczący potencjał skupiając tych partnerów.

Przestrzeń – udostępnienie przestrzeni na spotkania (dostęp do gier planszowych i RPG, dostęp do konsoli, ekranu, projektora, nagłośnienia, ping pong, bilard itd.). Przestrzeń powinna być dostępna do późna, bez ograniczeń, może stać się miejscem rozwoju wolontariatu, konieczna promocja w mediach społecznościowych.

Czas - oferta aktywności po szkole/po pracy, z jednej strony zapewnienie oferty odpowiadającej na potrzeby, z drugiej strony dotarcie z innowacyjną ofertą do młodzieży.

Wiedza i kompetencje – wsparcie rozwoju kompetencji, np. warsztaty wykorzystania mediów w celach społecznych i biznesowych. Zajęcia w obecnych obszarach priorytetowych – świadomość klimatyczna, równość szans itp.

Praca - badanie potrzeb i możliwości młodzieży, wsparcie w zakresie zakładania działalności gospodarczej.

Okolica – zajęcia budujące lokalną tożsamość, imprezy lokalne, projekty międzypokoleniowe i międzysektorowe, dobre warunki życia i odpoczynku.

Projekt LSR opracowano uwzględniając powyższe głosy interesariuszy i czerpiąc z ich wsparcia (konsultacje robocze) w trakcie prac nad poszczególnymi zapisami.

W zakresie konsultacji zapisów projektu strategii uwagi dotyczyły:

- poprawek w części diagnostycznej LSR (braki w danych, pomyłki) – uwzględniono,

- zakresu przedsięwzięć, które będą realizowane, proponowano w konsultacjach jak najszersze zakresy interwencji, aby nie ograniczać dostępu do wsparcia – częściowo uwzględniono,
- integracji przedsięwzięć w większe obszary, aby zachować elastyczność zarządzania LSR – uwzględniono,
- zwiększenia zakresu wsparcia przedsiębiorczości, na obszarze LGD nie ma dominujących branż gospodarczych, na których można skoncentrować wsparcie, dlatego w odpowiedzi na potrzeby interesariuszy wybrano sektor usług – częściowo uwzględniono,
- potrzeby realizacji projektów z zakresu OZE u mieszkańców jak i w sektorze publicznym – częściowo uwzględniono,
- zwiększenia alokacji na przedsięwzięcia z zakresu rozwoju infrastruktury kultury, opieki nad zabytkami, oferty turystycznej – nie uwzględniono (została na nie przeznaczona cała dedykowana alokacja EFRR),
- przesunięć środków pomiędzy przedsięwzięciami – uwzględniono w ramach konsensusu wypracowanego na warsztatach.

6. Grupy interesariuszy zaangażowane w tworzenie LSR

W spotkaniach konsultacyjnych w 12 gminach wzięło udział 220 osób, 165 mieszkańców wypełniło ankietę diagnostyczną, 26 lokalnych liderów wzięło udział w badaniu pogłębionym, ok 40 osób brało udział w warsztatach i roboczych spotkaniach.

Sektor społeczny był reprezentowany przez: Koła Gospodyń Wiejskich, Ochotnicze Straże Pożarne, Kluby sportowe oraz inne organizacje pozarządowe działające najczęściej w obszarze lokalnego rozwoju i obszarach społecznych. Ze względu na specyfikę obszaru LGD nie ma aktywnych organizacji reprezentujących przedsiębiorców, byli oni podobnie jak rolnicy reprezentowani przez indywidualne osoby. Szczególną grupę stanowią lokalni liderzy z różnych sektorów o dużym indywidualnym zaangażowaniu, są to m.in.: przedstawiciele organizacji pozarządowych, samorządowcy i radni, sołtysi, przedstawiciele lokalnych instytucji kultury i mieszkańcy szczególnie mocno zaangażowani w sprawy lokalne. Osoby te brały udział w warsztatach strategicznych, później angażowały się w warsztaty i spotkania operacyjne, przeprowadzono, także wśród nich dodatkowe badanie ankietowe.

Grupy, które angażowały się w przygotowanie LSR są aktywnymi aktorami życia lokalnego, ich zaangażowanie na etapie realizacji LSR będzie utrzymywane poprzez poniżej opisane działania i narzędzia partycypacji i współpracy.

7. Aktywizacja interesariuszy

Aktywizacja interesariuszy i lokalnej społeczności wokół LSR to kluczowy priorytet LGD, doświadczenia trzech wdrożonych strategii pozwalają określić kluczowe narzędzia w tym zakresie:

- kampanie informacyjne nt. nowej LSR i wsparcia skierowanego do przedsiębiorców, organizacji pozarządowych i mieszkańców
- promocja członkostwa w LGD
- spotkania szkoleniowo-informacyjne prowadzone w ramach poszczególnych naborów, ze szczególnym uwzględnieniem projektów innowacyjnych
- bezpośrednie konsultacje projektów, a wcześniej pomysłów projektowych
- robocze kontakty z przedstawicielami różnych sektorów
- informacje na stronie internetowej LGD, aktywność w mediach społecznościowych, informowanie poprzez media poszczególnych gmin (strony www, gazety lokalne, tablice ogłoszeniowe)
- okresowe akcje promujące dotychczasowe rezultaty wdrażania LSR – dobre praktyki

- badanie opinii mieszkańców
- badanie jakości życia mieszkańców zwłaszcza w obszarach gdzie podjęto interwencję w ramach LSR
- konsultacje (warsztatowe, na www i robocze) kluczowych dokumentów i ich zmian

Narzędzia te pozwalają informować, konsultować i angażować interesariuszy zapewniając tym samym partycypację społeczną na każdym z tych trzech poziomów. Tym samym dają możliwość do zainteresowania i zaangażowania biernych dotychczas interesariuszy.

Na **etapie wdrażania i ewaluacji LSR** założono szereg działań rozwijających partnerską współpracę przy wdrażaniu LSR:

- zachowanie permanentnej transparentności poprzez działania informacyjne, promocyjne i animujące
- udział w procesie decyzyjnym poprzez organy przedstawicielskie i konsultacje
- promocja projektów o charakterze partnerskim bazujących na współpracy przedstawicieli różnych sektorów oraz różnych grup społecznych
- wsparcie dedykowane liderom lokalnym jako inicjatorom i koordynatorom współpracy
- wsparcie inicjatyw oddolnych mieszkańców i pomoc w ich realizacji ze strony LGD i samorządów
- promocja dobrych praktyk dowodzących synergicznych efektów współpracy
- udział we wdrażaniu projektów – projekty partnerskie integrujące sektory i obszary
- udział interesariuszy w ewaluacji podejmowanych działań – przeglądy, badania sondażowe wśród interesariuszy, debaty z partnerami na temat realizowanych działań i ich efektów

W ramach LSR przewidziano dwa przedsięwzięcia bezpośrednio dedykowane animacji interesariuszy. Pierwsze z nich (P.1.2. w ramach Celu 1 – nastawionego na inkluzywność) skierowane jest do lokalnych liderów jako inicjatorów i koordynatorów wielu działań rozwojowych **aktywizujących lokalną społeczność**. Drugie przedsięwzięcie (P.3.2 w ramach Celu 3 – nastawionego na innowacje) dotyczy budowania świadomości klimatycznej mieszkańców oraz animowania ich na rzecz wdrażania **projektów innowacyjnych**. Obydwa te działania będą animować i aktywizować interesariuszy poprzez budowanie ich potencjału: wiedza, umiejętności i doświadczenie.

Strategia przewiduje szereg działań ewaluacyjnych, szczegółowo opisanych w Rozdziale X. Monitoring i ewaluacja. To mechanizmy monitoringu i ewaluacji pozwalają na sprawne diagnozowanie czy, między innymi efekty działań komunikacyjnych są osiągnięte. Informacje zwrotne pozyskane w procesach monitoringu i ewaluacji pozwolą na bieżąco dopasowywać działania aktywizacyjne, animacyjne, komunikacyjne do potrzeb odbiorców, tak aby zapewnić skuteczny przekaz. Przywołane powyżej narzędzia zapewniają pozyskiwanie informacji zwrotnych i uruchamianie działań dostosowawczych.

Rozdział IV. Analiza potrzeb i potencjału LSR

1. Diagnoza

Diagnozę dla obszaru LGD przedstawiono w trzech przekrojach:

- (1) obszar Społeczność (Mieszkańcy),
- (2) obszar Przedsiębiorczość i Rolnictwo,
- (3) obszar Infrastruktura, Środowisko i Energia.

Analizie poddano głównie obszary, które są bezpośrednio związane z dotychczasową działalnością LGD oraz będą obszarami interwencji LSR. W celu zobrazowania uwarunkowań rozwojowych gmin wchodzących w skład LGD punktem odniesienia są dane dla Województwa. Ze względu na dostępność danych statystycznych część z nich podano dla 12 gmin z obszaru LSR, część dotyczy powiatów miechowskiego i proszowickiego. Cały obszar powiatu miechowskiego jest objęty LSR, w przypadku powiatu proszowickiego jedynie gmina Koszyce nie jest objęta LSR, co uprawnia do podawania danych typu średnie dla całego powiatu.

OBSZAR SPOŁECZNOŚĆ (MIESZKAŃCY)

Sytuacja demograficzna (2021) na obszarze LGD jest niekorzystna na tle Małopolski, powiaty miechowski (-7,02‰) i proszowicki (-4,52‰) cechują się jednym z najniższych wskaźników przyrostu naturalnego w regionie. Mieszkańców w wieku produkcyjnym jest więcej niż osób w wieku przedprodukcyjnym, co dowodzi procesów szybkiego starzenia się społeczności).

Wskaźnik –Liczba ludności w wieku nieprodukcyjnym na obszarze LGD – dane GUS na 31.12.2020			
Nazwa Gminy	Ludność w wieku przedprodukcyjnym	Ludność w wieku poprodukcyjnym	Liczba mieszkańców na obszarze LSR
Proszowice	2 770	3 618	15 845
Koniusza	1 832	1 801	9 025
Pałecznicza	704	807	3 553
Radziemice	619	706	3 271
Miechów	3 338	4 807	19 144
Gołcza	1 073	1 340	5 966
Kozłów	788	1 112	4 480
Słaboszów	603	928	3 435
Książ Wielki	917	1 344	4 991
Charsznica	1 220	1 858	7 290
Raławice	483	574	2 450
Nowe Brzesko	1 018	1 310	5 710
SUMA	15 365	20 205	85 160

Wartość wskaźnika *Liczba ludności w wieku nieprodukcyjnym na obszarze LGD* zgodnie z wzorem wskazanym w kryteriach wyboru strategii wynosi 4,86.

Małopolska, na tle kraju, znajduje się w dobrej sytuacji demograficznej, jednak szczególną kumulację niekorzystnych zjawisk widać na obszarze LGD, czyli w powiatach miechowskim i częściowo proszowickim - obserwuje się tu jednocześnie zmniejszającą się liczbę ludności, ujemny przyrost

naturalny oraz wysoki wskaźnik obciążenia demograficznego, a w większości gmin - ujemne saldo migracji.

Wskaźnik - Migracje na obszarze LGD – dane GUS na 31.12.2020				
Nazwa Gminy	Zameldowania	Wymeldowania	Saldo	Liczba mieszkańców na obszarze LSR
Proszowice	97	134	-37	15 845
Koniusza	72	62	10	9025
Pałecznicza	32	27	5	3553
Radziemice	19	28	-9	3271
Miechów	132	189	-57	19144
Gołcza	47	49	-2	5966
Kozłów	32	44	-12	4480
Słaboszów	16	24	-8	3435
Książ Wielki	63	58	5	4991
Charsznica	47	72	-25	7290
Raławice	25	24	1	2450
Nowe Brzesko	36	52	-16	5710
SUMA	618	763	-145	85 160

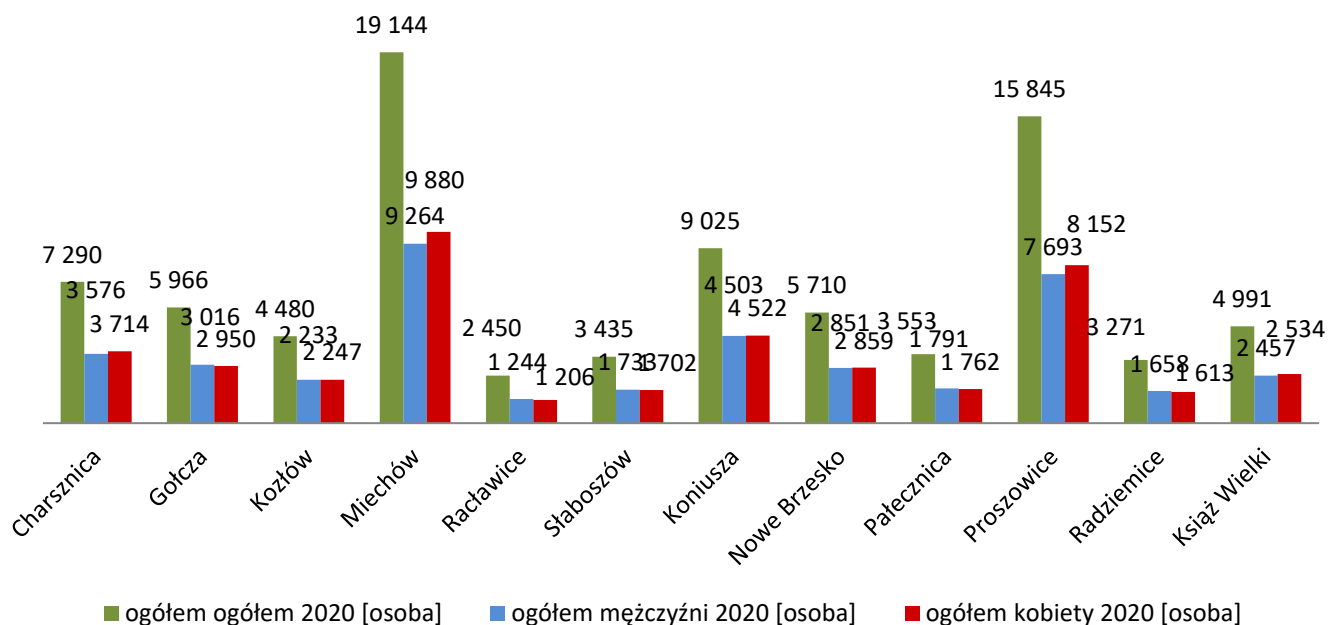
Wartość wskaźnika *Migracje na obszarze LGD* zgodnie z wzorem wskazanym w kryteriach wyboru strategii wynosi 4,27.

Liczba kobiet i mężczyzn jest zrównoważona, jednak analiza piramidy wieku wskazuje na znaczącą przewagę liczby kobiet w stosunku do mężczyzn w wieku poprodukcyjnym. sytuacja kobiet jest także gorsza w zakresie bezrobocia.

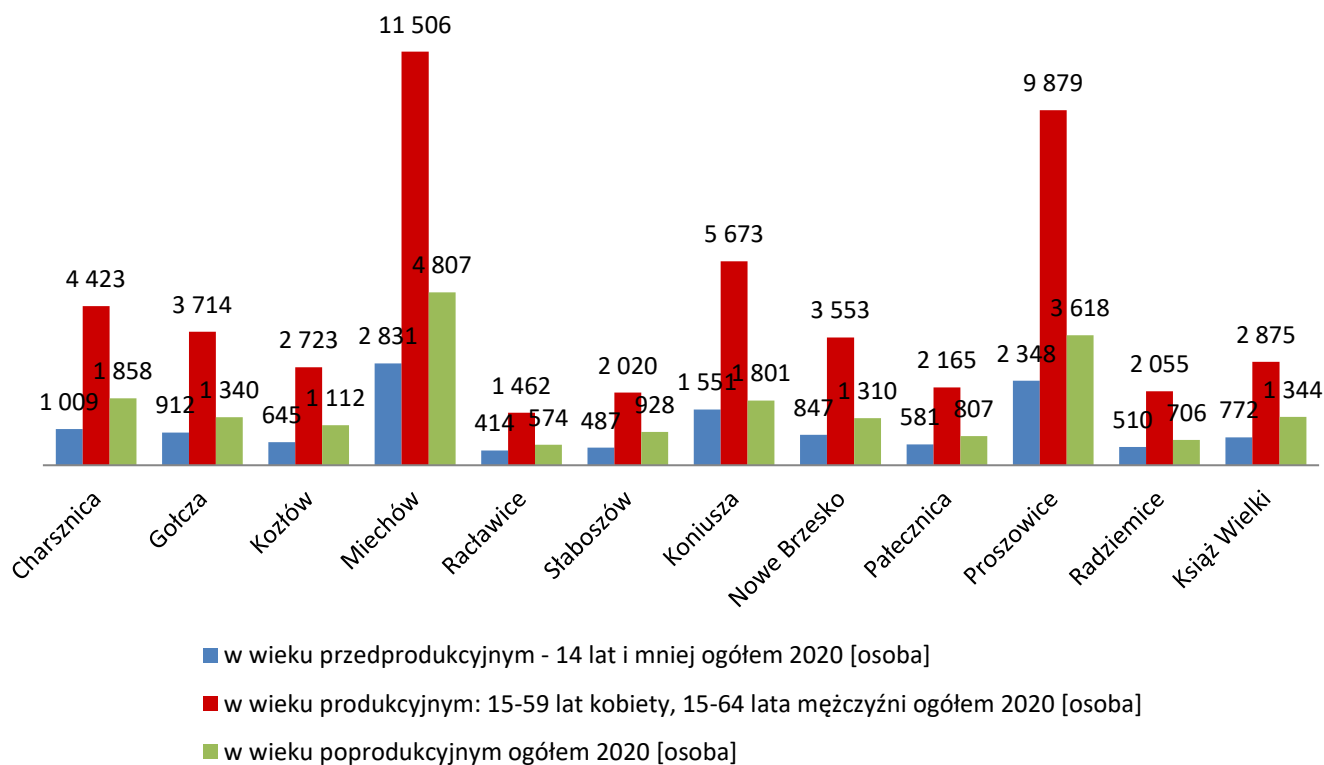
Wyszczególnienie	Powiat Miechowski	Powiat Proszowicki
% udział kobiet w ogólnej liczbie ludności	50,8% stanowią kobiety	50,7% stanowią kobiety
% udział mężczyzn w ogólnej liczbie	49,2% mężczyźni	49,3% mężczyźni
Przyrost naturalny	Ujemny (- 339)	Ujemny (-194)
Poziom bezrobocia wśród kobiet	4,4% wśród kobiet	4,8% wśród kobiet
Poziom bezrobocia wśród mężczyzn	3,9% wśród mężczyzn	4,6% wśród mężczyzn

Obrazowy **wskaźnik starości** na obszarach wiejskich (prezentujący relację liczby ludności w wieku 0-14 lat do ludności w wieku 65 lat i więcej) dla obszaru LGD osiąga wysokie poziomy – powiat miechowski 141 i powiat proszowicki 121, przy średniej dla Małopolski 87 (GUS BDL, 2021). Analogicznie wskaźnik Udział ludności w wieku 65 lat i więcej w ogólnej liczbie ludności na obszarach wiejskich dla obszaru LGD osiąga najwyższe poziomy w regionie, powiat miechowski 20,7% i powiat proszowicki 18,3% (GUS BDL, 2021).

Liczba ludności z uwzględnieniem płci (GUS, 2020)



Liczba ludności z uwzględnieniem grup wiekowych (GUS, 2020)



Powyższe dane potwierdzają negatywne procesy demograficzne na terenie LGD, a jednocześnie uzasadniają dlaczego **kobiety stanowią grupę w niekorzystnej sytuacji**.

Dane demograficzne dla gmin obszaru LSR przedstawiają się niekorzystnie, na tle Małopolski – ewidentnie potwierdzają szybkie starzenie się społeczeństwa, brak zastępowalności pokoleń, spadającą liczbę ludności – **postępująca depopulacja stanowi kluczowe zagrożenie dla obszaru LGD.**

Z danych dotyczących **poziomu wykształcenia** mieszkańców obszaru LGD wynika, że około 50% ogólnej liczby mieszkańców posiada wykształcenie zawodowe i średnie zawodowe (średnia dla Polski to 38%). Wyższe wykształcenie posiada około 15% ludności (średnia dla Polski to 23%), niestety osoby młode z wyższym wykształceniem rzadko wracają na wieś po ukończeniu studiów. Niższe wykształcenie związane jest z wiekiem mieszkańców – jest to również bariera w zakresie kompetencji cyfrowych (Narodowy Spis Powszechny, 2021).

W świetle danych z GUS za 2020 oraz raportów o stanie poszczególnych Gmin wchodzących w skład LGD wynika, że około **4,1% populacji mieszkańców korzysta z różnych form wsparcia i pomocy społecznej**. Łączna liczba osób korzystających z pomocy społecznej wyniosła 3 352 osoby. Czyli odsetek korzystających z pomocy społecznej jest porównywalny do sytuacji dla Województwa Małopolskiego. Na przestrzeni lat widać zmianę w przyczynach korzystania z pomocy społecznej – rzadziej jest to bezrobocie i ubóstwo oraz bezradność w sprawach opiekuńczo-wychowawczych, częściej choroba i niepełnosprawność, a także potrzeba ochrony macierzyństwa.

Z badania kondycji rodzin w Małopolsce (2019) wynika, iż rodziny w najtrudniejszej sytuacji finansowej to przede wszystkim rodziny dotknięte problemem niepełnosprawności i/lub niezdolności do pracy zarobkowej z uwagi na stan zdrowia osób dorosłych prowadzących gospodarstwo domowe. Trudności finansowe przeżywają także jednoosobowe gospodarstwa domowe, zwłaszcza samotne osoby starsze.

Wskaźnik – Środowiskowa pomoc społeczna na obszarze LGD - dane GUS na 31.12.2020				
Lp.	Nazwa Gminy	Beneficjenci środowiskowej pomocy społecznej	Liczba ludności	%
1	Proszowice	643	15 845	4,05%
2	Koniusza	310	9 025	3,34%
3	Pałecznica	245	3 553	6,89%
4	Radziemice	88	3 271	2,61%
5	Miechów	703	19 144	3,67%
6	Gołcza	202	5 966	3,38%
7	Kozłów	176	4 480	3,92%
8	Słaboszów	134	3 435	3,90%
9	Książ Wielki	194	4 991	3,89%
10	Charsznica	308	7 290	4,22%
11	Raśławice	103	2 450	4,20%
12	Nowe Brzesko	246	5 710	4,30%
SUMA		3 352,00	85 160,00	4,10%

Wartość wskaźnika Środowiskowa pomoc społeczna na obszarze LGD zgodnie z wzorem wskazanym w kryteriach wyboru strategii wynosi 3,71.

Jedną z konsekwencji postępującego procesu starzenia się społeczeństwa jest wzrost liczby mieszkańców w starszym wieku, wymagających opieki lub wsparcia w funkcjonowaniu w codziennym życiu. W okresie 2008 – 2019 udział osób, które ukończyły 80. rok życia w ogóle populacji regionu zwiększył się z 3,1% do 4,5%, a osób w wieku 60 lat i więcej wzrósł z 16,9% do 19,0%.

Wskaźnik „odsetek ludności w wieku 65 lat i więcej w ogólnej liczbie ludności” dla obszaru LGD osiąga wartości znacząco powyżej średniej dla Województwa Małopolskiego. W przypadku Powiatu Proszowickiego wartość ta wynosi 18,3%, w przypadku Powiatu Miechowskiego aż 20,7%, przy średniej dla Małopolski - 15,1% (BDL). Od kilku lat obszar LGD (powiaty miechowski i proszowicki) cechują się **najwyższym udziałem najstarszych mieszkańców w ogólnej liczbie ludności w Małopolsce**. Osoby starsze często mieszkają samotnie, jakość życia wielu z nich pozostaje niezadowalająca ze względu na obciążenie chorobami przewlekłymi i wielochorobowością oraz niesprawnością funkcjonalną, szczególnie częstą na obszarach wiejskich.

Dominującym problemem społecznym na obszarze LGD są osoby cierpiące z uwagi na długotrwałą chorobę, niepełnosprawność. Wskaźniki w tym zakresie są znacząco wyższe wśród rolników (zwyrodnienia spowodowane pracą fizyczną, wysoka wypadkowość oraz negatywne oddziaływania pestycydów i herbicydów).

Kolejne problemy to ubóstwo, niewydolność opiekuńczo - wychowawcza rodziny, która wpływa na niepoprawne relacje, ograniczoną motywację i zaangażowanie w rozwiązywanie własnych problemów oraz niskie kompetencje w zakresie umiejętności wychowawczych i rodzicielskich, przemoc i uzależnienia w rodzinie.

W zakresie osób z niepełnosprawnościami, z danych gmin wynika, że na niską wartość wskaźnika jakości życia tych osób najbardziej negatywny wpływ ma niska aktywność edukacyjna i zawodowa oraz bariery w dostępie do usług publicznych począwszy od architektoniczno-przestrzennych, poprzez społeczne (w tym mentalne), po ekonomiczne.

Biorąc pod uwagę powyższe dane, a przede wszystkim specyfikę terenów wiejskich (dużo niższa dostępność do niż w mieście, bariery architektoniczne, wykluczenie komunikacyjne itp.) **osoby z niepełnosprawnościami stanowią grupę w niekorzystanej sytuacji**.

Na terenie Powiatu Miechowskiego funkcjonują trzy Warsztaty Terapii Zajęciowej: w Miechowie, Podlesicach i Rzędowicach. W 2021 r. w WTZ uczestniczyło ponad 100 osób posiadających orzeczenie o umiarkowanym lub znacznym stopniu niepełnosprawności ze wskazaniem do terapii zajęciowej. Natomiast w Powiecie Proszowickim w Gminie Koniusza działa jeden ośrodek Warsztatów Terapii Zajęciowej. Uzupełnieniem tego wsparcia są Zakłady Aktywności Zawodowej, Domy Pomocy Społecznej i Środowiskowe Domy Samopomocy. Równolegle realizowane są projekty najczęściej przy wsparciu środków EFS – wspierające seniorów, osoby z niepełnosprawnościami oraz dzieci i młodzież – Domy Dziennego Pobytu itp.

W kwestii **polityki senioralnej** (tj. osób powyżej 60 roku życia) do najważniejszych problemów należy: brak lub niewystarczający transport lokalny, słaby dostęp do lekarzy specjalistów i do usług rehabilitacyjnych, problem wykluczenia cyfrowego oraz brak pieniędzy na zaspokojenie podstawowych potrzeb (np. lekarstw, żywności), ograniczone możliwości uczestnictwa w różnych formach aktywizacji. W nieco mniejszym stopniu seniorzy skarżą się również na słaby przepływ informacji nt. ważnych dla nich spraw i na samotność, która potęguje obawy o własne zdrowie w razie wypadku.

Działalność sektora pozarządowego i stowarzyszeń - mieszkańcy z obszaru LGD wykazują się dużą aktywnością w zakresie integracji społecznej oraz rozwoju społeczeństwa obywatelskiego. W szczególności aktywność mieszkańców przejawia się poprzez działalność: Kół Gospodyń Wiejskich,

Ochotniczych Straży Pożarnych, Ludowych i Uczniowskich Klubów Sportowych, Klubów Seniora, Orkiestr, Związku Harcerstwa Polskiego, Stowarzyszeń Rozwoju Wsi oraz innych Stowarzyszeń.

Coraz istotniejszą rolę w strukturze społecznej wsi odgrywają Koła Gospodyń Wiejskich. W 2020 r. z 8,5 tys. aktywnych kół w Polsce (zarejestrowanych w rejestrze ARiMR), na terenie województwa małopolskiego działało 8,4%. W Powiecie Miechowskim funkcjonuje 44 KGW, natomiast w Powiecie Proszowickim 67 (<https://krkgw.arimr.gov.pl/>).

Łącznie na terenie LGD działa ponad **350 zarejestrowanych organizacji** pozarządowych o różnym charakterze (dane wg. raportów o stanie gmin za rok 2021). Rekordzistą w skali LGD i całej Małopolski jest Gmina i Miasto Miechów - ponad 100 organizacji (dane z Raportu organizacje pozarządowe w Małopolsce). Od 2015 r. funkcjonuje w Miechowie Centrum Organizacji Pozarządowych inicjujące i koordynujące współpracę z organizacjami pozarządowymi. Organizacje działające w sektorze społecznym i rozwoju społeczeństwa obywatelskiego zajmują się przede wszystkim organizowaniem czasu wolnego w formie warsztatów i wydarzeń sportowo-rekreacyjnych, ale także biorą udział w kultywowaniu lokalnych tradycji i ochronie dziedzictwa kulturalnego i historycznego.

Gminy z obszaru LGD realizują programy współpracy z organizacjami pozarządowymi oraz podmiotami działalności pożytku publicznego. Współpraca odbywa się na zasadach pomocniczości, suwerenności stron, partnerstwa, efektywności, uczciwej konkurencji, jawności. Potencjał organizacji pozarządowych oraz bliskość tematyczna przedmiotu ich działalności z zadaniami gminy, jednoznacznie wskazuje na możliwość lepszego zaspokajania potrzeb zbiorowych wspólnym wysiłkiem jednostki samorządu terytorialnego i tych organizacji (ustalenia z warsztatów). Ze względu na działanie w małych wspólnotach bardzo często ma charakter roboczy bazujący na cennych, bezpośrednich, personalnych relacjach. Daje to szanse na budowanie kapitału społecznego, umocnienie w świadomości społecznej poczucia odpowiedzialności za siebie, swoje otoczenie i wspólnotę lokalną, stworzenie warunków do zwiększenia aktywności społecznej mieszkańców gminy oraz uzupełnienie działań w zakresie nieobejmowanym przez struktury samorządowe.

Większość organizacji pozarządowych z obszaru LGD prowadzi działania o niewielkim zasięgu terytorialnym, rzadko przekraczającym obszar jednej miejscowości bądź gminy. Organizacje współpracują ze sobą w realizacji różnych przedsięwzięć (tj. wiejskich imprez, festynów, zawodów sportowych, rajdów, dożynek), współpraca ta ma miejsce raczej w ramach jednej miejscowości lub jednej konkretnej gminy, niż w ramach większej części obszaru LSR. **Istotnym wyzwaniem dla realizacji celów LSR będzie stymulowanie współpracy między organizacjami pozarządowymi w skali obszaru.**

Przegląd działań samorządów oraz dane z warsztatów konsultacyjnych wskazują na **rosnący z roku na rok zakres współpracy samorządu i organizacji pozarządowych**. Współpraca ta obejmuje: realizację zadań zleconych w formule konkursowej, wsparcie finansowe, wsparcie merytoryczne (najczęściej w formie pomocy przy przygotowaniu wniosków), udostępnianie pomieszczeń, sprzętu, pożyczki, poręczenia itp.

W niektórych Gminach w 2020 r. zostały zorganizowane otwarte konkursy ofert na realizację zadań publicznych w obszarach społecznych, kulturalnych, sportowych, polityki społecznej i przeciwdziałania uzależnieniom. Aktywność Gmin w zakresie wsparcia finansowego działalności pożytku publicznego w 2020 r. kształtowała się różnie. Wg. danych z przeglądu programów współpracy z organizacjami pozarządowymi oraz podmiotami działalności pożytku publicznego zakres kwot przekazywanych na konkursy wynosił od kilkunastu tysięcy zł do miliona (Gmina i Miasto Miechów).

Na podkreślenie zasługują obszary wskazywane w trakcie warsztatów przez organizacje pozarządowe jako istotne dla ich funkcjonowania (ustalenia praktycznie pokrywają się z wnioskami raportu Organizacje

pozarządowe w Małopolsce): większy dostęp do środków finansowych na aktywizację, uproszczenie procedur biurokratycznych, rozwój współpracy pomiędzy samorządami i organizacjami pozarządowymi oraz mieszkańcami, współpraca pomiędzy różnymi organizacjami. Doświadczenia części samorządów pozwalają na wykorzystanie dobrych praktyk i uczynienie z organizacji pozarządowych w całym LGD kluczowego partnera społecznego o dużym potencjale aktywizacyjnym.

W świetle danych zawartych w raporcie ewaluacyjnym dla LSR 2014-2021 (raport KSOW) mieszkańcy zgłosili potrzeby w zakresie podnoszenia **poprawy jakości życia** (poprzez podnoszenie kwalifikacji i umiejętności społeczności lokalnej, wspieranie rozwiązań proekologicznych, poprawę oferty spędzania wolnego czasu w sferze kultury, sportu i rekreacji, modernizację i budowę elementów infrastruktury drogowej). Fakt ten należy ocenić bardzo pozytywnie i jest to obszar, w którym warto niewątpliwie podejmować działania m.in. poprzez kolejne przedsięwzięcia służące **integracji społecznej** i wzmacnianiu poczucia jedności i tożsamości, wspieraniu lokalnych liderów w organizacjach pozarządowych. Respondenci badania ewaluacyjnego wskazywali także konieczność utworzenia oferty kulturowej, która wykraczałaby poza kulturę ludową, w tym skierowaną do młodzieży. Badania ilościowe przeprowadzone w 2021 roku na potrzeby ewaluacji LSR wskazały, że Mieszkańcy chętnie korzystają z infrastruktury, która była dofinansowana ze środków LGD oraz chętnie uczestniczą w imprezach lokalnych organizowanych ze środków LGD. Mieszkańcy wyrazili chęć kontynuowania działań „miękkich” czyli szkoleń, festynów, spotkań integrujących i aktywizujących lokalną społeczność.

Podsumowując Mieszkańcy obszaru LGD angażują się w działalność stowarzyszeń lokalnych i chętnie uczestniczą w rozmaitych imprezach kulturalnych. Badania potwierdzają, że w ostatnich 5 latach mieli oni większy wpływ na to, co dzieje się w gminach, a także uznali, że poprawiły się relacje między mieszkańcami. LGD w latach 2016-2020 zorganizowało 14 kampanii promocyjno – informacyjnych dla mieszkańców i podejmowało liczne działania aktywizujące.

OBSZAR GOSPODARKA (PRZEDSIĘBIORCZOŚĆ I ROLNICTWO)

Na terenie objętym LSR w 2020 roku było zarejestrowanych 8 209 podmiotów gospodarki narodowej. Jednocześnie w tym samym roku wyrejestrowano 260 podmiotów. Wśród podmiotów ogółem największy odsetek stanowiły **mikroprzedsiębiorstwa 96,9%**. Przedsiębiorstw posiadających status małych przedsiębiorstw było 2,63%, natomiast odsetek średnich przedsiębiorstw wyniósł 0,45%. Na obszarze LSR działały jedynie dwa przedsiębiorstwa spełniające definicję dużego przedsiębiorstwa (0,02%).

Wskaźnik – Przedsiębiorczość na obszarze LGD – dane liczbowe GUS na 31.12.2020				
Nazwa Gminy	Liczba mikro przedsiębiorców	Liczba małych przedsiębiorców	Liczba średnich przedsiębiorców	Liczba mieszkańców na obszarze LSR
Proszowice	1 711	59	10	15 845
Koniusza	673	17	5	9 025
Pałecznicza	295	10	1	3 553
Radziemice	290	5	2	3 271
Miechów	2 623	58	13	19 144
Gołcza	484	6	1	5 966
Kozłów	281	8	0	4 480
Słaboszów	234	6	0	3 435
Książ Wielki	391	13	3	4 991
Charsznica	522	23	0	7 290
Raławice	210	3	0	2 450
Nowe Brzesko	495	15	3	5 710
SUMA	8 209	223	38	85 160

Wartość wskaźnika Przedsiębiorczość na obszarze LGD zgodnie z wzorem wskazanym w kryteriach wyboru strategii wynosi 2,52.

Opierając się na danych GUS należy zwrócić uwagę, że pod względem formy prowadzonej działalności dominowały podmioty będące **osobami fizycznymi prowadzącymi działalność gospodarczą** (6 588 podmiotów). Pozostałe podmioty to spółki handlowe (275 podmiotów), spółki handlowe z udziałem kapitału zagranicznego (19 podmiotów), spółdzielnie (28 podmiotów), fundacje (19 podmiotów), stowarzyszenia i podobne organizacje społeczne (400 podmiotów).

Wśród osób fizycznych prowadzących działalność gospodarczą największy odsetek podmiotów związanych było z prowadzeniem działalności w sektorach:

Lp.	Rodzaj prowadzonej działalności wg sekcji	Liczba podmiotów
1	handel hurtowy i detaliczny; naprawa pojazdów samochodowych	2 203
2	budownictwo	1 293
3	transport i gospodarka magazynowa	817
4	działalność organizacji członkowskich	747
5	przetwórstwo przemysłowe	638
6	działalność profesjonalna, naukowa i techniczna	526
7	opieka zdrowotna i pomoc społeczna	393
8	działalność w zakresie usług administrowania i działalność wspierająca	237

9	rolnictwo, leśnictwo, łowiectwo i rybactwo	193
10	działalność finansowa i ubezpieczeniowa	191
11	działalność związana z zakwaterowaniem i usługami gastronomicznymi	182
12	edukacja	145
13	administracja publiczna i obrona narodowa; obowiązkowe zabezpieczenia społeczne	143
14	działalność związana z obsługą rynku nieruchomości	137
15	informacja i komunikacja	136
16	działalność związana z kulturą, rozrywką i rekreacją	121
17	dostawa wody; gospodarowanie ściekami i odpadami, rekultywacja	20
18	wytwarzanie i zaopatrywanie w energię elektryczną, gaz, parę wodną, gorącą wodę	8
19	górnictwo i wydobywanie	4

Wśród wszystkich podmiotów sektora prywatnego działających na obszarze LSR w 2020 r. najliczniejsze były podmioty zajmujące się handlem hurtowym i detalicznym oraz naprawą pojazdów (ok. 27% wszystkich podmiotów), a zatem branże stosunkowo mało innowacyjne. Stosunkowo liczne były także firmy zajmujące się budownictwem ok. 16% oraz przetwórstwem przemysłowym (ok. 14%). Prawie 96,9% wszystkich podmiotów stanowią te, które zatrudniają nie więcej niż 9 osób.

Wartym podkreślenia jest, że w gminie Książ Wielki od 2009 roku w obrębie Specjalnej Strefy Ekonomicznej Krakowskiego Parku Technologicznego funkcjonuje "Podstrefa Książ Wielki", która zaczyna się szybko rozwijać dzięki budowie S7.

Zgodnie z wynikami badań ankietowych i spotkań warsztatowych zdiagnozowano, że ważną dziedziną z punktu widzenia rozwoju gospodarczego terenu LGD i poprawy dostępu do usług (jakość życia) jest wsparcie mikroprzedsiębiorców działających lub zamierzających działać w branży usługowej.

Drugi obszar to wsparcie branż innowacyjnych, w tym w zakresie ochrony środowiska, OZE, efektywności energetycznej itp., a także wsparcie dla wykorzystania OZE w istniejących firmach. Działania te były postulowane przez przedsiębiorców, jak i przez mieszkańców ze względu na ich ekonomiczne i środowiskowe pozytywne oddziaływanie.

W roku 2020 na obszarze objętym LSR zarejestrowano 565 nowych podmiotów w tym 557 podmiotów w sektorze prywatnym. Uwzględniając dane za lata poprzednie należy zwrócić uwagę na spadek tendencji w zakresie zakładania podmiotów w sektorze prywatnym.

Nowo zarejestrowane podmioty w sektorze prywatnym na podstawie danych GUS						
Lata	2015	2016	2017	2018	2019	2020
Podmioty	625	622	600	759	650	565

Obszar LGD charakteryzuje się bardzo dużą liczbą mikroprzedsiębiorstw. Potwierdzenie tego stanu ma odzwierciedlenie we wskaźniku *Przedsiębiorczość na obszarze LGD*, który dla Gmin objętych LSR wynosi 2,52. Dominującą formą prowadzenia działalności gospodarczej są jednoosobowe działalności gospodarcze. Niepokojącą tendencją jest spadek liczby nowo rejestrowanych podmiotów. Trend ten nie jest powodowany jedynie skutkami kryzysu popandemicznego, ale rozpoczął się już w 2019 roku i utrzymuje się. Potwierdza to konieczność wspierania przedsiębiorczości, która w dłuższej perspektywie kreuje stabilne podstawy rozwoju.

Uwzględniając szczegółowe dane w zakresie stopy bezrobocia w poszczególnych gminach LGD należy zwrócić uwagę na dość duże różnice pomiędzy nimi.

Lp.	Gmina	2016	2017	2018	2019	2020
1	Charsznica	8,60%	6,90%	5,20%	4,60%	5,30%
2	Gołcza	6,20%	5,10%	4,20%	3,60%	4,50%
3	Kozłów	7,70%	6,20%	5,40%	4,30%	6,10%
4	Książ Wielki	5,70%	4,80%	4,10%	3,50%	4,40%
5	Miechów	6,00%	5,10%	4,30%	3,80%	4,90%
6	Raławice	4,70%	4,70%	2,90%	2,60%	3,10%
7	Słaboszów	6,20%	4,80%	3,50%	3,40%	5,10%
8	Koniusza	6,20%	5,60%	5,20%	3,90%	4,10%
9	Nowe Brzesko	8,00%	7,00%	6,40%	4,90%	5,70%
10	Pałecznica	7,40%	6,60%	5,00%	3,90%	4,30%
11	Proszowice	9,30%	8,20%	6,90%	5,00%	6,30%
12	Radziemice	6,90%	5,00%	5,20%	4,60%	5,90%

Na koniec 2020 największa stopa bezrobocia odnotowana została w Gminie Proszowice i wynosiła 6,30%. W tym samym roku ponad dwukrotnie niższa stopa bezrobocia odnotowana została w Gminie Raławice gdzie wynosiła 3,10%. Należy zaznaczyć, że stopa bezrobocia w poszczególnych Gminach była niższa od stopy bezrobocia dla kraju, która w 2020 wyniosła 6,30% oraz dla Województwa Małopolskiego dla którego wyniosła 5,30%.

Różnice te widoczne są w zestawieniu liczby bezrobotnych i liczby ludności w wieku produkcyjnym.

Wskaźnik –Liczba bezrobotnych na obszarze LGD - dane liczbowe GUS na 31.12.2020			
Nazwa Gminy	Liczba bezrobotnych	LUDNOŚĆ w wieku produkcyjnym: 15-59 lat kobiety, 15-64 lata mężczyźni	Procentowe odniesienie liczby bezrobotnych do liczby ludności w wieku produkcyjnym
Proszowice	441	9 879	4,46%
Koniusza	160	5 673	2,82%
Pałecznica	65	2 165	3,00%
Radziemice	85	2 055	4,14%
Miechów	426	11 506	3,70%
Gołcza	126	3 714	3,39%
Kozłów	126	2 723	4,63%
Słaboszów	78	2 020	3,86%
Książ Wielki	97	2 875	3,37%
Charsznica	177	4 423	4,00%
Raławice	34	1 462	2,33%
Nowe Brzesko	139	3 553	3,91%
SUMA	1954	52 048	Średnia 3,64%

Biorąc pod uwagę dane dla wszystkich gmin obszaru objętego LSR wartość wskaźnika *Liczba bezrobotnych na obszarze LGD* zgodnie z wzorem wskazanym w kryteriach wyboru strategii wynosi 3,75.

Należy pamiętać, że ze względu na specyfikę obszaru LGD istoty i praktycznie niemierzalny problem stanowi tzw. bezrobocie ukryte w rolnictwie, wynikające z rozdrobnionych gospodarstw niskotowarowych. Dane statystyczne nie odzwierciedlają tego problemu, jednak proces strategiczny (badania ankietowe, warsztaty, konsultacje) wyraźnie potwierdził, że osoby poszukujące zatrudnienia **stanowią grupę w niekorzystnej sytuacji**.

Działalność rolnicza na terenie objętym LSR stanowi kluczowy sektor. Wynika to przede wszystkim z warunków przyrodniczych (przeważają gleby klasy I, II i III) oraz korzystnych warunków środowiskowych (np. brak ciężkiego przemysłu). Zgodnie z danym GUS za rok 2020 powierzchnia użytków rolnych w Powiecie Miechowskim wynosi niemal 68% powierzchni całego Powiatu. Z kolei w przypadku Powiatu Proszowickiego jest to ponad 80% powierzchni całego Powiatu. Zgodnie z danymi wynikającymi z Powszechnego Spisu Rolnego za rok 2020 na terenie Powiatów Miechowskiego i Proszowickiego (tj. powiatów objętych przedmiotowym LSR) powierzchnia ogółem gospodarstw rolnych obejmuje 83 800,63 ha co stanowi 13% ogółem powierzchni gospodarstw ogółem dla Województwa Małopolskiego.

W 2020 roku w powiatach proszowickim i miechowskim zanotowano najwyższe odsetki osób pracujących w grupie: „rolnictwo, leśnictwo, łowiectwo i rybactwo”, było to odpowiednio 68,2% i 62%, przy średniej dla Małopolski 24,1% (BDL).

Poniżej tabela prezentująca strukturę gospodarstw rolnych na obszarze LGD:

Lp.	Nazwa	Gospodarstwa indywidualne, 2020 rok, powierzchnia w hektarach					
		ogółem	do 1 ha włącznie	1 - 5 ha	5 - 10 ha	10 - 15 ha	15 ha i więcej
1	Województwo małopolskie	640 536,26	4 694,99	312 565,95	132 619,60	46 372,50	144 283,22
2	Powiat miechowski	48 271,87	145,45	8 899,39	12 682,99	8 000,32	18 543,72
3	Powiat proszowicki*	35 528,76	103,92	9 785,92	10 172,69	4 649,32	10 816,91

*Gmina Koszyce jako jedyna z powiatu proszowickiego nie należy do LGD Północna Małopolska

Jednocześnie na podstawie danych z Powszechnego Spisu Rolnego wynika, że średnia wielkość gospodarstwa indywidualnego w Województwie Małopolskim wynosi 5,07 ha. Jednocześnie dla Powiatu Miechowskiego wynosi 8,29 ha. Z kolei dla Powiatu Proszowickiego wynosi 6,77 ha.

Analizując dane dotyczące liczby osób zatrudnionych w gospodarstwie rolnym należy zwrócić uwagę, że zgodnie z danymi GUS za rok 2020 na terenie Powiatu Miechowskiego i Proszowickiego w sektorze rolnictwa, leśnictwa, łowiectwa i rybactwa pracowało 20 477 osób. Biorąc pod uwagę liczbę pracujących ogółem na tym obszarze, która zgodnie z danymi GUS wynosiła 31 580 osób w rolnictwie pracowało niemal 65% ogółu pracujących. Wskazuje, to jak ważną gałęzią działalności jest rolnictwo na terenie obszaru LGD.

Rolnictwo na terenie LGD transformuje się w stronę produkcji wysokotowarowej (powiększanie się gospodarstw) oraz specjalizacji produkcji (np. uprawa zbóż, uprawa warzyw, np. kapusta w rejonie Charsznicy, zioła w Słaboszowie, produkcja zwierzęca – trzoda chlewna w Pałecznicy) dzięki systemowi dopłat i wsparcia gospodarstw rolnych bardzo szybko wzrasta mechanizacja produkcji rolnej. Zjawiska te przekładają się na rosnącą konkurencyjność lokalnego rolnictwa niosą też ryzyka w postaci degradacji gleby, degradacji krajobrazu, zachwiania gospodarki wodnej, wzrostu użycia nawozów, pestycydów i herbicydów. Kluczowym wyzwaniem społeczności lokalnej i samorządów jest dbanie o zachowanie zasad zrównoważonego rozwoju szczególnie istotnych w zakresie rolnictwa. Szansą rozwoju dla sektora rolniczego jest rolnictwo ekologiczne promowane przez Komisję Europejską zarówno w strategii na rzecz

bioróżnorodności, jak i w strategii „Od pola do stołu” (From Farm to Fork Strategy), gdzie wskazuje się konieczność ograniczenia zużycia pestycydów, antybiotyków i nawozów oraz osiągnięcie do 2030 roku większego udziału upraw rolnictwa ekologicznego. Bardzo wysokie wymagania dla produkcji ekologicznej i jej niska opłacalność (w odniesieniu do nakładów) stanowią barierę rozwojową.

Obszar LGD jest rozpoznawalny z produkcji rolnej w szczególności z upraw warzyw. **Kapusta charsznicka jest zarejestrowanym produktem regionalnym** (kilkudziesięciu producentów i przetwórców), Radziemice znane są z upraw czosnku. Te specyficzne uprawy są także motywami imprez lokalnych (np. dni kapusty, święto czosnku itp.)

Przedsiębiorczość stanowi główną bazę podatkową samorządów lokalnych, gminy wchodzące w skład LGD charakteryzują się niskimi dochodami podatkowymi na 1 mieszkańca, w 2020 r. odnotowały dochody **poniżej 1400 złotych na mieszkańca**.

Wskaźnik – Dochód podatkowy na obszarze LGD – dane GUS na 31.12.2020		
Lp.	Gmina	Dochód podatkowy na obszarze LSR (zł)
1	Gmina Miechów	1 411,93
2	Gmina Gołcza	1 019,03
3	Gmina Kozłów	886,81
4	Gmina Słaboszów	940,46
5	Gmina Książ Wielki	1 019,03
6	Gmina Charsznica	999,66
7	Gmina Raclawice	1 043,34
8	Gmina Proszowice	1 198,98
9	Gmina Koniusza	1 157,86
10	Gmina Pałecznica	1 115,66
11	Gmina Radziemice	1 105,25
12	Gmina Nowe Brzesko	1 067,97
średnia		1 080,50

Wartość wskaźnika Dochód podatkowy na obszarze LGD zgodnie z wzorem wskazanym w kryteriach wyboru strategii wynosi 3,47.

W stosunku do wartości wskaźnika G z 2013 r. dochód na jednego mieszkańca dla gmin wzrósł średnio o 300-400 zł. Ten pozytywny trend, niestety po uwzględnieniu inflacji nie ma istotnego znaczenia, zgodnie z danymi Ministerstwa Finansów w 2020 roku wskaźnik G dla kraju wyniósł 2098,22 zł. co prawie dwukrotnie przekracza średnią dla gmin z obszaru LSR.

Dane potwierdzają niski poziom przedsiębiorczości na terenie LGD (niskie wpływy z CIT i PIT) oraz strukturę dochodów specyficzną dla gmin wiejskich. Stanowi to znaczącą barierę rozwojową dla obszaru. Niskie podatki ograniczają możliwości inwestycyjne samorządów, także w zakresie zapewnienia wkładu własnego do projektów finansowanych środkami pomocowymi.

Pozyskanie zewnętrznych źródeł finansowych na realizację inwestycji - zgodnie z danymi publikowanymi przez Pismo Samorządu Terytorialnego Wspólnota - wydatki ze środków UE w latach 2014-2021 w przeliczeniu na jednego mieszkańca z obszaru LGD wynoszą 2 391,94 zł, średnia dla Województwa Małopolskiego wynosi natomiast 1 064,68 zł na mieszkańca. W rankingu Gmin wiejskich Pałecznica należąca do LGD znalazła się na 5 miejscu w kraju z pozyskaną dotacją w przeliczeniu na jednego mieszkańca wynoszącą 8 349,21 zł. (co znacząco zawyża średnią dla gmin LGD).

Ranking dla Gmin z obszaru LGD kształtuje się następująco:

Lp.	Gmina	Wydatki ze środków UE w latach 2014-2021 w zł na osobę
1	Gmina Miechów	2 443,49 zł
2	Gmina Gołcza	1 757,52 zł
3	Gmina Kozłów	1 112,61 zł
4	Gmina Słaboszów	780,14 zł
5	Gmina Książ Wielki	2 653,76 zł
6	Gmina Charsznica	1 867,72 zł
7	Gmina Racławice	3 956,92 zł
8	Gmina Proszowice	1 896,86 zł
9	Gmina Koniusza	1 490,08 zł
10	Gmina Pałecznica	8 349,21 zł
11	Gmina Radziemice	752,72 zł
12	Gmina Nowe Brzesko	1 642,24 zł
średnia		2 391,94 zł

Gminy z obszaru LGD aktywnie pozyskują środki europejskie na realizację zadań inwestycyjnych, jak również projektów „miękkich”. Należy uznać, że zaangażowanie w pozyskanie zewnętrznych źródeł finansowania jest wysokie i Jednostkom Samorządu Terytorialnego z obszaru LGD udało się pozyskać środki w wysokości powyżej średniej dla Województwa Małopolskiego. Biorąc pod uwagę niskie dochody własne, przytoczone dane potwierdzają sprawność działania lokalnych samorządów i ich potencjał do strategicznego zarządzania rozwojem.

OBSZAR INFRASTRUKTURA, ŚRODOWISKO I ENERGIA

Dostępność komunikacyjna obszaru LGD - obszar LGD, zlokalizowany jest w północnej części Małopolski i graniczy z Województwem Świętokrzyskim. Przez obszar LGD przebiegają ważne szlaki komunikacyjne w kierunkach północ – południe (droga krajowa E7/S7) i wschód – zachód (drogi wojewódzkie 775, 776 i 783). Droga nr 7 stanowi główny trakt komunikacyjny do Krakowa.

Drogi lokalne są wyasfaltowane. Łączą wszystkie miejscowości LGD oraz posiadają dogodne połączenia z drogami krajowymi i wojewódzkimi. Stan bezpieczeństwa na drogach powiatu jest oceniany dobrze wymaga jednak interwencji w zakresie chodników, oświetlenia, przejść dla pieszych, szlaków rowerowych. Przez teren LGD przebiega linia kolejowa nr 8, zapewniająca bezpośrednie połączenie z Krakowem i Warszawą. Połączenie do Krakowa obsługiwane jest także przez Szybką Kolej Aglomeracyjną. Dodatkowo przez północną część obszaru LGD przebiega szerokotorowa Linia Hutniczo-Siarkowa.

W ramach zwiększania dostępności komunikacyjnej i rozwoju transportu multimodalnego rozwijana jest sieć parkingów Park&Ride wraz z infrastrukturą towarzyszącą:

- w miejscowości Jaksice (stacja Kamieńczyce) w Gminie Miechów, gdzie powstały łącznie 62 miejsca parkingowe, w tym 4 miejsca dla osób niepełnosprawnych oraz 2 dla rodzin z dziećmi. W ramach zadania wykonano obiekt typu Bike&Ride z 12 stanowiskami dla rowerów oraz 3 miejsca postojowe dla busów/autobusów,
- przy Dworcu Głównym w Miechowie – miejsce dla podróżujących korzystających z połączeń kolejowych Dworca PKP w Miechowie. W ramach inwestycji powstały 134 miejsca postojowe, 7 miejsc postojowych dla osób z niepełnosprawnościami, miejsca postojowe dla rodzin z dziećmi,

taxi, autobusów i busów, przystanek komunikacji zbiorowej. Powstały także tereny zielone wraz z elementami małej architektury (ławki, kosze, oświetlenie, monitoring).

- W miejscowości Pstroszyce przystanek - Dziadówki Gmina Miechów - W ramach przedsięwzięcia wykonano chodniki i jezdnie manewrowe, oświetlenie uliczne w technologii LED i kanalizację deszczową. Parking posiada 21 miejsc postojowych oraz obiekt typu Bike&Ride.

W budowie są dwa parkingi Park&Ride w Gminie Proszowice przy ul. Kościuszki - 76 miejsc postojowych, i przy ul. Krakowskiej 25 samochodów oraz Parking w Posądku – Gmina Koniusza.

Tym samym na obszarze LGD sukcesywnie powstaje infrastruktura parkingowa powiązana z ważnymi punktami przesiadkowymi, co wpływa na usprawnienie komunikacji publicznej i ogranicza emisję zanieczyszczeń.

Samorządy starają się zapewnić na swoim terenie transport publiczny. W zakresie dowozu dzieci i młodzieży do szkół spełnia on oczekiwania mieszkańców. W pozostałym zakresie - większe miejscowości są dobrze skomunikowane najczęściej poprzez linie obsługiwane przez prywatnych przewoźników lub transport publiczny (Gmina Miechów dysponuje nowoczesnym taborze), w najmniejszych miejscowościach pojawiają się obszary wykluczenia komunikacyjnego szczególnie dotkliwe w weekendy.

Zagospodarowanie przestrzenne

Udział powierzchni objętej obowiązującymi miejscowymi planami zagospodarowania przestrzennego w powierzchni ogółem wzrasta z roku na rok zarówno w skali kraju (31,7%), jak i województwa małopolskiego (69,1%). O ile wskaźnik dla powiatu miechowskiego wynosi 39,4%, to w powiecie proszowickim jest to jedynie 2,6% (BDL dane za 2021). Większość gmin z obszaru LGD stoi przed wyzwaniem opracowania miejscowych planów zagospodarowania przestrzennego i aktywnie działa w tym obszarze. Rozwiązaniem części problemów będzie przygotowywana ustawa o zagospodarowaniu przestrzennym.

Infrastruktura Sportu i Rekreacji - problemy zdrowotne związane z brakiem aktywności ruchowej mają charakter globalny i wymagają kompleksowego podejścia zorientowanego w kierunku profilaktyki zdrowia. Z badań (dane dla Polski) wynika, że jedynie niespełna połowa badanych uczestniczyła w zajęciach sportowych lub rekreacji ruchowej, natomiast 56% nigdy nie ćwiczyło ani nie uprawiało sportu. Normy dotyczące poziomu aktywności fizycznej w czasie wolnym rekomendowane przez Światową Organizację Zdrowia spełnia natomiast jedynie 16,1% Polaków w wieku 15-69 lat, odsetek ten maleje wraz z wiekiem, ale w ostatnich latach spada także drastycznie wśród nastolatków. W związku z powyższym konieczne jest zapewnienie dostępu do obiektów umożliwiających uprawianie rekreacyjnej i amatorskiej formy sportu w tym przyszkolnych wielofunkcyjnych boisk sportowych, urządzeń rekreacyjnych, siłowni na świeżym powietrzu, skateparków, itp. oraz zapewnienie zajęć aktywizacyjnych w tym obszarze. Uwarunkowania te mają szczególne znaczenie na terenach wiejskich, gdzie nadal funkcjonują stereotypy, zgodnie z którymi sport i rekreacja nie są potrzebne na wsi, bo rekompensuje je praca fizyczna. Odsetek dzieci i młodzieży pracujących fizycznie na wsi spada z roku na rok, pojawiają się problemy z otyłością i innymi chorobami cywilizacyjnymi. Oprócz zapewnienia infrastruktury w tym zakresie konieczne są intensywne działania promujące postawy prozdrowotne (w tym ruch) wśród mieszkańców i bezpośrednio ich aktywizujące.

W poszczególnych gminach infrastruktura w tym zakresie była rozbudowywana w ostatnich latach i większość miejscowości posiada co najmniej podstawowe obiekty – konieczne są miejscowe modernizacje, uzupełnienia w wyposażeniu oraz zapewnienie osób (trenerów) prowadzących zajęcia.

Obszar LGD to coraz rzadziej spotykany **krajobraz rolniczy**, specyficzny z produkcji niskotowarowej, który ulega przekształceniu w związku ze specjalizacją produkcji rolniczej, powiększaniem gospodarstw

i rosnącym poziomem mechanizacji upraw. W dbałości o zrównoważony rozwój oraz ochronę cennych przyrodniczo zasobów na terenie LGD są wyznaczone różne formy ochrony przyrody, w tym **zlokalizowany jest rozległy Obszar Chronionego Krajobrazu Wyżyny Miechowskiej, a na terenie następujących gmin występują obszary chronione: Miechów, Charsznica, Kozłów, Raclawice, Słaboszów, Książ Wielki, Proszowice, Gołcza (8 z 12 gmin – 67%).**

Obszary chronione na podstawie Centralnego Rejestru Form Ochrony Przyrody – Generalna Dyrekcja Ochrony Środowiska, stan na maj 2023.		
Lp.	Gmina	Obszary chronione
1	Gmina Miechów	Obszar Chronionego Krajobrazu Wyżyny Miechowskiej, Rezerwat przyrody Złota Góra, obszary Natura 2000: Widnica, Pstroszyce, Sławice Duchowne, Kalina Mała, Komorów, Kaczmarowe Doły, Chodów – Falniów, Poradów
2	Gmina Gołcza	Obszar Chronionego Krajobrazu Wyżyny Miechowskiej oraz Dłubniański Park Krajobrazowy
3	Gmina Kozłów	Obszary Chronionego Krajobrazu: Wyżyny Miechowskiej i Miechowsko-Działoszycki, Rezerваты przyrody: Biała Góra, Kępie na Wyżynie Miechowskiej, obszary Natura 2000: Kępie na Wyżynie Miechowskiej, Biała Góra, Dolina Górnej Mierzawy
4	Gmina Słaboszów	Obszar Chronionego Krajobrazu Wyżyny Miechowskiej, obszary Natura 2000: Cybowa Góra, Grzymałów
5	Gmina Książ Wielki	Obszary Chronionego Krajobrazu: Wyżyny Miechowskiej, i Miechowsko-Działoszycki, Rezerваты przyrody: Lipny Dół koło Książa Wielkiego, Kwiatówka, obszary Natura 2000: Giebułtów, Dolina Górnej Mierzawy, Kwiatówka
6	Gmina Charsznica	Obszar Chronionego Krajobrazu Wyżyny Miechowskiej, obszary Natura 2000: Biała Góra, Uniejów Parcele, Chodów - Falniów
7	Gmina Raclawice	Obszar Chronionego Krajobrazu Wyżyny Miechowskiej, Rezerваты przyrody: Sterczów-Ścianka, Dąbie, Opalonki, Wały, obszary Natura 2000: Kalina-Lisiniec, Wały, Sterczów-Ścianka, Opalonki, Dąbie
8	Gmina Proszowice	Koszycki Obszar Chronionego Krajobrazu

Krajobraz, obok obiektów zabytkowych i szlaków historycznych, stanowi kluczowy potencjał do rozwoju turystyki na terenie LGD.

Rozwojowi turystyki pieszej i rowerowej służą **szlaki biegnące przez teren LGD**, są to m.in.:

- Rowerowy szlak Kościuszkowski prowadzący do Kopca Kościuszki w Raclawicach - rozpoczyna się w Krakowie i biegnie przez powiaty: krakowski, proszowicki, miechowski. Trasa szlaku nawiązuje do marszu wojsk Tadeusza Kościuszki podczas insurekcji. Pętla szlaku ma ok. 100 km.,
- Pieszy szlak Kościuszkowski (czerwony) - rozpoczyna się w Krakowie i biegnie przez powiat krakowski, proszowicki i miechowski. Na terenie powiatu miechowskiego prowadzi z miejscowości Wrocimowice i dalej przez Janowiczki do Raclawic. Następnie przez Dziemierzycę, Nasiechowice i wraca do powiatu krakowskiego w miejscowości Muniakowice,
- Szlak Bartosza Głowackiego, Rzędowice - Dalewice, związany z bitwą pod Raclawicami,
- Szlak Rowerowy- Młyny Doliny Szreniawy przebiegający przez Wyżynę Miechowską i Płaskowyż Proszowicki,
- Szlak Architektury Drewnianej, który obejmuje zespoły architektoniczne takie jak kościoły, cerkwie, kaplice i dzwonnice, spichlerze, wiejskie chałupy i szlacheckie dwory,

- Małopolska Droga Św. Jakuba - pielgrzymi szlak biegnący od Sandomierza do Szczyrku przez Pałecznice, Wrocimowice, Zielenice, Niegardów,
- Małopolski Szlak Bożogrobców – przebiegający przez Miechów,
- Szlak zielony Książ Wielki – Miechów - prowadzi przez Częstoszowice, Małoszów, Tochołów, Antolkę, Brzuchanię, Podleśną Wolę, stację kolejową Tunel, Pstroszyce II, Pstroszyce I, Chodów i Podmiejską Wolę,
- Szlak zielony Szlak Wysocice – Czaple Wielkie,
- Na terenie nadleśnictwa „Chrusty” w gm. Książ Wielki została utworzona ścieżka edukacyjna stanowiąca trasę wędrowek pieszych lub rowerowych.



Ruch turystyczny na terenie LGD

Istniejący potencjał obszaru LGD (uwarunkowania przyrodnicze, bogactwo form terenowych, nieskażone środowisko, szlaki rowerowo-piesze, jak również zabytki) oraz bliskość metropolii krakowskiej sprawiają, że ruch turystyczny ma najczęściej charakter „jednodniowych wypadów” rekreacyjnych (bez noclegu). Sytuacja ta sprawia, że wskaźniki turystyczne (np. wskaźnik Schneidera prezentujący relację korzystających z noclegów do liczby stałych mieszkańców) przyjmują stosunkowo niskie wartości na tle województwa (GUS, 2021).

Wskaźnik Schneidera	2018	2019	2020	2021
Powiat Miechowski	696,05	696,82	337,09	450,28
Powiat Proszowski	167,75	196,74	62,83	153,03

Rozwój infrastruktury turystycznej i budowanie produktów turystycznych wskazywane jako jeden z kierunków rozwoju w trakcie konsultacji LSR ma charakter komplementarny do działań poprawiających jakość życia mieszkańców, którzy sami korzystają z tej infrastruktury.

Obiekty infrastruktury kultury - zadaniem własnym gmin jest zapewnienie obywatelom dostępu do kultury, udział w kulturze to nie jedynie rozrywka i rekreacja, ale także ważny element budowania lokalnych tożsamości oraz kapitału społecznego.

Z danych GUS (Uczestnictwo ludności w kulturze w 2019 r.) dotyczących form aktywności kulturalnej ludności i częstotliwości uczestnictwa w życiu kulturalnym, w obszarze kultury w 2019 r. wynika, że wydatki na osobę na: kino/teatr/koncerty wynosiły 37,80 zł w miastach i jedynie 16,80 zł na wsi; wydatki na muzea wynosiły 8,76 zł w miastach i zaledwie 3,60 zł na wsi. Obserwowany jest niewielki wzrost zainteresowania kulturą na przestrzeni ostatniej dekady, co warto podkreślić ofertą domów, ośrodków i klubów kultury

lepiej jest wykorzystywana na obszarach wiejskich, korzystanie z niej deklarowało w miastach – 14,1%, a na wsi 15,2% osób. Szczególnym zainteresowaniem cieszą się jako formy uczestnictwa w kulturze imprezy folklorystyczne i festyny, występy artystyczne, imprezy sportowe. Na obszarach wiejskich konieczne jest umożliwienie dostępu do różnych form aktywizacji mieszkańców m.in. poprzez uczestnictwo w wydarzeniach kulturalnych, jak również budowanie tożsamości lokalnej w oparciu o wspólną kulturę.

Na obszarze LGD **placówki kulturalne** to 21 bibliotek, 12 Gminnych Centrów Kultury oraz liczne Domy Ludowe, Świetlice Wiejskie i Remizy OSP stanowiące miejsca spotkań i aktywności mieszkańców. Praktycznie, prawie każde sołectwo ma dostęp do takiej infrastruktury publicznej – najczęściej jest ona wykorzystywana przez lokalne organizacje pozarządowe (m.in.: OSP, KGW, Kluby Seniora, Kluby sportowe). Obiekty są w różnym stanie technicznym, część wymaga remontów oraz zakupu wyposażenia. Obok aspektów infrastrukturalnych ważną potrzebą jest zapewnienie wsparcia na prowadzenie zajęć aktywizacyjnych, kulturalnych, rekreacyjnych, edukacyjnych - w tych obiektach.

Obszar objęty LSR charakteryzuje się dobrze rozwiniętą infrastrukturą edukacyjną. Szkoły podstawowe są wyremontowane (w znacznym stopniu przeprowadzono głęboką termomodernizację z elementami OZE). Występują punkowe braki w dostępie do infrastruktury sportowej.

Od kilku lat rozbudowywana jest infrastruktura przedszkolna. W części gmin i miejscowości funkcjonuje opieka żłobkowa, która jest wolno rozwijana. Mieszkańcy i władze samorządowe wyraźnie wskazują na znaczenie opieki żłobkowej oraz przedszkolnej jako czynników bezpośrednio wpływających na poprawę sytuacji demograficznej i konieczności jej rozwijania oraz uzupełniania ofertą zajęć komplementarnych.

Poniższe zestawienie prezentuje informacje dotyczące dostępnej na obszarze LGD liczby publicznych instytucji kultury oraz liczby osób uczestniczących w wydarzeniach organizowanych przez biblioteki i centra kultury.

Instytucje kultury na obszarze LGD - dane GUS i dane własne gmin na 31.12.2020				
Lp.	Nazwa Gminy	Liczba bibliotek publicznych i filie (obiekt szt.)	Centra kultury (obiekt szt.)	Liczba osób uczestniczących w wydarzeniach kulturalnych
1	Proszowice	4	1	4 500
2	Koniusza	2	1	300
3	Pałecznicza	1	1	250
4	Radziemice	2	1	223
5	Miechów	4	1	5 000
6	Gołcza	2	1	930
7	Kozłów	1	1	3 800
8	Słaboszów	1	1	370
9	Książ Wielki	1	1	800
10	Charsznica	1	1	900
11	Raławice	1	1	200
12	Nowe Brzesko	1	1	2 100
SUMA		21	12	19 373

Dane za 2020 r wskazują, że około 25% mieszkańców obszaru LGD uczestniczyło w wydarzeniach kulturalnych. Dane te dotyczą czasu *lockdownu*, w kolejnych latach wartości te wzrastają i oscylują pomiędzy 30% a 50% w zależności od gminy, do tego należy dodać działania, których organizatorami są organizacje pozarządowe i grupy mieszkańców.

Szeroko definiowana na wsi infrastruktura kulturalna obejmująca także obiekty publiczne (świetlice, domy ludowe, miejsca spotkań, także plenerowych) wymaga uzupełnień w zakresie wyposażenia oraz częściowo prac modernizacyjnych. Problemem pozostaje ograniczony dostęp np. w zimie z powodu braku ogrzewania oraz bariery architektoniczne utrudniające dostęp osobom z niepełnosprawnościami.

Na terenie obszaru LGD znajdują się również liczne **zabytki** architektury sakralnej i świeckiej (zabytkowe kościoły, przydrożne kapliczki i figurki, dwory, pałace), w tym m.in.:

- Dwór w Jakubowicach - Jest to XVI-wieczny dwór obronny. Piętrowy dwór, wybudowany w stylu renesansowym usytuowany jest na wzniesieniu i otoczony pozostałościami parku dworskiego. Obecnie dwór w Jakubowicach jest w rękach prywatnych.
- Dwór z parkiem krajobrazowym w Biórkowie Wielkim (Gmina Koniusza) - znajduje się w parku założonym w pierwszej połowie XIX w. W skład zespołu dworsko-parkowego wchodzi też stajnia. Dwór zbudowano na przełomie XVIII i XIX w., a w drugiej połowie XIX w. przebudowano go dodając skrzydło zachodnie.
- Dworek w Przemęczanach w gminie Radziemice,
- Zespół poklasztorny bazyliki Grobu Bożego w Miechowie - pochodzi z przełomu XIV i XV wieku, stanowi typ trzynawowej bazyliki gotyckiej z zachowanymi fragmentami romańskimi z XIII w.
- Zespół pałacowy Mirów w Książu Wielkim (XVI w.) - Pałac jest objęty programem „Szlak Renesansu w Małopolsce”, realizowanym przez Stowarzyszenie Willa Decjusza,
- Kościoły drewniane i murowane w Miechowie (XII w.), Gołczy (XVII w.), Przesławicach (XVII w.), Uniejowie (XV w.), Wysocicach (XII/XIII w.), Ulinie oraz budynki typu dworskiego w Mianocicach (XVIII w.), Pogwizdowie, Pałac Zdziechowskich w Rzędowicach, dworek W. Sławka w Janowiczkach.
- Pole bitwy Pod Raławicami (1794 r.) upamiętnione Kopcem, mogiłami kosynierów oraz pomnikiem B. Głowackiego.

Obiekty zabytkowe wymagają stałej opieki, w tym prac konserwatorskich i renowacyjnych, część z nich stanowi potencjał do rozwoju turystyki.

W ramach kalendarza wydarzeń turystyczno-promocyjnych na uwagę zasługują m.in.: doroczne Charsznickie Dni Kapusty (druga niedziela września) oraz coroczny Wybór Chłopa Roku i Baby Roku w Raławicach, odbywające się co dwa lata Miechowskie Dni Jerozolimy, czy coroczne plenery malarskie w Miechowie, święto czosnku w Radziemicach, dni kapusty Charsznickiej. Uzupełnieniem tych wydarzeń są m.in. spotkania artystyczne z cyklu "Noce i dni Ziemi Miechowskiej" organizowane w Grzymałowie w gm. Słaboszów przez pp. Martę i Ireneusza Trybulców, założycieli zespołu muzyki dawnej "Camerata Cracovia". Koncerty te odwołują się do opisów życia wsi i dworów na ziemi miechowskiej oraz lokalnej tradycji na podstawie XIX -wiecznych pamiętników Kazimierza Girtlera.

W odpowiedzi na zdefiniowane potrzeby w zakresie utworzenia oferty kulturalnej, skierowanej do wszystkich mieszkańców LGD, w szczególności młodzieży i seniorów, a także w zakresie konieczności wsparcia zabytków i obiektów kulturalnych w niniejszej Strategii zostały zdefiniowane **cele związane z aktywizacją mieszkańców oraz poprawą jakości infrastruktury zwłaszcza domów ludowych, świetlic wiejskich, miejsc niezbędnych dla rozwoju oferty czasu wolnego.**

Środowisko i Energia - jakość powietrza jest jednym z kluczowych zagadnień stanowiących o jakości środowiska, a tym samym o jakości życia w przestrzeni zamieszkania. Niezadawalająca jakość powietrza związana jest głównie ze spalaniem paliw. Jednym z najistotniejszych zagrożeń dla zdrowia i życia ludności jest zanieczyszczenie powietrza pyłami. W latach 2017–2021 zaobserwowano spadek stężenia zanieczyszczeń pyłowych PM 10 i PM 2,5. Gminy z obszaru LGD uczestniczą w działaniach na rzecz

łagodzenia zmian klimatu. Istotne znaczenie ma aktywna realizacja założeń programu ochrony powietrza dla Województwa Małopolskiego, jak również lokalnych programów ochrony powietrza.

Zgodnie z danymi z realizacji programu ochrony powietrza dla Województwa Małopolskiego wynika, że na obszarze objętym LGD w latach 2017-2021 zlikwidowano łącznie **2 372 szt.** paleniska na paliwa stałe.

Paleniska zlikwidowane na obszarze LGD dane na dzień 31.12.2022, https://powietrze.malopolska.pl/program-ochrony-powietrza/efekty-realizacji/		
Lp.	Gmina	Liczba zlikwidowanych palenisk na paliwa stałe (szt.)
1	Gmina Miechów	671
2	Gmina Gołcza	115
3	Gmina Kozłów	21
4	Gmina Słaboszów	50
5	Gmina Książ Wielki	53
6	Gmina Charsznica	305
7	Gmina Raclawice	26
8	Gmina Proszowice	320
9	Gmina Koniusza	452
10	Gmina Pałecznica	88
11	Gmina Radziemice	166
12	Gmina Nowe Brzesko	105
suma		2 372

Warto wskazać na aktywne uczestnictwo gmin LGD w projekcie LIFE-EkoMałopolska, którego celem jest promocja odnawialnych źródeł energii, poprawa efektywności energetycznej oraz szeroko zakrojone działania strategiczne na rzecz przeciwdziałania i adaptacji do skutków zmian klimatu.

Bardzo istotnymi inicjatywami na obszarze LGD jest funkcjonowanie dwóch porozumień w formie Klastrow Energii. W skład pierwszego Kastra Energii dla Powiatu Miechowskiego wchodzi Gmina Charsznica, Gmina Gołcza, Gmina Kozłów, Gmina Książ Wielki, Gmina Raclawice, Gmina Słaboszów, Gmina i Miasto Miechów. Drugi Klaster Energii ProKoPara tworzą Gmina Proszowice, Gmina Pałecznica, Gmina Koniusza, Gmina Radziemice.

Celem funkcjonowania Klastrow Energii jest zwiększenie bezpieczeństwa energetycznego poprzez zmniejszenie energochłonności gospodarki oraz zwiększenie wykorzystania źródeł OZE.

Samorządy oraz mieszkańcy w ciągu ostatniej dekady poczynili szereg inwestycji w zakresie ograniczenia emisji oraz energooszczędności. W szczególności były to głębokie termomodernizacje budynków publicznych i prywatnych, nowe niskoemisyjne systemy ogrzewania chłodzenia (gaz, pompy ciepła, pelet), montaż instalacji OZE – instalacje solarne do C.W.U instalacje PV, podjęto także szereg działań edukacyjnych budujących świadomość **ekologiczną mieszkańców**.

Tym samym z uwagi na zdiagnozowane potrzeby związane z inwestowaniem w rozwój odnawialnych źródeł energii na obszarze LSR za jeden z celów przyjęto - Rozwój innowacyjnej, zielonej gospodarki i wzmacnianie świadomości klimatycznej.

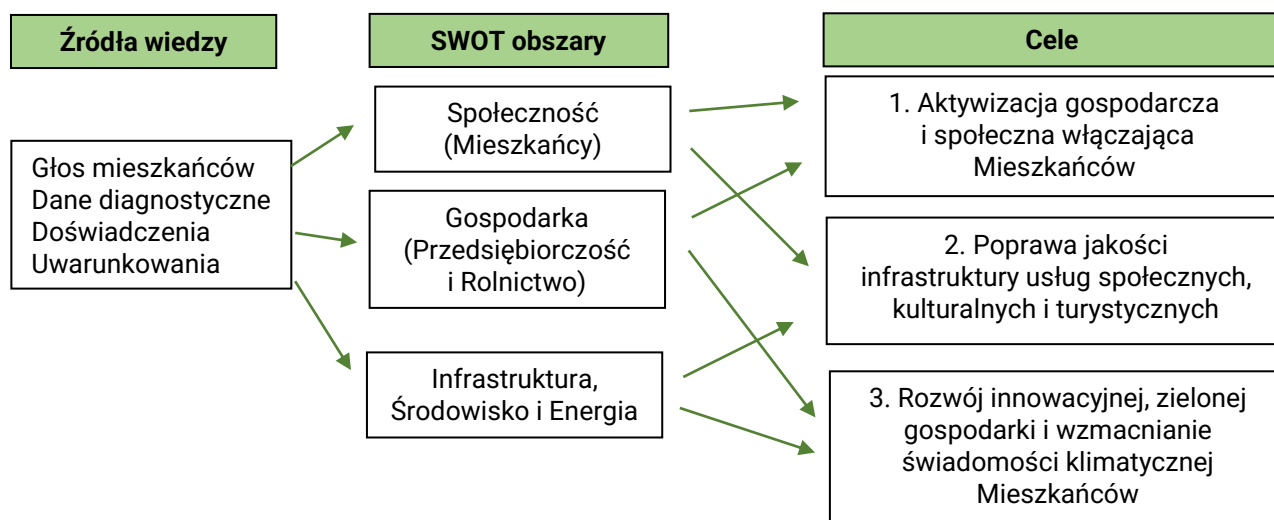
Cenne walory przyrodnicze, ale także dążenie do podnoszenia jakości życia wymagają systemowego podejścia do rozwiązywania problemu niskiej emisji, gospodarowania energią, wykorzystywania odnawialnych źródeł energii, inwestycji związanych z ochroną powietrza – czyli działań składających się na transformację energetyczną. Przedmiotowe działania muszą być wsparte budowaniem świadomości ekologicznej mieszkańców. Przyroda (a szerzej ekologia) i kultura są w coraz większym stopniu traktowane jako podstawy rozwoju, szczególnie w zakresie rozwijania funkcji czasu wolnego, a także wartości, wokół których integrują się mieszkańcy. Wymienione powyżej potrzeby były wskazywane przez

uczestników warsztatów, zwłaszcza konieczność inwestycji w obszarze OZE, ograniczenia zużycia energii, czy rozwoju przedsiębiorczości bazującej na technologiach prośrodowiskowych.

2. Analiza potrzeb rozwojowych i potencjałów - SWOT

Analizę potrzeb rozwojowych i potencjałów obszaru wdrażania LSR przeprowadzono stosując podejście problemowe, z wykorzystaniem analizy SWOT.

Schemat analizy potrzeb i potencjałów rozwojowych



Źródła wiedzy do analizy potrzeb i potencjałów rozwojowych:

- Badanie ankietowe wśród mieszkańców obszaru LGD
- Wyniki warsztatów strategicznych przeprowadzonych w każdej z gmin
- Wyniki badań ewaluacyjnych z 2021 r. zrealizowanych w ramach KSOW
- Diagnoza stanu obszaru LGD – dane statystyczne (Bank Danych Lokalnych, Monitor Rozwoju Regionalnego)
- Doświadczenia instytucjonalne LGD z realizacji dotychczasowych LSR
- Doświadczenia pracowników biur LGD, Zarządu, Rady
- Wyniki warsztatów operacyjnych prowadzonych z członkami LGD, w tym pracy z fiskalami projektowymi
- Opinie zbierane od wnioskodawców i beneficjentów LGD

Dodatkowo uwzględniono m.in.:

- Przegląd polityk horyzontalnych regionalnych, krajowych i wspólnotowych, w szczególności polityki rozwoju obszarów wiejskich oraz polityki spójności
- Uwarunkowania wynikające ze Strategii Rozwoju Województwa Małopolska 2030
- Uwarunkowania wynikające ze strategii samorządów lokalnych wchodzących w skład LGD
- Przegląd aktualnych badań związanych z rozwojem lokalnym, m.in.: Organizacje pozarządowe w Województwie Małopolskim, Małopolskie Obserwatorium Rozwoju Regionalnego, Kraków 2022; Powiązania miejsko-wiejskie w Polsce, OECD Regional Development Studies, 2022; Polska Wieś 2022, FDPA, 2020; Raport z badania kondycji rodzin w Małopolsce 2019 – Małopolskie Obserwatorium Rozwoju Regionalnego, Kraków, UMWM, 2019; Uczestnictwo ludności w kulturze w 2019, Główny Urząd Statystyczny, Rozwój obszarów wiejskich i rolnictwa Województwa Małopolskiego do 2030, MUW, 2022; Turystyka w województwie małopolskim w latach 2020 i 2021, GUS, Kraków, 2022.

W ramach analizy potrzeb rozwojowych i potencjałów zgromadzono dane z ww. źródeł. Skupiono się na czynnikach wewnętrznych, czyli mocnych i słabych stronach traktując szanse i zagrożenia jako dodatkowe uwarunkowanie.

Szeroka analiza pozwoliła na pogrupowanie zdiagnozowanych czynników w trzech kluczowych obszarach, uczestnicy warsztatów metodą sędziów kompetentnych wskazywali te czynniki, które mają najistotniejsze znaczenie w kontekście potrzeb i potencjałów oraz wzajemnych relacji pomiędzy czynnikami.

Ocenę relacji przeprowadzono w formule analizy od „wewnątrz do zewnątrz”, badając:

- Czy dana mocna strona pozwoli wykorzystać daną szansę?
- Czy dana mocna strona pozwoli zniwelować dane zagrożenie?
- Czy dana słaba strona ogranicza możliwość wykorzystania danej szansy?
- Czy dana słaba strona potęguje ryzyko związane z danym zagrożeniem?

Analiza czynników i relacji pomiędzy nimi (dokonana warsztatowo w sposób ekspercki) wskazała, że w przypadku obszaru objętego LSR zasadne jest **konserwatywne** podejście strategiczne (*maxi-mini*), zgodnie z nim LGD powinna wykorzystywać swoje mocne strony, aby przewycięzać lub co najmniej minimalizować słabe strony i zagrożenia.

W każdej z macierzy SWOT zostały zaznaczone (pogrubieniem) czynniki wskazywane przez interesariuszy jako kluczowe.

Obszar: Społeczność (Mieszkańcy)

Mocne strony (S)	Słabe strony (W)
Rozwijająca się współpraca pomiędzy różnymi środowiskami: mieszkańcy, organizacje pozarządowe, urzędy samorządowe, szkoły, parafie Rozwijające się KGW i OSP, wyjście KGW poza standardowe aktywności – działalność patriotyczna, historyczna, wsparcie dla dzieci, zajęcia fitness, wycieczki Partnerskie traktowanie organizacji pozarządowych przez samorządy - rosnące wsparcie z gmin: lokalowe, finansowe (dotacje, pożyczki, poręczenia), organizacyjne, personalne Rosnąca przedsiębiorczość mieszkańców Działające publiczne i pozarządowe ośrodki wsparcia i opieki dla dzieci, młodzieży i osób starszych Dobre wyniki edukacyjne uczniów Kultywowanie tradycji, budowanie tożsamości lokalnej Aktywność kulturalna mieszkańców – zespoły ludowe Imprezy lokalne przyczyniające się do integracji mieszkańców, silne tradycje patriotyczne	Starzenie się społeczeństwa na terenie LGD i malejący odsetek osób w wieku produkcyjnym Ujemne saldo migracji, ujemny przyrost naturalny Ograniczona oferta kulturalna, zbyt mała liczba działań i lokalnych imprez integrujących mieszkańców Za małe możliwości finansowe aktywizacji seniorów – istniejące Kluby Seniora nie są w stanie zapewnić oferty dla wszystkich zainteresowanych Niewystarczające wsparcie finansowe działania KGW jako ważnego inicjatora działań społecznych Ograniczona liczba lokalnych oraz kwalifikacje i umiejętności liderów działających społecznie na rzecz mieszkańców, brak wsparcia szkoleniowego Brak funduszy na dodatkowe zajęcia rozwijające zdolności i pasje uczniów Problemy ze znalezieniem pracy przez młodych Niewystarczające wsparcie w zakresie opieki dzieci, seniorów i osób potrzebujących Niepełne wykorzystanie istniejącej infrastruktury społecznej oraz niepełne wykorzystanie

kultywowane przez samorząd, szkoły, mieszkańców Istniejące domy kultury i biblioteki Aktywnie działające LGD oraz uczestnictwo Mieszkańców w działalności stowarzyszenia Rosnące (wolno) kompetencje cyfrowe Aktywni seniorzy Korzystne położenie geograficzne – bliskość metropolii Krakowskiej i aglomeracji śląskiej – zaplecze edukacji wyższej i usług publicznych Sołtysi jako sprawni, lokalni gospodarze i liderzy Stałe finansowanie KGW z ARiMR jako katalizator ich działań Wsparcie dla osób z niepełnosprawnościami - Zakład Aktywności Zawodowej, Warsztaty Terapii Zajęciowej, Środowiskowe Domy Samopomocy	potencjału współpracy różnych środowisk w zakresie działań społecznych Brak lokalnych zawodów sportowych dla dzieci i młodzieży – np. Liga Sportowa LGD (LSL) Niewystarczająca dostępność oraz jakość usług społecznych i wsparcia rodziny Niezadowalająca dostępność do usług na obszarach wiejskich Braki w kadrze odpowiedzialnej za aktywizację mieszkańców Potrzeba sprawnych kanałów informacyjnych wewnątrz lokalnej społeczności – informacje o wydarzeniach, działaniach społecznych itp. Ograniczony dostęp do części usług publicznych (np. poczta) na wsi i jakichkolwiek centrów życia społecznego co sprawia, że trudno zaktywizować mieszkańców Konieczność przeciwdziałania wykluczeniu cyfrowemu, np. wśród seniorów
Szanse (O)	Zagrożenia (T)
Wzrost świadomości rodziców w zakresie zajęć dodatkowych dla dzieci na wsi Rosnąca aktywność seniorów Rosnący poziom zaufania i otwartość wśród Polaków – przekładający się na chęć współpracy Możliwość współpracy ponadlokalnej dla organizacji pozarządowych np. w ramach LGD Fundusze sołeckie, budżety obywatelskie – jako narzędzia partycypacji mieszkańców w zarządzaniu samorządem Dostęp do środków pomocowych z UE i innych źródeł (FIO, fundacje itp.) na działania społeczne, aktywizacyjne, kulturalne, sportowe Popularność aktywnego spędzania czasu, w tym spędzania czasu z dziećmi – poszukiwanie atrakcji na terenach wiejskich Wzrost świadomości mieszkańców w zakresie edukacji, w tym kształcenia ustawicznego	Szkody jakie wyrządziła izolacja w trakcie pandemii (zwłaszcza seniorzy i dzieci/młodzież) Starzenie się społeczeństwa w Polsce, wzrost kosztów opieki i aktywizacji osób starszych Odływ ludzi do miasta i za Granicę - tendencja ogólnopolska Nierówne szanse rozwojowe dzieci i młodzieży na wsi w stosunku do dużych miast Bardzo wysokie koszty osobowe – ograniczające możliwości zatrudniania przez samorząd nowych osób np. trenerów prowadzących zajęcia aktywizacyjne Wysokie obciążenie budżetów gmin wydatkami na edukację (wydatki przekraczające subwencję) Bardzo ograniczone dochody własne gmin wiejskich i ich spadek w 2022 r, zwłaszcza w zakresie dochodów bieżących, co ogranicza wydatki bieżące – reguła budżetowa Brak wykwalifikowanych pracowników do opieki nad osobami starszymi Wysokie wymagania formalne i techniczne dla lokali przeznaczonych na wsparcie seniorów Uzależnienie dzieci i młodzieży od technologii i mediów społecznościowych

	Bardzo duże wymagania biurokratyczne w zakresie dostępu do środków finansowych dla organizacji pozarządowych
--	--

Obszar: Gospodarka (Przedsiębiorczość i Rolnictwo)

Mocne strony (S)	Słabe strony (W)
Wysokie klasy gleb – rozwinięte rolnictwo, wysoka jakość produkcji rolnej, część gospodarstw wyspecjalizowana np. w produkcji warzyw (np. Kapusta Charsznicka – rozpoznawalny produkt regionalny) Gospodarstwa rolne dostarczające dobrą żywność na lokalny i regionalny rynek Korzystne położenie geograficzne – bliskość metropolii krakowskiej i aglomeracji śląskiej – rynki zbytu Dobrze rozwinięta infrastruktura drogowa i połączenia komunikacyjne z Krakowem, w tym trasa S7, droga 776 Wzrastająca liczba gospodarstw wysokotowarowych i przetwórstwa rolno-spożywczego Rolnicze tradycje rodzinne Rozwijające się rolnictwo ekologiczne Aktywni rolnicy – rozwijający swoje gospodarstwa, wsparcie finansowe z ARiMR na modernizację Zmiana tendencji w kierunku powiększania gospodarstw i specjalizacji produkcji rolnej Miechów i Proszowice (siedziby powiatów) jako lokalne centra usług komercyjnych i publicznych Rozwijające się potrzeby w zakresie usług dla rolników i przetwórstwa rolno-spożywczego Brak uciążliwego przemysłu	Mała liczba średnich i dużych przedsiębiorstw zapewniających stabilne miejsca pracy Wyjazdy mieszkańców za granicę i do dużych miast w poszukiwaniu pracy Wymagający wsparcia sektor usług lokalnych – np. fryzjerzy, kosmetyczki, mechanicy, firmy budowlane Wymagający wsparcia sektor usług dla rolnictwa – mechanicy, przetwórstwo rolno-spożywcze itp. Niewystarczające wsparcie rozwoju działalności gospodarczej, potrzeby w zakresie wspierania ludzi aktywnych, chcących prowadzić lokalnie działalność gospodarczą, zwłaszcza w sferze usług Brak lokalnych firm specjalizujących się w instalacjach OZE, pompy ciepła, rekuperacji, audyty energetyczne itp. – technologie energooszczędne Obszary zmarginalizowane stanowią 42% LGD (pięć gmin) Dominują dwie grupy wiekowe wśród bezrobotnych: osoby w wieku 25-34 lat oraz młodzi bezrobotni w wieku 18-24 lat Nadal znaczne rozdrobnienie gospodarstw Bezrobocie ukryte – małe gospodarstwa rolne Niski poziom przedsiębiorczości mieszkańców Brak terenów należących do samorządu, umożliwiających lokowanie nowych, dużych firm – strefy gospodarcze, problem kosztów odrolnienia Intensywne uprawy zbóż – szczególnie kukurydzy – wyjaławiające ziemię oraz potęgujące użycie pestycydów i herbicydów, erozja gleby przy uprawach maszynowych w dużej skali
Szanse (O)	Zagrożenia (T)
Więcej postaw przedsiębiorczych wśród ludzi młodych Rosnące zainteresowanie lokalną żywnością Rosnące zainteresowanie ekologiczną żywnością	Duże ryzyko porażki na etapie zakładania działalności gospodarczej Wysokie koszty prowadzenia działalności gospodarczej (ZUS)

Rosnące ceny żywności Budowana Strefa Aktywności Gospodarczej w Książu Wielkim (obszar LGD) Niskie bezrobocie w grupie ludności w wieku produkcyjnym wynosi 3,75% (dane za 2021) Ograniczenie użycia nawozów sztucznych z przyczyn ekonomicznych	Konkurencyjna oferta okolicznych samorządów w zakresie oferowanych terenów inwestycyjnych dla przedsiębiorców Rosnące koszty prowadzenia inwestycji rozwojowych przez przedsiębiorców Skutki pandemii COVID-19 dla rozwoju społeczno-gospodarczego obszaru LGD Bardzo wysokie koszty kredytów dla przedsiębiorców
--	--

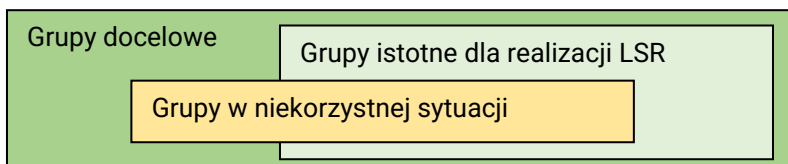
Obszar: Infrastruktura, Środowisko i Energia

Mocne strony (S)	Słabe strony (W)
Bliskość trasy S7, droga 776, linia kolejowa, komunikacja SKAII, linia LHS przebiegająca przez obszar LGD Istniejąca infrastruktura społeczna – kubaturowa – domy ludowe, świetlice wiejskie, remizy OSP dająca szanse na prowadzenie działalności aktywizującej mieszkańców Rosnący udział produkcji energii z OZE Wzrastające wykorzystanie energooszczędnych rozwiązań i urządzeń w obiektach publicznych Pozytywny przykład dla innych w zakresie OZE dawany przez samorządy - Gmina Miechów od lat promująca OZE, Gmina Pałecznica budująca OZE i system zarządzania energią w formule inteligentnej wioski Bogate dziedzictwo historyczne i zasoby przyrodniczo-krajobrazowe oraz kulturowe – potencjał turystyczny Lokalne zabytki (w rejestrze konserwatorskim oraz w ewidencji gmin) – kapliczki, kościoły, budynki jako potencjalne atrakcje turystyczne Szlak kościuszkowski i Raclawice, szlak św. Jakuba, Bazylika Grobu Bożego, spływy Szreniawą – potencjalne produkty turystyczne Istniejące na terenie LGD dwa klastry energetyczne i spółdzielnie energetyczne Istniejąca infrastruktura społeczna – mała architektura – place zabaw, zewnętrzne siłownie itp. Infrastruktura edukacyjna: żłobki, przedszkola, szkoły podstawowe – wyremontowane obiekty,	Braki w wyposażeniu obiektów infrastruktury społecznej (świetlice, domy ludowe), konieczność modernizacji części obiektów Niewykorzystany potencjał turystyczny, braki w infrastrukturze turystycznej – ścieżki rowerowe, szklaki, oznaczenia, brak miejsc typu – wiaty grillowe, miejsca na ognisko, mała infrastruktura, ławki, oświetlenie Istotne braki w zakresie infrastruktury kulturalnej i jej wyposażenia Brak dostępności obiektów publicznych dla osób z niepełnosprawnościami Dysproporcje w dostępie do infrastruktury i oferty społecznej pomiędzy miejscowościami gminnymi a pozostałymi sołectwami Częściowe wykluczenie transportowe dzieci, młodzieży i seniorów – bariera w dostępie do usług Zły stan obiektów zabytkowych Rosnące, ale nadal niewielkie wykorzystanie OZE i technologii energooszczędnych na terenie LGD zarówno na obiektach publicznych jak i prywatnych Brak lokalnych firm specjalizujących się w OZE i rozwiązaniach energooszczędnych Małe wykorzystanie OZE u lokalnych przedsiębiorców Niewystarczający poziom świadomości ekologicznej mieszkańców Potrzeby w zakresie głębokiej termomodernizacji, nowoczesnych systemów ogrzewania, klimatyzacji

część po głębokiej termomodernizacji zaopatrzona w OZE Rozwinięta infrastruktura techniczna – drogi lokalne i ponadlokalne, wodociągi, kanalizacja Budowane parkingi P&R przy kolei i węzłach przesiadkowych Istniejące rezerваты przyrody i obszary chronione Wysokie wskaźniki skanalizowania obszaru LGD Efektywna (ale droga) gospodarka odpadami, nowe Punkty Selektywnej Zbiórki Odpadów Komunalnych Zwiększający się odsetek obiektów użyteczności publicznej po głębokiej termomodernizacji Zmniejszający się odsetek kotłów pozaklasowych (kopciuchów) na paliwa stałe u mieszkańców	wszelkich działań ograniczających koszty energii w obiektach publicznych i prywatnych Zła jakość powietrza będąca głównie wynikiem niskiej emisji - duży odsetek domów ogrzewany kotłami na paliwa stałe, szczątkowa sieć gazowa Braki w dostępie do internetu szerokopasmowego Susze, spadek poziomu wód gruntowych Nierozwinięty transport publiczny wewnątrz gminy - częściowe wykluczenie komunikacyjne małych miejscowości – zwłaszcza w weekendy Brak bazy noclegowej
Szanse (O)	Zagrożenia (T)
Rosnące zainteresowanie mieszkańców wspólnym spędzaniem czasu oraz aktywizacją w przestrzeni publicznej Zwiększający się potencjał sektora społecznego jako inicjatora działań inwestycyjnych – np. KGW, OSP, inne organizacje pozarządowe Dostęp do nowych technologii w zakresie OZE, ogrzewania itp. Rosnąca świadomość ekologiczna mieszkańców, rolników, przedsiębiorców potęgowana przez czynniki ekonomiczne Rosnąca popularność turystyki rodzinnej, rowerowej itp. Dostęp do środków pomocowych z UE na działania infrastrukturalne Rosnąca popularność transportu zbiorowego Dostęp do środków pomocowych z UE i krajowych na wymianę kotłów, termomodernizację montaż OZE, pomp ciepła itp. Wzrastające znaczenie odnawialnych źródeł energii	Wysokie koszty zapewnienia dostępu do usług publicznych na obszarach wiejskich (kanalizacja, wodociągi, zbiórka śmieci, edukacja, kultura, sport) Wzrost odsetka seniorów i osób z niepełnosprawnością ruchową – konieczność likwidacji barier Kryzys energetyczny - wysokie ceny energii i opału – spowolnienie ograniczenia niskiej emisji Brak prostych rozwiązań prawnych umożliwiających budowanie wspólnot energetycznych – wirtualne bilansowanie energii, realne wsparcie klastrów energetycznych Spadające dochody bieżące samorządów konieczne do utrzymania infrastruktury Zagrożenie epidemiologiczne Niewystarczające wsparcie dla energooszczędności oraz OZE na poziomie krajowym Zmiana sposobu rozliczania energii z fotowoltaiki z <i>netmeteringu</i> na <i>netbiling</i> Niedostosowanie do pojawiających się ekstremalnych zjawisk atmosferycznych oraz wzrost zanieczyszczeń środowiska naturalnego.

3. Określenie grup docelowych istotnych z punktu widzenia realizacji LSR

W ramach partycypacyjnie przeprowadzonej diagnozy LSR, zdefiniowano trzy kategorie grup, do których kierowane będzie wsparcie.



Najszerszą z nich są **Grupy docelowe** - interwencja przewidziana w ramach LSR ma włączający charakter, dlatego też skierowana jest do wszystkich mieszkańców obszaru LGD, obejmuje m.in.:

osoby fizyczne, pełnoletnie osoby fizyczne zamierzające prowadzić lub prowadzące działalność gospodarczą na terenie obszaru LSR, rolnicy, osoby wykluczone społecznie, liderzy lokalni, osoby prawne, jednostki organizacyjne nieposiadające osobowości prawnej, którym ustawa przyznaje zdolność prawną oraz grupy nieformalne, których siedziba lub ich oddział znajduje się na obszarze objętym LSR, organizacje pozarządowe, jednostki samorządu terytorialnego, lokalna grupa działania).

Z efektów interwencji w ramach LSR będą korzystać także osoby spoza tego obszaru np. turyści.

W wyniku badania ankietowego, warsztatów konsultacyjnych z mieszkańcami, warsztatów operacyjnych oraz analizy danych diagnostycznych zidentyfikowano **Grupy szczególnie istotne dla realizacji LSR**.

Dzieci i młodzież	Młodzi przedsiębiorcy	Seniorzy	Lokalni liderzy
Osoby do 25 roku życia	Osoby do 35 roku życia, chcące założyć lub rozwijać działalność gospodarczą	Osoby powyżej 60 roku życia	Osoby z sektora społecznego, publicznego i gospodarczego działające na rzecz lokalnych społeczności
Przeciwdziałanie depopulacji obszaru LGD wymaga tworzenia korzystnych warunków rozwojowych dla dzieci i młodzieży. Pozytywnie oceniana edukacja wymaga uzupełnienia o ofertę zajęć dodatkowych rozwijających potencjały dzieci. Jednocześnie oferta taka przekłada się na decyzje młodych ludzi o pozostaniu w rodzinnym	Mikroprzedsiębiorstwa zwłaszcza na terenach wiejskich są generatorem miejsc pracy. Bariera założenia, czy rozwoju na wstępnym etapie działalności gospodarczej sprawia, że młodzi ludzie szukają innych form zarabiania, na terenie LGD często są to wyjazdy do dużych miast lub za granicę. To przyczynia się do depopulacji. Wsparcie dla młodych, przedsiębiorczych osób przyczyni się do powstania	Szybko postępujące starzenie się społeczeństwa sprawia, że liczba seniorów rośnie (ponad ¼ mieszkańców obszaru LGD). Na terenach wiejskich problem jest spotęgowany większą chorobowością i niepełnosprawnościami (wypadkowość w rolnictwie). Dobrostan psychofizyczny seniorów wiąże się bezpośrednio z ich aktywnością społeczną.	Lokalni liderzy animują aktywność społeczną, to dzięki nim możliwe jest włączanie mieszkańców w różne działania i budowanie lokalnych wspólnot. Osoby te funkcjonują w sferze organizacji pozarządowych (KGW, OSP, Stowarzyszeń, Fundacji), działają w strukturach samorządowych sołtysi, radni i instytucjach publicznych

miejsowościach i zakładaniu tu rodzin.	miejszc pracy, generowania dobrych przykładów dla innych, a pośrednio do dostarczenia usług lokalnej społeczności.	Zapewnienie zajęć dla seniorów, a tym samym kontaktów społecznych przyczynia się do ich lepszej kondycji, a także stanowi odciążenie dla domowników. W części projektów międzypokoleniowych istnieje szansa na wykorzystanie potencjału i doświadczeń seniorów.	
Dedykowane przedsięwzięcia w ramach Celu 1; Włączenie społeczne - działania aktywizujące - dzieci, młodzież, seniorzy i osoby w niekorzystnej sytuacji; Rozwój placówek wsparcia dziennego dla dzieci i młodzieży	Preferencje punktowe w ramach przedsięwzięć związanych z prowadzeniem/rozwijaniem działalności gospodarczej w Celu 1 i w Celu 3.	Dedykowane przedsięwzięcie w ramach Celu 1: Włączenie społeczne - działania aktywizujące - dzieci, młodzież, seniorzy i osoby w niekorzystnej sytuacji; Rozwijanie usług w zakresie zapewnienia opieki osobom potrzebującym wsparcia w codziennym funkcjonowaniu	Dedykowane przedsięwzięcie w ramach Celu: Poprawa jakości usług publicznych poprzez podnoszenie kwalifikacji i umiejętności liderów lokalnych

W horyzontalny sposób traktowane są w LSR **Grupy w niekorzystnej sytuacji** – to kategorie specyficzne dla terenów wiejskich, dlatego grupy te będą preferowane w trakcie oceny. W procesie strategicznym na obszarze LGD wyróżniono 3 takie grupy.

Kobiety	Osoby z niepełnosprawnościami	Osoby poszukujące zatrudnienia
- trudniejszy dostęp do rynku pracy (większy poziom bezrobocia wśród kobiet niż mężczyzn), - problemy z powrotem na rynek pracy (niedostateczna liczba miejsc w żłobkach i przedszkolach dla dzieci), - ograniczony dostęp do odpowiednich dla kobiet ofert pracy - dłuższe życie w okresie poprodukcyjnym	- trudna sytuacja na rynku pracy, - znaczące ograniczenia w dostępie do usług publicznych i komercyjnych, - bariery architektoniczne w dostępie do infrastruktury - mniejsza mobilność zawodowa, - konieczność podnoszenia kompetencji, - niedostatek usług asystenckich, wspierających i opiekuńczych	- wysokie bezrobocie ukryte w rolnictwie na terenach wiejskich - dostępne oferty pracy dotyczą głównie pracy sezonowej, dorywczej – praca w rolnictwie i w budownictwie – konieczność kreowania lepszych miejsc pracy - przeciwdziałanie odpływowi ludzi do miasta/za granicę

Preferencje punktowe w ramach przedsięwzięć związanych z prowadzeniem/rozwijaniem działalności gospodarczej w celu 1 i w celu 3 oraz	Preferencje punktowe w ramach przedsięwzięć związanych z rozwojem usług opiekuńczych oraz aktywizacją społeczną, zawodową, edukacyjną, zdrowotną i kulturalną	Preferencje punktowe w ramach przedsięwzięć związanych z prowadzeniem/rozwijaniem działalności gospodarczej w celu 1 i w celu 3.
--	---	--

w LSR grupy w niekorzystnej sytuacji traktowane są szeroko, m.in. poprzez objęcie w PS WPR tą kategorią kobiet - bez wątpienia jest to słuszne podejście na terenach wiejskich. Dlatego też nie wyróżniano w LSR dedykowanych dla grup w niekorzystnej sytuacji działań animacyjnych, komunikacyjnych i informacyjnych. Będą one realizowane zgodnie z zapisami zamieszczonymi w Rozdziale III Partycypacyjny charakter LSR, podrozdział 7 Aktywizacja interesariuszy. Pośrednio, będą realizowane także w ramach informacji i promocji o poszczególnych konkursach, zwłaszcza tych, gdzie przewidziano kryteria premiujące osoby w niekorzystnej sytuacji.

4. Komplementarność z innymi inicjatywami, w tym Instrumenty Terytorialne

Analiza zgodności celów LSR z planami rozwojowymi poszczególnych samorządów (strategie rozwoju gmin) przedstawiona w kolejnym rozdziale, wykazała na spójność kierunków rozwoju, a w wielu obszarach na ich komplementarność. W przypadku gmin planowane działania koncentrują się na rozbudowie infrastruktury. Cele LSR mają przede wszystkim charakter społeczny – koncentrują się na mieszkańcach (inkluzywność i aktywizacja społeczna) oraz aktywizacji gospodarczej. Cel 3 – Rozwój innowacyjnej zielonej gospodarki i świadomości klimatycznej Mieszkańców - będzie wzmocnieniem działań podejmowanych przez samorządy lokalne oraz władze Małopolski, zwłaszcza w zakresie budowania świadomości klimatycznej.

Wieloletnia, inicjowana przez LGD, współpraca pomiędzy sektorem społecznym i publicznym przyczyniła się do realizacji szeregu projektów przynoszących wymierne korzyści mieszkańcom, zarówno te infrastrukturalne, jak i te równie ważne w zakresie budowania kapitału społecznego. W ramach niniejszej LSR doświadczenia te będą bez wątpienia rozwijane. Powiększenie LGD do obszaru 12 gmin pozwoli zwiększyć skalę realizowanych projektów i ich ponadlokalnego oddziaływania.

Gmina Koniusza (zlokalizowana w sąsiedztwie Metropolii Krakowskiej) jako jedyna z obszaru LGD będzie realizowała działania w ramach **Innego Instrumentu Terytorialnego - Otulina Podkrakowska**.

Kierunki działań LSR będą komplementarne (uzupełniające) w stosunku do strategii IIT dla Otuliny Podkrakowskiej. Mając na uwadze, że Strategia IIT dla Otuliny Podkrakowskiej jest w trakcie opracowania – przewidywalny termin jej przyjęcia - grudzień 2023r. LSR przygotowano w oparciu o wytyczne wynikające z Programu FEM na lata 2021-2027 (załącznik pn. Instrumenty terytorialne). W ramach w/w załącznika wskazano, że „Otulina Podkrakowska” (OPK) dedykowana jest dla gmin/jednostek, które Strategia kwalifikuje do Miejskiego Obszaru Funkcjonalnego Kraków, a które nie weszły w skład ZIT Kraków. Potencjalne obszary wsparcia realizowane w ramach ww. instrumentów będą wynikały ze Strategii IIT. Cele i zakres wsparcia w ramach strategii IIT Otulina Podkrakowska dedykowany będzie wzmocnieniu funkcji miejskich i powiązań z MOF, natomiast cele i działania przewidziane w ramach LSR koncentrują się na rozwoju obszarów wiejskich i rozwiązywaniu specyficznych dla nich problemów zdiagnozowanych w ramach prac nad LSR.

Rozdział V. Spójność, komplementarność i synergia

1. Zgodność i komplementarność LSR z dokumentami strategicznymi

LSR została opracowana przy zachowaniu komplementarności i spójności z zapisami następujących dokumentów strategicznych wyższego rzędu:

Strategia Rozwoju Województwa Małopolskiego – Małopolska 2030

Plan Strategiczny dla Wspólnej Polityki Rolnej 2023-2027

Program Fundusze Europejskie dla Małopolski 2021-2027

Krajowa Strategia Rozwoju Regionalnego 2030

W analizie dodatkowo uwzględniono dokumenty planistyczne poszczególnych gmin wchodzących w skład LGD oraz odwołanie do opracowywanej strategii IIT – Otulina Krakowska. W poniższych tabelach wskazano zgodność i komplementarność celów LSR z celami strategii wyższego rzędu (cele synergiczne i komplementarne). Przyjęto następujące rozumienia pojęć: komplementarny – wzajemnie się uzupełniający, synergia – współdziałanie różnych czynników, skuteczniejsze niż suma ich oddzielnych działań.

ZGODNOŚĆ CELÓW I PRZEDSIĘWZIĘĆ LSR ze Strategią Rozwoju Województwa Małopolskiego – Małopolska 2030		
Cele LSR	Przedsięwzięcia LSR	Spójność
Cel 1. Aktywizacja gospodarcza i społeczna włączająca Mieszkańców	P.1.1 Rozwój przedsiębiorczości w branży usługowej – rozwijanie działalności gospodarczej	Cele komplementarne: Obszar: Gospodarka Cel szczegółowy: Innowacyjna i konkurencyjna gospodarka. Kierunek: Konkurencyjność i przedsiębiorczość
	P.1.2 Rozwój przedsiębiorczości w branży usługowej – podejmowanie działalności gospodarczej	Cele komplementarne: Obszar: Gospodarka Cel szczegółowy: Innowacyjna i konkurencyjna gospodarka. Kierunek: Konkurencyjność i przedsiębiorczość
	P.1.3 Poprawa jakości usług publicznych poprzez podnoszenie kwalifikacji i umiejętności liderów lokalnych	Cele komplementarne: Obszar: Zarządzanie Strategiczne Rozwojem Cel szczegółowy: System zarządzania strategicznego rozwojem dostosowany do wyzwań dekady 2020-2030 Kierunek: systemy zarządzania strategicznego rozwojem
	P.1.4 Włączenie społeczne - działania aktywizujące - dzieci, młodzież, seniorów i osoby w niekorzystnej sytuacji	Cele synergiczne: Obszar „Małopolskie” Cel szczegółowy: Rozwój społecznie wrażliwy, sprzyjający rodzinie. Kierunek: Małopolskie rodziny
	P.1.5 Rozwój placówek wsparcia dziennego dla dzieci i młodzieży	Cele synergiczne: Obszar „Małopolskie” Cel szczegółowy: Rozwój społecznie wrażliwy, sprzyjający rodzinie. Kierunek: Małopolskie rodziny
	P.1.6 Rozwój usług w zakresie zapewnienia opieki osobom potrzebującym wsparcia w codziennym funkcjonowaniu	Cele synergiczne: Obszar „Małopolskie” Cel szczegółowy: Rozwój społecznie wrażliwy, sprzyjający rodzinie. Kierunek: Opieka zdrowotna

	P.1.7 Aktywizacja społeczna, zawodowa, edukacyjna, zdrowotna, kulturalna	Cele synergiczne: Obszar „Małopolskie” Cel szczegółowy: Rozwój społecznie wrażliwy, sprzyjający rodzinie. Kierunek: Kultura i dziedzictwo,
Cel 2. Poprawa jakości infrastruktury usług społecznych, kulturalnych, turystycznych	P.2.1 Poprawa dostępności małej infrastruktury publicznej	Cele komplementarne: Obszar „Małopolskie” Cel szczegółowy: Rozwój społecznie wrażliwy, sprzyjający rodzinie. Kierunek: Sport i rekreacja, Edukacja
	P.2.2 Poprawa jakości życia mieszkańców poprzez rozwój infrastruktury kultury	Cele synergiczne: Obszar: Gospodarka Cel szczegółowy: Innowacyjna i konkurencyjna gospodarka. Kierunek: Turystyka Obszar „Małopolskie” Cel szczegółowy: Rozwój społecznie wrażliwy, sprzyjający rodzinie. Kierunek: Kultura i dziedzictwo,
Cel 3. Rozwój innowacyjnej zielonej gospodarki i świadomości klimatycznej Mieszkańców	P.3.1 Rozwój przedsiębiorczości w branży efektywności energetycznej lub rozwój OZE w przedsiębiorstwach (zielona gospodarka) – rozwijanie działalności gospodarczej	Cele komplementarne: Obszar: Gospodarka Cel szczegółowy: Innowacyjna i konkurencyjna gospodarka. Kierunek: Innowacyjność
	P.3.2 Rozwój świadomości klimatycznej mieszkańców	Cele synergiczne: Obszar „Klimat i Środowisko” Cel szczegółowy: wysoka jakość środowiska i dążenie do neutralności klimatycznej. Kierunek: Edukacja ekologiczna

ZGODNOŚĆ CELÓW I PRZEDSIĘWZIĘĆ LSR z Planem Strategicznym dla Wspólnej Polityki Rolnej 2023-2027		
Cele LSR	Przedsięwzięcia LSR	Spójność
Cel 1. Aktywizacja gospodarcza i społeczna włączająca Mieszkańców	P.1.1 Rozwój przedsiębiorczości w branży usługowej – rozwijanie działalności gospodarczej	Cele synergiczne: CS.8.P.7 Poprawa dostępu do usług komercyjnych; CS.8.P.9 Rozwój przedsiębiorczości poprzez tworzenie i utrzymanie miejsc pracy i dywersyfikację dochodów
	P.1.2 Rozwój przedsiębiorczości w branży usługowej – podejmowanie działalności gospodarczej	Cele synergiczne: CS.8.P.7 Poprawa dostępu do usług komercyjnych; CS.8.P.9 Rozwój przedsiębiorczości poprzez tworzenie i utrzymanie miejsc pracy i dywersyfikację dochodów
	P.1.3 Poprawa jakości usług publicznych poprzez podnoszenie kwalifikacji i umiejętności liderów lokalnych	Cele komplementarne: CS.8.P.11. Zaangażowanie młodych w życie lokalne, w tym w podejmowaniu decyzji, tworzenie sieci społeczności
	P.1.4 Włączenie społeczne - działania aktywizujące - dzieci, młodzież, seniorów i osoby w niekorzystnej sytuacji	Cele synergiczne: CS.8.P.6 Poprawa dostępu do usług publicznych w zakresie opieki, zdrowia, kultury i dziedzictwa kulturowego; CS.8.P.10. Włączenie osób z grup defaworyzowanych lub wykluczonych na obszarach wiejskich

	P.1.5 Rozwój placówek wsparcia dziennego dla dzieci i młodzieży	Cele synergiczne: CS.8.P.6 Poprawa dostępu do usług publicznych w zakresie opieki, zdrowia, kultury i dziedzictwa kulturowego;
	P.1.6 Rozwój usług w zakresie zapewnienia opieki osobom potrzebującym wsparcia w codziennym funkcjonowaniu	Cele synergiczne: CS.8.P.6 Poprawa dostępu do usług publicznych w zakresie opieki, zdrowia, kultury i dziedzictwa kulturowego; CS.8.P.10. Włączenie osób z grup defaworyzowanych lub wykluczonych na obszarach wiejskich;
	P.1.7 Aktywizacja społeczna, zawodowa, edukacyjna, zdrowotna, kulturalna	Cele synergiczne: CS.8.P.6. Poprawa dostępu do usług publicznych w zakresie opieki, zdrowia, kultury i dziedzictwa kulturowego; CS.8.P.10. Włączenie osób z grup defaworyzowanych lub wykluczonych na obszarach wiejskich;
Cel 2. Poprawa jakości infrastruktury usług społecznych, kulturalnych, turystycznych	P.2.1 Poprawa dostępności małej infrastruktury publicznej	Cele synergiczne: CS.8.P.6. Poprawa dostępu do usług publicznych w zakresie opieki, zdrowia, kultury i dziedzictwa kulturowego;
	P.2.2 Poprawa jakości życia mieszkańców poprzez rozwój infrastruktury kultury	Cele synergiczne: CS.8.P.4. Poprawa dostępu do infrastruktury turystyczno-rekreacyjnej;
Cel 3. Rozwój innowacyjnej zielonej gospodarki i świadomości klimatycznej Mieszkańców	P.3.1 Rozwój przedsiębiorczości w branży efektywności energetycznej lub rozwój OZE w przedsiębiorstwach (zielona gospodarka) – rozwijanie działalności gospodarczej	Cele synergiczne: CS.8.P.7. Poprawa dostępu do usług komercyjnych; CS.8.P.9 Rozwój przedsiębiorczości poprzez tworzenie i utrzymanie miejsc pracy i dywersyfikację dochodów CS.8.P.11. Stymulowanie rozwoju lokalnego przez innowacje, cyfryzację i wykorzystanie potencjału endogenicznego;
	P.3.2 Rozwój świadomości klimatycznej mieszkańców	Cele komplementarne: CS.4.P.6. Podnoszenie wiedzy w zakresie łagodzenia zmian klimatu i adaptacji do nich CS.6.P.9. Rozwój i upowszechnianie zasobów wiedzy i informacji o środowisku. CS.8.P.13. Rozwój wiedzy/umiejętności: cyfryzacja, oszczędność zasobów, przedsiębiorczość, środowisko, klimat

ZGODNOŚĆ CELÓW I PRZEDSIĘWZIĘĆ LSR z Programem Fundusze Europejskie dla Małopolski 2021-2027		
Cele LSR	Przedsięwzięcia LSR	Spójność
Cel 1. Aktywizacja gospodarcza i społeczna włączająca Mieszkańców	P.1.1 Rozwój przedsiębiorczości w branży usługowej – rozwijanie działalności gospodarczej	Cele komplementarne: Priorytet 1 Fundusze europejskie dla badań i rozwoju oraz przedsiębiorczości 1 (iii) wzmocnienie trwałego wzrostu i konkurencyjności MŚP oraz tworzenie miejsc pracy w MŚP, w tym poprzez inwestycje produkcyjne.
	P.1.2 Rozwój przedsiębiorczości w branży usługowej – podejmowanie działalności gospodarczej	Cele komplementarne: Priorytet 1 Fundusze europejskie dla badań i rozwoju oraz przedsiębiorczości

		1 (iii) wzmocnienie trwałego wzrostu i konkurencyjności MŚP oraz tworzenie miejsc pracy w MŚP, w tym poprzez inwestycje produkcyjne.
	P.1.3 Poprawa jakości usług publicznych poprzez podnoszenie kwalifikacji i umiejętności liderów lokalnych	Cele komplementarne: Priorytet 5 Fundusze europejskie wspierające infrastrukturę społeczną 4(ii) poprawa równego dostępu do wysokiej jakości usług sprzyjających włączeniu społecznemu w zakresie kształcenia, szkoleń i uczenia się przez całe życie poprzez rozwój łatwo dostępnej infrastruktury, w tym poprzez wspieranie odporności w zakresie kształcenia i szkolenia na odległość oraz online
	P.1.4 Włączenie społeczne - działania aktywizujące - dzieci, młodzież, seniorów i osoby w niekorzystnej sytuacji	Cele komplementarne: Priorytet 5 Fundusze europejskie wspierające infrastrukturę społeczną 4(ii) poprawa równego dostępu do wysokiej jakości usług sprzyjających włączeniu społecznemu w zakresie kształcenia, szkoleń i uczenia się przez całe życie poprzez rozwój łatwo dostępnej infrastruktury, w tym poprzez wspieranie odporności w zakresie kształcenia i szkolenia na odległość oraz online
	P.1.5 Rozwój placówek wsparcia dziennego dla dzieci i młodzieży	Cele synergiczne: Priorytet 6. Fundusze europejskie dla rynku pracy, edukacji i włączenia społecznego
	P.1.6 Rozwój usług w zakresie zapewnienia opieki osobom potrzebującym wsparcia w codziennym funkcjonowaniu	4(k) zwiększanie równego i szybkiego dostępu do dobrej jakości, trwałych i przystępnych cenowo usług, w tym usług, które wspierają dostęp do mieszkań oraz opieki skoncentrowanej na osobie, w tym opieki zdrowotnej; modernizacja systemów ochrony socjalnej, w tym wspieranie dostępu do ochrony socjalnej, ze szczególnym uwzględnieniem dzieci i grup w niekorzystnej sytuacji; poprawa dostępności, w tym dla osób z niepełnosprawnościami, skuteczności i odporności systemów ochrony zdrowia i usług opieki długoterminowej
	P.1.7 Aktywizacja społeczna, zawodowa, edukacyjna, zdrowotna, kulturalna	4(h) wspieranie aktywnego włączenia społecznego w celu promowania równości szans, niedyskryminacji i aktywnego uczestnictwa, oraz zwiększanie zdolności do zatrudnienia, w szczególności grup w niekorzystnej sytuacji.
Cel 2. Poprawa jakości infrastruktury usług społecznych, kulturalnych, turystycznych	P.2.1 Poprawa dostępności małej infrastruktury publicznej	Cele komplementarne: Priorytet 5 Fundusze europejskie wspierające infrastrukturę społeczną 4 (vi) wzmocnienie roli kultury i zrównoważonej turystyki w rozwoju gospodarczym, włączeniu społecznym i innowacjach społecznych
	P.2.2 Poprawa jakości życia mieszkańców poprzez rozwój infrastruktury kultury	Cele synergiczne: Priorytet 7 Fundusze Europejskie dla wspólnot lokalnych 5(ii) wspieranie zintegrowanego i sprzyjającego włączeniu społecznemu rozwoju społecznego, gospodarczego i środowiskowego, na poziomie lokalnym, kultury, dziedzictwa naturalnego, zrównoważonej turystyki i bezpieczeństwa na obszarach innych niż miejskie

Cel 3. Rozwój innowacyjnej zielonej gospodarki i świadomości klimatycznej Mieszkańców	P.3.1 Rozwój przedsiębiorczości w branży efektywności energetycznej lub rozwój OZE w przedsiębiorstwach (zielona gospodarka) – rozwijanie działalności gospodarczej	Cele komplementarne: Priorytet 1 Fundusze europejskie dla badań i rozwoju oraz przedsiębiorczości 1 (iii) wzmocnienie trwałego wzrostu i konkurencyjności MŚP oraz tworzenie miejsc pracy w MŚP, w tym poprzez inwestycje produkcyjne.
	P.3.2 Rozwój świadomości klimatycznej mieszkańców	Cele komplementarne: Cel polityki 2. Bardziej przyjazna dla środowiska, niskoemisyjna i przechodząca w kierunku gospodarki zeroemisyjnej oraz odporna Europa dzięki promowaniu czystej i sprawiedliwej transformacji energetycznej, zielonych i niebieskich inwestycji, gospodarki o obiegu zamkniętym, łagodzenia zmian klimatu i przystosowania się do nich, zapobiegania ryzyku i zarządzania ryzykiem, oraz zrównoważonej mobilności miejskiej (Priorytet 2 Fundusze europejskie dla środowiska) 2 (vii) wzmacnianie ochrony i zachowania przyrody, różnorodności biologicznej oraz zielonej infrastruktury, w tym na obszarach miejskich oraz ograniczenie wszelkich rodzajów zanieczyszczeń.

ZGODNOŚĆ CEŁÓW I PRZEDSIĘWZIĘĆ LSR z Krajową Strategią Rozwoju Regionalnego 2030		
Cele LSR	Przedsięwzięcia LSR	Spójność
Cel 1. Aktywizacja gospodarcza i społeczna włączająca Mieszkańców	P.1.1 Rozwój przedsiębiorczości w branży usługowej – rozwijanie działalności gospodarczej	Cele komplementarne: Cel 2 wzmacnianie regionalnych przewag konkurencyjnych 2.2 wzmacnianie przedsiębiorczości na szczeblu regionalnym i lokalnym
	P.1.2 Rozwój przedsiębiorczości w branży usługowej – podejmowanie działalności gospodarczej	Cele komplementarne: Cel 2 wzmacnianie regionalnych przewag konkurencyjnych 2.2 wzmacnianie przedsiębiorczości na szczeblu regionalnym i lokalnym
	P.1.3 Poprawa jakości usług publicznych poprzez podnoszenie kwalifikacji i umiejętności liderów lokalnych	Cele komplementarne: Cel 3 podniesienie jakości zarządzania i wdrażania polityk ukierunkowanych terytorialnie 3.1 wzmacnianie potencjału administracji na rzecz zarządzania rozwojem
	P.1.4 Włączenie społeczne - działania aktywizujące - dzieci, młodzież, seniorów i osoby w niekorzystnej sytuacji	Cele komplementarne: Cel 3. Podniesienie jakości zarządzania i wdrażania polityk ukierunkowanych terytorialnie. Cel szczegółowy 3.3. Poprawa organizacji świadczenia usług publicznych.
	P.1.5 Rozwój placówek wsparcia dziennego dla dzieci i młodzieży	
	P.1.6 Rozwój usług w zakresie zapewnienia opieki osobom potrzebującym wsparcia w codziennym funkcjonowaniu	

	P.1.7 Aktywizacja społeczna, zawodowa, edukacyjna, zdrowotna, kulturalna	
Cel 2. Poprawa jakości infrastruktury usług społecznych, kulturalnych, turystycznych	P.2.1 Poprawa dostępności małej infrastruktury publicznej	Cele komplementarne: Cel 1. Zwiększenie spójności rozwoju kraju w wymiarze społecznym, gospodarczym, środowiskowym i przestrzennym. Cel szczegółowy 1.5: Rozwój infrastruktury wspierającej dostarczanie usług publicznych i podnoszącej atrakcyjność inwestycyjną obszarów (w tym 1.5.3. Infrastruktura społeczna)
	P.2.2 Poprawa jakości życia mieszkańców poprzez rozwój infrastruktury kultury	
Cel 3. Rozwój innowacyjnej zielonej gospodarki i świadomości klimatycznej Mieszkańców	P.3.1 Rozwój przedsiębiorczości w branży efektywności energetycznej lub rozwój OZE w przedsiębiorstwach (zielona gospodarka) – rozwijanie działalności gospodarczej	Cele komplementarne: Cel 2 wzmacnianie regionalnych przewag konkurencyjnych 2.2 wzmacnianie przedsiębiorczości na szczeblu regionalnym i lokalnym
	P.3.2 Rozwój świadomości klimatycznej mieszkańców	Cele komplementarne: Cel 3. Podniesienie jakości zarządzania i wdrażania polityk ukierunkowanych terytorialnie. Cel szczegółowy 3.3. Poprawa organizacji świadczenia usług publicznych.

Cele LSR oraz zdefiniowane w ich ramach przedsięwzięcia są spójne z celami kluczowych strategii wyższego rzędu. Z jednej strony interwencja przewidziana w LSR bezpośrednio wpisuje się w kluczowe kierunki rozwoju definiowane na poziomach: wspólnotowym, krajowym i regionalnym. Z drugiej strony lokalne działania zaplanowane w ramach LSR, dzięki swojemu oddolnemu charakterowi zapewniają komplementarną interwencję, jak najlepiej dopasowaną do potrzeb i w sposób szczególny uwzględniającą aspekty przestrzenne. **Terytorializacja** stanowiąca jedno z priorytetowych narzędzi polityki spójności znajduje tu swój praktyczny wyraz poprzez zastosowanie **wielofunduszowego RLKS**.

Cele/przedsięwzięcia wskazane w LSR nie będą finansowane innymi środkami niż dedykowane im środki z PS WPR i z FEM - w rozdziale IX Plan finansowy wskazano, że: na obszarze objętym LSR będą realizowane projekty o charakterze komplementarnym do przedsięwzięć zdefiniowanych w LSR (inne niż te wynikające z LSR) oraz wskazano ich potencjalne źródła finansowania.

LSR ma lokalny charakter, jednak odnosi się do poziomu ponadgminnego, w trakcie procesu strategicznego dokonano przeglądu dostępnych **strategii gminnych** przede wszystkim w aspekcie komplementarności planowanych działań na poziomie gmin.

Cele zdefiniowane w LSR pozostają w zgodności z wyzwaniami i priorytetami rozwojowymi jakie zdefiniowały w swoich strategiach poszczególne gminy. Szczególnie wyraźnie rysuje się to w obszarze wsparcia społeczności lokalnej poprzez jej aktywizację i zapewnienie warunków infrastrukturalnych oraz budowanie kapitału społecznego. Część przewidzianych przedsięwzięć ma charakter komplementarny, co pozwoli na wykorzystanie efektu synergii interwencji lokalnej (poziom gminy) i ponadlokalnej (poziom LGD).

LSR będzie **komplementarny** w stosunku do **Strategii IIT Otulina Podkrakowska**. W ramach strategii IIT Otulina Podkrakowska planowane przedsięwzięcia będą służyły wzmocnieniu funkcji miejskich (zwłaszcza rozwój zintegrowanego transportu miejskiego, głębokiej modernizacji budynków użyteczności publicznej), natomiast cele i działania przewidziane w ramach LSR koncentrują się na rozwoju obszarów wiejskich w obszarze społecznym, kulturalnym i turystycznym.

2. Opis sposobu integrowania sektorów, partnerów, zasobów, branż

W LSR, przy szerokim zaangażowaniu interesariuszy, określono cele i przedsięwzięcia, które w spójny i kompleksowy sposób dedykowane są różnym grupom odbiorców. Partycypacyjna formuła pracy nad LSR zapewniła integrację sektorów i partnerów, a zaplanowane cele i przewidziane w nich przedsięwzięcia integrują zasoby i branże.

Partnerska współpraca pomiędzy sektorem społecznym, gospodarczym i publicznym jest fundamentem do realizacji LSR i wspólnego osiągania rezultatów odpowiadających oczekiwaniom lokalnej społeczności. Przejawy tej współpracy **potwierdzające integrację, to: wspólne podejmowanie decyzji, synergiczne wykorzystywanie zróżnicowanych potencjałów poszczególnych sektorów (zasoby, wiedza, kompetencje, relacje), współfinansowanie realizowanych projektów.**

W relacjach partnerom przyświecają **kluczowe zasady współpracy**: równość partnerów, funkcjonalność (elastyczne struktury zarządzania), sieciowanie, zasada zachowania śladu rewizyjnego, otwarta komunikacja i zasada organizacyjnego uczenia się.

Atutem LSR jest **integracja na poziomie lokalnym trzech źródeł finansowania** w ramach RLKS o komplementarnym charakterze (EFROW, EFRR i EFS+). Pozwala to na kompleksową interwencję (szersza integracja tematyczna) obejmującą odpowiedź na zdiagnozowane potrzeby zarówno w obszarze wsparcia infrastrukturalnego jak i budowy kapitału społecznego przez aktywizację, inkluzję i rozwój przedsiębiorczości. Większa alokacja środków (3 fundusze) daje szansę na osiągnięcie rezultatów o większym i trwalszym oddziaływaniu. Kolejną korzyścią jest budowanie potencjału instytucjonalnego LGD oraz zasobu kompetencji u interesariuszy LGD poprzez procesy aplikowania i realizacji projektów. Przyjęty sposób wdrażania LSR, koordynacja tematyczna i terminowa naborów, wykorzystywanie rezultatów wcześniejszych projektów, koordynacja działań różnych beneficjentów przyczynia się do integracji sektorów, partnerów i zasobów.

Działania związane ze wsparciem **przedsiębiorczości** z jednej strony budują ten sektor w branży usług oraz w branży związanej z transformacją energetyczną. Z drugiej strony, realizują cele o oddziaływaniu społecznym (poprawa dostępu do lokalnych usług) oraz środowiskowym (innowacyjna, zielona gospodarka). Integracja tych branż i obszarów wzmacnia lokalną społeczność.

Zinstytucjonalizowanym przejawem integracji jest Rada LGD reprezentująca poszczególne sektory (bez dominacji żadnego z nich) oraz różne samorządy. Instrument ten niejako „zmusza” interesariuszy do dialogu i poszukiwania konsensusu lub kompromisu w procesie decyzyjnym.

Przestrzennym przejawem integracji jest objęcie LSR spójnego obszaru 12 podobnych samorządów oraz realizacja części projektów na obszarze kilku gmin co bezpośrednio przyczynia się do poprawy dostępu do usług i infrastruktury, zmniejszania kosztów, a jednocześnie integruje obszar.

Kluczowym obszarem integracji, wyraźnie widocznym już w poprzednich LSR i intensywnie rozwijanym obecnie, jest **aktywowanie współpracy sektora publicznego z organizacjami pozarządowymi**. Współpraca ta może być zobrazowana poprzez trójkąt relacji obejmujący samorząd (koordynator i inicjator) organizacje pozarządowe (inicjator i realizator) oraz mieszkańcy (beneficjenci działań). Korzyści z tej współpracy wykraczają poza działania LGD komplementarne przedsięwzięcia samorządów i organizacji pozarządowych przyczyniają się do synergicznych efektów i budowania kapitału społecznego.

W toku prac nad LSR uznano, że optymalną formułą wdrażania będą konkursy, które zapewnią równy i transparentny dostęp do wsparcia wszystkim interesariuszom LGD.



3. Wartość dodana podejścia LEADER

Wieloletnie doświadczenie LGD i jego interesariuszy pozwoliło na optymalne wykorzystanie potencjału podejścia LEADER, w zakresie każdego z jego elementów i osiągnięcie dzięki temu wymiernych korzyści dla rozwoju obszaru LGD, kluczowe z nich to:

- **Oddolność** - szeroki udział społeczności lokalnej w przygotowaniu, a docelowo w realizacji LSR (szczegółowo opisany w rozdziale III), dobór zakresów wsparcia wynikający z dogłębnej diagnozy (dane statystyczne, warsztaty, ankiety, wywiady, analiza potencjałów i wyzwań, określenie grup docelowych) gwarantuje ich adekwatność.
- **Terytorialność** – LSR obejmuje spójny obszar, który po konsultacjach społecznych został powiększony, aby zapewnić jak największy potencjał rozwojowy, przy zachowaniu spójności celów, zastosowanie wielofunduszowego RLKS pozwala dopasować interwencje do potrzeb terytorium, spójność obszaru daje szansę na koncentrację wsparcia w kluczowych obszarach.
- **Zintegrowanie** - współpraca różnych grup interesu, integracja komplementarnych zakresów wsparcia, zasobów, partnerów, obszaru (opisane powyżej), komplementarność, szczególne uwzględnienie zasad zrównoważonego rozwoju, zasady DNSH oraz zasad niedyskryminacji.
- **Partnerstwo** - LGD działa jako lokalne partnerstwo, w którym uczestniczą różne podmioty z sektora publicznego, społecznego i gospodarczego, inkluzywne podejście do mieszkańców (dedykowany cel 1) oraz ustalenie szerokiego kręgu potencjalnych beneficjentów budują kapitał społeczny; partnerstwo realizowane jest w płaszczyźnie merytorycznej (partycypacyjny proces decyzyjny, korzystanie z kompetencji i doświadczeń partnerów), funkcjonalnej (przygotowanie i realizacja projektów) oraz finansowej (zaangażowanie wkładu własnego).
- **Innowacyjność** – wykorzystanie w procesach partycypacyjnych - innowacyjnych dla LGD narzędzi oraz wyznaczenie celu dedykowanego innowacjom (cel 3), planowane wspieranie innowacji społecznych w ramach celu 1, animacja mieszkańców na rzecz budowania potencjału innowacyjności.
- **Decentralizacja** zarządzania i finansowania – partycypacyjne struktury zarządcze i procesy decyzyjne w LGD, transparentność procesów wdrażania LSR, finansowanie działań z trzech funduszy umożliwiające realizację szerokiego i komplementarnego względem innych działań zakresu wsparcia.
- **Sieciowanie i współpraca** – permanentna współpraca sektorów i interesariuszy przy zarządzaniu LSR oraz w zakresie projektów, w tym wymiana doświadczeń i rozpowszechnianie dobrych praktyk, wsparcie dedykowane lokalnym liderom, współpraca w ramach forów i stowarzyszeń zrzeszających LGD (np. Małopolska Sieć LGD), permanentne uczenie się poprzez zdobywanie kolejnych doświadczeń przez poszczególne organy i biuro LGD, a przede wszystkim przez LGD rozumiany jako wspólnota interesariuszy działających na rzecz rozwoju lokalnego.

Rozwój Lokalny Kierowany przez Społeczność integruje i wzmacnia dotychczasowe podejście LEADER z jednej strony dzięki szerszej i synergicznej interwencji z różnych funduszy przyczynia się do aktywizacji społecznej i lepszego zaspokajania potrzeb, z drugiej strony buduje lokalną tożsamość i kapitał społeczny. LGD, aby zintensyfikować efekty LSR i promować podejście LEADER, będzie w ramach swoich działań: animować rozwój lokalny ściśle współpracując z lokalnymi liderami, wzmacniać partnerstwo, tak aby LGD stało się realnym aktorem polityki rozwoju obszarów wiejskich i polityki spójności, prowadzić działalność szkoleniową i edukacyjną w kontekście zintegrowanego rozwoju.

Rozdział VI. Cele i wskaźniki

1. Powiązanie celów z wynikami analizy potrzeb i potencjałów

W rozdziale IV dokonano szczegółowej analizy problemowej oraz priorytetyzacji potrzeb rozwojowych i potencjałów obszaru wdrażania LSR (w formie SWOT) oraz zdiagnozowano grupy docelowe istotne dla realizacji LSR. W oparciu o te ustalenia wyznaczono najważniejsze wyzwania stojące przed LGD i sformułowano cele LSR.

Obszar LGD boryka się z problemami horyzontalnymi dotyczącymi wielu gmin w Małopolsce, zwłaszcza tych o wiejskim, rolniczym charakterze. Problemy te dotyczą depopulacji, starzenia się społeczeństwa, wykluczenia społecznego części mieszkańców (w tym niskiego poziomu przedsiębiorczości) i kwestii środowiskowo-energetycznych. Aby je zminimalizować skoncentrowano się na trzech obszarach, w których interwencja powinna przynieść największe efekty w odniesieniu do nakładów oraz najtrafniej odpowiedzieć na potrzeby społeczne wykorzystując dostępne potencjały. W każdym z obszarów to Mieszkańcy są priorytetem - poprawa warunków ich życia oraz aktywizacja społeczna i gospodarcza.

Cele LSR:

**Cel 1. Aktywizacja gospodarcza i społeczna
włączająca Mieszkańców**



**Cel 2. Poprawa jakości infrastruktury
usług społecznych, kulturalnych, turystycznych**



**Cel 3. Rozwój innowacyjnej zielonej gospodarki
i świadomości klimatycznej Mieszkańców**



Poniższa matryca prezentuje logikę budowy celów LSR – zdiagnozowane w sposób partycypacyjny problemy i potencjały/zasoby obszaru stały się podstawą do sformułowania w procesie konsultacji społecznych wyzwań, które zintegrowano w ramach trzech celów.

PROBLEMY	POTENCJAŁY/ZASOBY	WYZWANIA	CELE
Depopulacja i starzenie się społeczeństwa Postępujące wykluczenie społeczne części mieszkańców w niekorzystnej sytuacji Ograniczony dostęp do usług publicznych i komercyjnych Niska przedsiębiorczość mieszkańców – problem młodych bezrobotnych Niewystarczająca liczba działań aktywizujących i opiekuńczych dla seniorów Niewystarczająca liczba działań aktywizujących dla dzieci i młodzieży Niewystarczająca liczba liderów działających lokalnie i aktywizujących innych Niewystarczająca oferta spędzania czasu wolnego (kultura, rekreacja, sport, imprezy lokalne) Niskie dochody własne samorządów	Potencjał rolniczy obszaru (użytki rolne stanowią 80% powierzchni LGD) Rosnące zapotrzebowanie na usługi okołorolnicze i usługi dla mieszkańców blisko miejsca zamieszkania Rosnący potencjał organizacji pozarządowych, w szczególności KGW i innych stowarzyszeń Mieszkańcy chętnie uczestniczą w imprezach i zajęciach kulturalnych, rekreacyjnych i sportowych Istniejąca (częściowo niedoinwestowana) infrastruktura kultury, turystyki, rekreacji, zabytki Wysoki wskaźnik pozyskiwanych dotacji zewnętrznych przez samorządy Samorządy gminne są aktywnymi lokalnymi gospodarzami, koncentrującymi się na długookresowym rozwoju	Rozwój (nowe i istniejące firmy) działalności gospodarczej w branży usług dla mieszkańców Kreowanie nowych i podnoszenie kwalifikacji oraz umiejętności obecnych liderów lokalnych Aktywizacja dzieci i młodzieży – organizacja zajęć dodatkowych, sportowych, edukacyjnych, kulturalnych Aktywizacja seniorów – organizacja warsztatów, zajęć, wyjazdów Wsparcie opieki nad seniorami Poprawa oferty spędzania czasu wolnego w sferze kultury, sportu itp. poprzez organizację zajęć, wydarzeń lokalnych Aktywizacja społeczna, zawodowa, edukacyjna, zdrowotna, kulturalna Mieszkańców	Aktywizacja gospodarcza i społeczna włączająca Mieszkańców /cel nastawiony na inkluzywność/ 
Częściowe wykluczenie transportowe dzieci, młodzieży i seniorów – bariera w dostępie do usług Braki w wyposażeniu infrastruktury społecznej, kulturalnej Wymagająca modernizacji część obiektów infrastruktury społecznej	Istniejąca infrastruktura społeczna (świetlice, domy ludowe, remizy OSP, mała architektura) Rosnący popyt na ofertę kulturalną i społeczną (działania włączające) Dostępność komunikacyjna do obszaru zapewniona dzięki dobrze rozwiniętej sieci dróg (np.	Modernizacja i wyposażenie infrastruktury społecznej (m.in. domy ludowe, świetlice, obiekty kultury, mała architektura) Poprawa dostępności obiektów o funkcjach publicznych dla osób z niepełnosprawnościami Rozwój infrastruktury kultury	Poprawa jakości infrastruktury usług społecznych, kulturalnych, turystycznych 

Braki w wyposażeniu obiektów społecznych (świetlice, domy ludowe, remizy OSP, mała architektura, place zabaw itp.) Ograniczenia w dostępie do obiektów publicznych i stron www osób z niepełnosprawnościami Konieczność modernizacji obiektów kultury, turystyki i zabytków Niewykorzystany potencjał turystyczny	dla turystów), bliskość metropolii krakowskiej Bogate dziedzictwo historyczne (zabytki, szlaki, miejsca pamięci), zasoby przyrodniczo-krajobrazowe oraz kulturowe – potencjał turystyczny Istniejąca publiczna infrastruktura kultury Doświadczenie jst i organizacji pozarządowych w realizacji projektów		
Brak lokalnych firm działających w sektorze OZE i energooszczędności (projektowanie, wykonawstwo, urządzenia, sterowanie itp.) Zbyt mały udział OZE i zielonej gospodarki u przedsiębiorców Niska (choć rosnąca) świadomość klimatyczna mieszkańców Niska emisja z indywidualnych gospodarstw domowych Braki w dostępie do gazu Zbyt energochłonna infrastruktura publiczna – wysokie koszty eksploatacji i emisje zanieczyszczeń	Popyt na usługi w zakresie OZE, kryzys energetyczny i dekarbonizacja - wysokie ceny energii działające jako katalizator zmian Rozwijająca się zielona gospodarka Nowe technologie w zakresie energooszczędności i OZE Istniejące na terenie LGD klastry i tworzone spółdzielnie energetyczne Pozytywne doświadczenia samorządów i mieszkańców z OZE	Wsparcie dla przedsiębiorczości w branży transformacji energetycznej lub wykorzystującej energooszczędne rozwiązania i OZE (zielona gospodarka) Podnoszenie świadomości klimatycznej mieszkańców w zakresie ekologii, energooszczędności, OZE, zrównoważonego rozwoju, innowacji	Rozwój innowacyjnej zielonej gospodarki i świadomości klimatycznej Mieszkańców /cel nastawiony na innowacje/ 

Trzy cele LSR stanowią filary, na który oparto rozwój LGD: kapitał ludzki (Cel 1), infrastruktura wykorzystywana na cele społeczne (Cel 2) oraz innowacyjne działania na rzecz klimatu, w tym transformacji energetycznej (Cel 3). W myśl przyjętej w wyniku analizy SWOT logiki działań, cele te wykorzystują istniejące potencjały, aby wyeliminować, bądź ograniczyć problemy. Jednocześnie cele koncentrują wsparcie na zdiagnozowanych grupach docelowych.

2. Cele i przedsięwzięcia oraz źródła ich finansowania

Przedsięwzięcia	Budżet w EURO / Program / Fundusz
Cel 1. Aktywizacja gospodarcza i społeczna włączająca Mieszkańców	
P.1.1 Rozwój przedsiębiorczości w branży usługowej – rozwijanie działalności gospodarczej	700 000 PS WPR (EFROW)
P.1.2 Rozwój przedsiębiorczości w branży usługowej – podejmowanie działalności gospodarczej	150 000 PS WPR (EFROW)
P.1.3 Poprawa jakości usług publicznych poprzez podnoszenie kwalifikacji i umiejętności liderów lokalnych	100 000 PS WPR (EFROW)
P.1.4 Włączenie społeczne - działania aktywizujące - dzieci, młodzież, seniorów i osoby w niekorzystnej sytuacji	300 000 PS WPR (EFROW)
P.1.5 Rozwój placówek wsparcia dziennego dla dzieci i młodzieży	300 000 FEM (EFS+)
P.1.6 Rozwój usług w zakresie zapewnienia opieki osobom potrzebującym wsparcia w codziennym funkcjonowaniu	300 000 FEM (EFS+)
P.1.7 Aktywizacja społeczna, zawodowa, edukacyjna, zdrowotna, kulturalna	310 384 FEM (EFS+)
Cel 2. Poprawa jakości infrastruktury usług społecznych, kulturalnych, turystycznych	
P.2.1 Poprawa dostępności małej infrastruktury publicznej	1 000 000 PS WPR (EFROW)
P.2.2 Poprawa jakości życia mieszkańców poprzez rozwój infrastruktury kultury	1 981 439 FEM (EFRR)
Cel 3. Rozwój innowacyjnej zielonej gospodarki i świadomości klimatycznej Mieszkańców	
P.3.1 Rozwój przedsiębiorczości w branży efektywności energetycznej lub rozwój OZE w przedsiębiorstwach (zielona gospodarka) – rozwijanie działalności gospodarczej	150 000 PS WPR (EFROW)
P.3.2 Rozwój świadomości klimatycznej mieszkańców	100 000 PS WPR (EFROW)

W wyniku konsultacji społecznych ustalono, że optymalnym sposobem realizacji przedsięwzięć będzie **konkurs**. Formuła ta zostanie zastosowana do wszystkich przedsięwzięć zapewniając w ten sposób jak najszerszy dostęp do wsparcia, transparentność, a jednocześnie dzięki konkurencji pomiędzy wnioskodawcami przyczyni się do wyboru najlepszych operacji.

Cel 1. Aktywizacja gospodarcza i społeczna włączająca Mieszkańców



Kapitał Ludzki to podstawa rozwoju lokalnego, w procesie przygotowania LSR mieszkańcy jednoznacznie wskazywali ten obszar jako najważniejszy i warunkujący sukces LSR. Ograniczony dostęp do usług publicznych i komercyjnych negatywnie wpływa na jakość życia. Tereny wiejskie są szczególnie narażone na problemy wynikające z postępującej depopulacji oraz starzenia się społeczeństwa, aby zapobiegać tym zjawiskom konieczne jest jak najszersze włączenie mieszkańców poprzez ich aktywizację zarówno społeczną, jak i gospodarczą.

Cel ten w kontekście społecznym niweluje różnice (wzmacnia szanse rozwojowe) mieszkańców wsi w stosunku do mieszkańców miast.

W zakresie poprawy dostępu do usług komercyjnych łączy w sobie dwa aspekty – poszerzenie oferty tych usług dzięki nowym przedsiębiorstwom oraz aktywizację gospodarczą osób zakładających/rozwijających działalności gospodarcze.

W kontekście usług publicznych LSR zakłada wykorzystanie istotnego potencjału w postaci rosnącej grupy liderów lokalnych z różnych sektorów (zwłaszcza z sektora społecznego - organizacje pozarządowe), to oni stają się motorem rozwojowym. Wsparcie skierowane do tej grupy przynosi zwielokrotnione korzyści w postaci zaangażowania lokalnych społeczności.

Działania aktywizujące to bezpośrednia odpowiedź na potrzebę włączenia społecznego mieszkańców, a w szczególności dzieci, młodzieży, seniorów i osób w niekorzystnej sytuacji.

Na terenie LGD, dzięki zaangażowaniu organizacji pozarządowych oraz samorządów, rozwija się systemowe wsparcie dzieci i młodzieży w postaci placówek wsparcia dziennego oraz usług opiekuńczych dla osób potrzebujących wsparcia. Dodatkowo pojawia się coraz większe zapotrzebowanie na dedykowane działania z zakresu aktywizacji społecznej, zawodowej, edukacyjnej, zdrowotnej i kulturalnej.

Cel 1. jest finansowany ze środków EFROW (PS WPR) oraz EFS+ (FEM) – integracja tych dwóch źródeł finansowania pozwoli na zapewnienie szerszego zakresu wsparcia i jego synergicznego wykorzystania. Budżet, źródła finansowania, grupy docelowe i sposób realizacji przedsięwzięć wskazano w **załączniku nr 1 do LSR**.



Przedsięwzięcia	Wskaźniki produktu	Wskaźniki rezultatu
P.1.1 Rozwój przedsiębiorczości w branży usługowej – rozwijanie działalności gospodarczej (PS WPR)	Liczba operacji polegających na rozwoju istniejącego przedsiębiorstwa - 10	R.39 Rozwój gospodarki wiejskiej: liczba przedsiębiorstw rolnych, w tym przedsiębiorstw zajmujących się biogospodarką, rozwiniętych dzięki wsparciu w ramach WPR - 10
P.1.2 Rozwój przedsiębiorczości w branży usługowej – podejmowanie działalności gospodarczej (PS WPR)	Liczba operacji polegających na utworzeniu nowego przedsiębiorstwa - 6	R.37 Wzrost gospodarczy i zatrudnienie na obszarach wiejskich – miejsca pracy 6
P.1.3 Poprawa jakości usług publicznych poprzez podnoszenie kwalifikacji i umiejętności liderów lokalnych (PS WPR)	Liczba operacji w zakresie podnoszenia kwalifikacji i umiejętności liderów lokalnych - 8	R.1 Poprawa realizacji celów dzięki wiedzy i innowacjom – liczba osób - 80
P.1.4 Włączenie społeczne - działania aktywizujące - dzieci, młodzież, seniorów i osoby w niekorzystnej sytuacji (PS WPR)	Liczba operacji w zakresie działań aktywizacyjnych - 24	R.42 Promowanie włączenia społecznego: liczba osób objętych wspieranymi projektami włączenia społecznego - 240
P.1.5 Rozwój placówek wsparcia dziennego dla dzieci i młodzieży (FEM)	PLKCO01 - liczba osób objętych usługami w zakresie wspierania rodziny i pieczy zastępczej - 30 PLOCO03 – Ludność objęta projektami w ramach strategii zintegrowanego rozwoju terytorialnego – 30 PLOCO04 – Wspierane strategie rozwoju lokalnego kierowane przez społeczność - 6	PLKCR06 - liczba utworzonych w programie miejsc świadczenia usług wspierania rodziny i pieczy zastępczej istniejących po zakończeniu projektu – 3 PLKLCR03 – liczba podmiotów, które rozszerzyły ofertę wsparcia - 3
P.1.6 Rozwój usług w zakresie zapewnienia opieki osobom potrzebującym wsparcia w codziennym funkcjonowaniu (FEM)	PLKCO02 - liczba osób objętych usługami świadczonymi w społeczności lokalnej w programie - 30 PLKLC003 – liczba osób opiekunów faktycznych/nieformalnych objętych wsparciem w programie – 3 PLOCO03 – Ludność objęta projektami w ramach strategii zintegrowanego rozwoju terytorialnego - 30 PLOCO04 – Wspierane strategie rozwoju lokalnego kierowane przez społeczność – 6	PLKCR03 - liczba podmiotów, które rozszerzyły ofertę wsparcia lub podniosły jakość oferowanych usług - 6 PLKLCR02 – liczba utworzonych miejsc świadczenia usług w społeczności lokalnej - 10 PLKLCR04 – liczba osób świadczących usługi w społeczności lokalnej dzięki wsparciu w programie – 3 Liczba osób, których sytuacja społeczna uległa poprawie w efekcie realizacji projektu – 10

P.1.7 Aktywizacja społeczna, zawodowa, edukacyjna, zdrowotna, kulturalna (FEM)	EECO02+04 - liczba osób niezatrudnionych objętych wsparciem w programie - 60 PL0C003 - ludność objęta projektami w ramach strategii zintegrowanego rozwoju terytorialnego - 60 PL0C004 - wspierane strategie rozwoju lokalnego kierowane przez społeczność - 6	EECR03 – liczba osób, które uzyskały kwalifikacje po opuszczeniu programu - 30 Liczba osób pracujących, łącznie z prowadzącymi działalność na własny rachunek, po opuszczeniu programu - 1
---	---	--

Poniżej wskazano kluczowe uwarunkowania realizacji poszczególnych przedsięwzięć. Należy podkreślić, że poniższe zapisy nie mogą być traktowane zawężająco. Konieczne jest zapewnienie elastycznej formuły wdrażania LSR dopasowanej do aktualnych potrzeb lokalnych. LGD deklaruje, że zapewni zgodność udzielanego wsparcia z wymaganiami wynikającymi z PS WPR oraz z FEM.

Przedsięwzięcie P.1.1	Rozwój przedsiębiorczości w branży usługowej – rozwijanie działalności gospodarczej (EFROW)	
Wskaźnik produktu:	Liczba operacji polegających na rozwoju istniejącego przedsiębiorstwa	10
Wskaźnik rezultatu:	R.39 Rozwój gospodarki wiejskiej: liczba przedsiębiorstw rolnych, w tym przedsiębiorstw zajmujących się biogospodarką, rozwiniętych dzięki wsparciu w ramach WPR	10
Zakres wsparcia:	1. Rozwój przedsiębiorczości, w tym rozwój biogospodarki lub zielonej gospodarki poprzez: b. rozwijanie pozarolniczej działalności gospodarczej	
Alokacja w euro:	700 000	
Szacunkowa alokacja w złotych:	2 940 000	
Fundusz / Program:	EFROW (PSWPR)	
Szacunkowa kwota dofinansowania operacji:	minimalna - 50 000 zł. maksymalna – 250 000 zł.	
Szacunkowa liczba operacji:	10	
Potencjalni wnioskodawcy:	Przedsiębiorcy prowadzący pozarolniczą działalność gospodarczą	
Grupy docelowe:	Przedsiębiorcy, w szczególności: młodzi przedsiębiorcy, kobiety, osoby poszukujące zatrudnienia	
Sposób realizacji:	Konkurs	
Rodzaje operacji podlegających wsparciu:	Przedsięwzięcie zakłada wsparcie projektów z zakresu rozwijania działalności gospodarczej. Wsparcie może dotyczyć usługowej działalności gospodarczej z następujących sekcji PKD: F – Budownictwo; I – Działalność związana z zakwaterowaniem i usługami gastronomicznymi; J – Działalność wydawnicza i nadawcza oraz związana z produkcją treści; K – Działalność usługowa w zakresie telekomunikacji, programowania komputerowego, doradztwa, infrastruktury obliczeniowej oraz pozostała działalność usługowa w zakresie informacji; L – Działalność finansowa i ubezpieczeniowa; M – Działalność związana z obsługą rynku nieruchomości; N – Działalność profesjonalna, naukowa i techniczna; O – Działalność w zakresie usług administrowania i działalność wspierająca; Q – Edukacja; R – Opieka zdrowotna i pomoc społeczna; S – Działalność związana z kulturą, sportem i rekreacją; T – Pozostała działalność usługowa określona w dziale 95 - Naprawa i konserwacja komputerów, artykułów użytku osobistego i domowego oraz pojazdów silnikowych, w tym motocykli, 96 – Działalność usługowa indywidualna.	

Przedsięwzięcie P.1.2	Rozwój przedsiębiorczości w branży usługowej – podejmowanie działalności gospodarczej (EFROW)	
Wskaźnik produktu:	Liczba operacji polegających na utworzeniu nowego przedsiębiorstwa	6
Wskaźnik rezultatu:	R.37 Wzrost gospodarczy i zatrudnienie na obszarach wiejskich – miejsca pracy	6
Zakres wsparcia:	1. Rozwój przedsiębiorczości, w tym rozwój biogospodarki lub zielonej gospodarki poprzez: a. podejmowanie pozarolniczej działalności gospodarczej przez osoby fizyczne	
Alokacja w euro:	150 000	
Szacunkowa alokacja w złotych:	630 000	
Fundusz / Program:	EFROW (PS WPR)	
Szacunkowa kwota dofinansowania operacji:	minimalna - 50 000 zł. maksymalna – 100 000 zł.	
Szacunkowa liczba operacji:	6	
Potencjalni wnioskodawcy:	Osoby fizyczne planujące rozpocząć działalność gospodarczą	
Grupy docelowe:	Osoby fizyczne planujące rozpocząć działalność gospodarczą, w szczególności: młodzi przedsiębiorcy, kobiety, osoby poszukujące zatrudnienia	
Sposób realizacji:	Konkurs	
Rodzaje operacji podlegających wsparciu:	Przedsięwzięcie zakłada wsparcie projektów z zakresu podejmowania działalności gospodarczej. Wsparcie może dotyczyć usługowej działalności gospodarczej z następujących sekcji PKD: F – Budownictwo; I – Działalność związana z zakwaterowaniem i usługami gastronomicznymi; J – Działalność wydawnicza i nadawcza oraz związana z produkcją treści; K – Działalność usługowa w zakresie telekomunikacji, programowania komputerowego, doradztwa, infrastruktury obliczeniowej oraz pozostała działalność usługowa w zakresie informacji; L – Działalność finansowa i ubezpieczeniowa; M – Działalność związana z obsługą rynku nieruchomości; N – Działalność profesjonalna, naukowa i techniczna; O – Działalność w zakresie usług administrowania i działalność wspierająca; Q – Edukacja; R – Opieka zdrowotna i pomoc społeczna; S – Działalność związana z kulturą, sportem i rekreacją; T – Pozostała działalność usługowa określona w dziale 95 - Naprawa i konserwacja komputerów, artykułów użytku osobistego i domowego oraz pojazdów silnikowych, w tym motocykli, 96 – Działalność usługowa indywidualna.	

Przedsięwzięcie P.1.3	Poprawa jakości usług publicznych poprzez podnoszenie kwalifikacji i umiejętności liderów lokalnych (EFROW)	
Wskaźnik produktu:	Liczba operacji w zakresie podnoszenia kwalifikacji i umiejętności liderów lokalnych	8
Wskaźnik rezultatu:	R.1PR Poprawa realizacji celów dzięki wiedzy i innowacjom – liczba osób	80
Zakres wsparcia:	7. kształtowanie świadomości obywatelskiej o znaczeniu zrównoważonego rolnictwa, gospodarki rolno-spożywczej, zielonej gospodarki, biogospodarki, wsparcie rozwoju wiedzy i umiejętności w zakresie innowacyjności, cyfryzacji lub przedsiębiorczości, a także wzmacnianie programów edukacji liderów życia publicznego i społecznego, z wyłączeniem inwestycji infrastrukturalnych.	
Alokacja w euro:	100 000	
Szacunkowa alokacja w złotych:	420 000	
Fundusz / Program:	EFROW (PSWPR)	
Szacunkowa kwota dofinansowania operacji:	minimalna - 50 000 zł. maksymalna – 58 000 zł.	
Szacunkowa liczba operacji:	8	
Potencjalni wnioskodawcy:	Jednostki samorządu terytorialnego Organizacje pozarządowe	
Grupy docelowe:	Liderzy lokalni	
Sposób realizacji:	Konkurs	
Rodzaje operacji podlegających wsparciu:	Przedsięwzięcie zakłada wsparcie projektów między innymi z zakresu obejmującego wsparcie: – współpracy liderów z różnych sektorów (publiczny, społeczny, prywatny) – szkoleń, warsztatów, spotkań, doradztwa, wizyt studyjnych dla liderów lokalnych i grup nieformalnych, – wzmacniania i rozwijania postaw liderekich.	

Przedsięwzięcie P.1.4	Włączenie społeczne - działania aktywizujące - dzieci, młodzież, seniorów i osoby w niekorzystnej sytuacji (EFROW)	
Wskaźnik produktu:	Liczba operacji w zakresie działań aktywizacyjnych	24
Wskaźnik rezultatu:	R.42 Promowanie włączenia społecznego: liczba osób objętych wspieranymi projektami włączenia społecznego	240
Zakres wsparcia:	8. Włączenie społeczne seniorów, ludzi młodych lub osób w niekorzystnej sytuacji	
Alokacja w euro:	300 000	
Szacunkowa alokacja w złotych:	1 260 000	
Fundusz / Program:	EFROW (PSWPR)	
Szacunkowa kwota dofinansowania operacji:	minimalna - 50 000 zł. maksymalna – 58 000 zł.	
Szacunkowa liczba operacji:	24	
Potencjalni wnioskodawcy:	Organizacje pozarządowe Jednostki samorządu terytorialnego i ich jednostki organizacyjne	
Grupy docelowe:	Dzieci i młodzież, seniorzy, kobiety, osoby z niepełnosprawnościami	
Sposób realizacji:	Konkurs	
Rodzaje operacji podlegających wsparciu:	Przedsięwzięcie zakłada wsparcie projektów między innymi z zakresu obejmującego: – zajęcia aktywizacyjne dla dzieci i młodzieży oraz seniorów (zajęcia rekreacyjne, kulturalne, edukacyjne, sportowe) – projekty międzypokoleniowe, przekazywanie wiedzy/umiejętności zawodowych, tradycji, – działania włączające osoby w niekorzystnej sytuacji, – profilaktykę zdrowia i zajęcia prozdrowotne, – aktywizację społeczną osób z niepełnosprawnościami, – wyposażenie potrzebne do realizacji działań aktywizacyjnych.	

Przedsięwzięcie P.1.5 Rozwój placówek wsparcia dziennego dla dzieci i młodzieży (EFS+)		
Wskaźnik produktu:	PLKLC001 - liczba osób objętych usługami w zakresie wspierania rodziny i pieczy zastępczej	30
	PL0CO03 – Ludność objęta projektami w ramach strategii zintegrowanego rozwoju terytorialnego	30
	PL0CO04 – Wspierane strategie rozwoju lokalnego kierowane przez społeczność	6
Wskaźnik rezultatu:	PLKLCR06 - liczba utworzonych w programie miejsc świadczenia usług wspierania rodziny i pieczy zastępczej istniejących po zakończeniu projektu	3
	PLKLCR03 - Liczba podmiotów, które rozszerzyły ofertę wsparcia	3
Zakres wsparcia:	Działanie FEMP.06.22 Wsparcie usług społecznych i zdrowotnych w regionie – RLKS, Typ A. Tworzenie nowych oraz rozwój już istniejących placówek wsparcia dziennego dla dzieci i młodzieży	
Alokacja w euro:	300 000	
Szacunkowa alokacja w złotych:	1 260 000	
Fundusz / Program:	EFS+ (FEM)	
Szacunkowa kwota dofinansowania operacji:	minimalna - 100 000 zł. maksymalna – 210 000 zł. minimalna wartość projektu 105 264 zł.	
Szacunkowa liczba operacji:	6	
Potencjalni wnioskodawcy:	Nowe lub istniejące placówki wsparcia dziennego dla dzieci i młodzieży Organizacje pozarządowe, organizacje społeczne i związki wyznaniowe Administracja publiczna, w tym jednostki samorządu terytorialnego i ich jednostki organizacyjne	
Grupy docelowe:	Dzieci i młodzież, rodzice i opiekunowie prawni dzieci i młodzieży	
Sposób realizacji:	Konkurs	
Rodzaje operacji podlegających wsparciu:	Przedsięwzięcie zostanie wdrożone zgodnie z wymogami sprecyzowanymi w Szczegółowym Opisie Priorytetów Programu Fundusze Europejskie dla Małopolski 2021-2027 – Działanie FEMP.06.22 Wsparcie usług społecznych i zdrowotnych w regionie – typ A. Tworzenie nowych oraz rozwój już istniejących placówek wsparcia dziennego dla dzieci i młodzieży, w formie opiekuńczej i specjalistycznej oraz w formie pracy podwórkowej realizowanej przez wychowawcę. Warunkiem realizacji projektów jest zwiększenie liczby miejsc w tych placówkach lub rozszerzenie przez nie oferty wsparcia.	

Przedsięwzięcie P.1.6			Rozwój usług w zakresie zapewnienia opieki osobom potrzebującym wsparcia w codziennym funkcjonowaniu (EFS+)
Wskaźnik produktu:	PLKLC002 - liczba osób objętych usługami świadczonymi w społeczności lokalnej w programie	30	
	PLKLC003 – liczba opiekunów faktycznych/nieformalnych objętych wsparciem w programie	3	
	PL0CO03 – Ludność objęta projektami w ramach strategii zintegrowanego rozwoju terytorialnego	30	
	PL0CO04 – Wspierane strategie rozwoju lokalnego kierowane przez społeczność	6	
Wskaźnik rezultatu:	PLKLCR03 - liczba podmiotów, które rozszerzyły ofertę wsparcia lub podniosły jakość oferowanych usług	6	
	PLKLCR02 – liczba utworzonych miejsc świadczenia usług w społeczności lokalnej	10	
	PLKLCR04 – liczba osób świadczących usługi w społeczności lokalnej dzięki wsparciu w programie	3	
	Liczba osób, których sytuacja społeczna uległa poprawie w efekcie realizacji projektu	10	
Zakres wsparcia:	Działanie FEMP.06.22 Wsparcie usług społecznych i zdrowotnych w regionie – RLKS, Typ B. Usługi zgodne z zasadą deinstytucjonalizacji, w zakresie zapewnienia opieki osobom potrzebującym wsparcia w codziennym funkcjonowaniu, w tym ze względu na wiek lub usługi w zakresie wsparcia opiekunów nieformalnych		
Alokacja w euro:	300 000		
Szacunkowa alokacja w złotych:	1 260 000		
Fundusz / Program:	EFS+ (FEM)		
Szacunkowa kwota dofinansowania operacji:	minimalna - 100 000 zł. maksymalna – 210 000 zł. minimalna wartość projektu 105 264 zł.		
Szacunkowa liczba operacji:	6		
Potencjalni wnioskodawcy:	Nowe lub istniejące placówki wsparcia dziennego Organizacje pozarządowe, organizacje społeczne i związki wyznaniowe Administracja publiczna, w tym jednostki samorządu terytorialnego i ich jednostki organizacyjne		
Grupy docelowe:	Opiekunowie osób wymagających wsparcia w codziennym funkcjonowaniu, osoby chorujące przewlekłe, osoby starsze, osoby wymagające wsparcia w codziennym funkcjonowaniu		
Sposób realizacji:	Konkurs		
Rodzaje operacji podlegających wsparciu:	Przedsięwzięcie zostanie wdrożone zgodnie z wymogami sprecyzowanymi w Szczegółowym Opisie Priorytetów Programu Fundusze Europejskie dla Małopolski 2021-2027 – Działanie FEMP.06.22 Wsparcie usług społecznych i zdrowotnych w regionie – RLKS, typ B. Usługi zgodne z zasadą deinstytucjonalizacji, w zakresie zapewnienia opieki osobom potrzebującym wsparcia w codziennym funkcjonowaniu, w tym ze względu na wiek lub usługi w zakresie wsparcia opiekunów nieformalnych. W ramach ww. typu przewiduje się realizację projektów z zakresu:		

	- rozszerzenia oferty domów pomocy społecznej o usługi świadczone w społeczności lokalnej w celu rozwoju form wsparcia dziennego, środowiskowego, wytchnieniowego, wspomagania w domu, - tworzenia lub rozszerzenia działalności placówek zapewniających dzienną opiekę dla osób potrzebujących wsparcia w codziennym funkcjonowaniu, - wsparcia skierowanego do osób, które z powodu wieku, choroby lub innych przyczyn wymagają pomocy innych osób, w tym w środowisku oraz miejscu zamieszkania, obejmujących np. sąsiedzkie usługi opiekuńcze, usługi opiekuńcze w miejscu zamieszkania, usługi asystenckie.
--	--

Przedsięwzięcie P.1.7 Aktywizacja społeczna, zawodowa, edukacyjna, zdrowotna, kulturalna (EFS+)		
Wskaźnik produktu:	EECO02+04 - liczba osób niezatrudnionych objętych wsparciem w programie	60
	PL0C003 – ludność objęta projektami w ramach strategii zintegrowanego rozwoju terytorialnego	60
	PL0C004 – wspierane strategie rozwoju lokalnego kierowane przez społeczność	6
Wskaźnik rezultatu:	EECR03 – liczba osób, które uzyskały kwalifikacje po opuszczeniu programu	30
	EECR04 - liczba osób pracujących, łącznie z prowadzącymi działalność na własny rachunek, po opuszczeniu programu	1
Zakres wsparcia:	Działanie FEMP.06.17 Aktywizacja społeczno-zawodowa – RLKS, A. Aktywizacja społeczna i zawodowa osób zagrożonych wykluczeniem społecznym oraz osób biernych zawodowo	
Alokacja w euro:	310 384	
Szacunkowa alokacja w złotych:	1 303 612	
Fundusz / Program:	EFS+ (FEM)	
Szacunkowa kwota dofinansowania operacji:	minimalna - 100 000 zł. maksymalna – 215 000 zł. minimalna wartość projektu 105 264 zł.	
Szacunkowa liczba operacji:	6	
Potencjalni wnioskodawcy:	Organizacje pozarządowe, organizacje społeczne i związki wyznaniowe Instytucje nauki i edukacji, w tym Warsztaty Terapii Zajęciowej, Zakłady Aktywności Zawodowej Administracja publiczna, w tym jednostki samorządu terytorialnego i ich jednostki organizacyjne	
Grupy docelowe:	Osoby bierne zawodowo, osoby doświadczające przemocy lub pokrzywdzone przestępstwem, osoby lub rodziny korzystające ze świadczeń z pomocy społecznej, osoby lub rodziny wykluczone lub zagrożone ubóstwem i wykluczeniem społecznym, w tym osoby uciekające z terenu Ukrainy, oraz otoczenie tych osób (m.in. rodzina, środowisko lokalne), osoby z niepełnosprawnościami i ich rodziny, rodziny z dziećmi doświadczające trudności opiekuńczo-wychowawczych	
Sposób realizacji:	Konkurs	

Rodzaje operacji podlegających wsparciu:	Przedsięwzięcie zostanie wdrożone zgodnie z wymogami sprecyzowanymi w SZOP FEM 2021-2027 – Działanie FEMP.06.17 Aktywizacja społeczno-zawodowa – RLKS, Typ A. Aktywizacja społeczna i zawodowa osób zagrożonych wykluczeniem społecznym oraz osób biernych zawodowo. Wsparcie działań z zakresu: 1. diagnoza sytuacji problemowej, zasobów, potencjału, predyspozycji i potrzeb danej osoby/rodziny/środowiska (element obligatoryjny poprzedzający inne formy wsparcia); 2. usługi aktywnej integracji o charakterze społecznym, edukacyjnym, zdrowotnym i zawodowym, w szczególności: poradnictwo psychologiczne i psychospołeczne; trening kompetencji i umiejętności społecznych; kursy i szkolenia umożliwiające nabycie, podniesienie lub zmianę kwalifikacji lub kompetencji; poprawa kompetencji w zakresie spędzania czasu wolnego i rekreacji oraz uczestnictwa w życiu kulturalnym (jako uzupełnienie innych działań), inne narzędzia, metody służące aktywizacji społecznej i zawodowej, wynikające ze zidentyfikowanych potrzeb osób obejmowanych wsparciem.
---	--

Cel 2 Poprawa jakości infrastruktury usług społecznych, kulturalnych, turystycznych



Infrastruktura wykorzystywana na cele społeczne, m.in. domy kultury, biblioteki, domy ludowe, remizy OSP, świetlice, miejsca spotkań, skwery, budynki użyteczności publicznej (tzw. „infrastruktura społeczna”), a także mała infrastruktura stanowią o jakości życia na wsi. Jednocześnie funkcjonalna infrastruktura jest warunkiem koniecznym do realizacji działań budujących kapitał społeczny (wskazanych w Celu 1). Na terenie objętym LSR infrastruktura ta funkcjonuje, ale wymaga uzupełnień, podniesienia standardu, modernizacji, czy też wyposażenia. Proces strategiczny (ankiety, warsztaty, diagnoza, konsultacje) wyraźnie wskazał na braki w tym zakresie. Specyfika obszarów wiejskich (małe miejscowości) sprawia, że istotnym problemem staje się wykluczenie transportowe – zwłaszcza dzieci i młodzieży oraz seniorów (osoby nie korzystające z samochodów) – grupy te są szczególnie istotne dla realizacji celów LSR. Aby zapewnić możliwość realizacji działań włączających (inkluzja społeczna) konieczne jest stworzenie warunków do tych działań także w małych wsiach poprzez polepszenie stanu infrastruktury o charakterze społecznym. Szczególne znaczenie mają obiekty kultury o największym oddziaływaniu w skali poszczególnych gmin i miejsca spotkań mieszkańców.

Celem interwencji jest także polepszenie dostępu do tych obiektów, starzejące się społeczeństwo oraz wyższy na terenach wiejskich odsetek osób z niepełnosprawnościami (wyniszczająca praca w rolnictwie) potęgują potrzeby w tym zakresie.

Dwa czynniki mają istotne znaczenie dla rozwoju turystyki na obszarze LGD. Pierwszy z nich to istniejący potencjał turystyczny w postaci wiejskiego krajobrazu, szlaków historycznych i tematycznych, zabytków, a przede wszystkim typowo rolniczego charakteru obszaru LGD. Drugi czynnik to bliskość Krakowskiego Obszaru Funkcjonalnego (bezpośrednie sąsiedztwo) i poprawiająca się dostępność komunikacyjna (S7 oraz zmodernizowane drogi wojewódzkie). Czynniki te sprawiają, że obszar LGD jest coraz popularniejszym kierunkiem turystycznym – zwłaszcza dla turystyki krajoznawczej, w tym rowerowej (jednodniowe wypad). Interwencja w tym zakresie przyczyni się do wzrostu popularności obszaru LGD, a jednocześnie poprawy jego estetyki i atrakcyjności także dla mieszkańców. Działania te pośrednio wpływają na budowanie lokalnej tożsamości i kreowanie więzi z miejscem – co ma nieocenione znaczenie w budowaniu kapitału społecznego.

Cel 2. jest finansowany ze środków EFROW (PS WPR) oraz EFRR (FEM), uzupełniające się źródła finansowania pozwolą na realizację szerokiego zakresu uzupełniających się projektów. Budżet, źródła finansowania, grupy docelowe i sposób realizacji przedsięwzięć wskazano w **załączniku nr 1 do LSR**.

Wskaźniki dla Celu 2. **Poprawa jakości infrastruktury usług społecznych, kulturalnych, turystycznych**

Przedsięwzięcia	Wskaźniki produktu	Wskaźniki rezultatu
P.2.1 Poprawa dostępności małej infrastruktury publicznej (PS WPR)	Liczba operacji w zakresie poprawy dostępności małej infrastruktury - 12	R.41PR Łączenie obszarów wiejskich w Europie: odsetek ludności wiejskiej korzystającej z lepszego dostępu do usług i infrastruktury dzięki wsparciu z WPR - 6 tys.
P.2.2 Poprawa jakości życia mieszkańców poprzez rozwój infrastruktury kultury (FEM)	PLRO141 - Liczba instytucji kultury objętych wsparciem - 12 RCO074 – ludność objęta projektami w ramach strategii zintegrowanego rozwoju terytorialnego – 30 tys.	RCR 77 - liczba osób odwiedzających obiekty kulturalne i turystyczne objęte wsparciem - 1,5 tys.

	RCO077 – liczba obiektów kulturalnych i turystycznych objętych wsparciem – 12	
	RCO080 – Wspierane strategie rozwoju lokalnego kierowanego przez społeczność – 30 tys.	

Poniżej wskazano kluczowe uwarunkowania realizacji poszczególnych przedsięwzięć. Należy podkreślić, że poniższe zapisy nie mogą być traktowane zawężająco. Konieczne jest zapewnienie elastycznej formuły wdrażania LSR dopasowanej do aktualnych potrzeb lokalnych. LGD deklaruje, że zapewni zgodność udzielanego wsparcia z wymaganiami wynikającymi z PS WPR oraz z FEM.

Przedsięwzięcie P.2.1	Poprawa dostępności małej infrastruktury publicznej (EFROW)	
Wskaźnik produktu:	Liczba operacji w zakresie poprawy dostępności małej infrastruktury	12
Wskaźnik rezultatu:	R.41PR Łączenie obszarów wiejskich w Europie: odsetek ludności wiejskiej korzystającej z lepszego dostępu do usług i infrastruktury dzięki wsparciu z WPR	6 tys.
Zakres wsparcia:	6. Poprawa dostępu do małej infrastruktury publicznej	
Alokacja w euro:	1 000 000	
Szacunkowa alokacja w złotych:	4 200 000	
Fundusz / Program:	EFROW (PS WPR)	
Szacunkowa kwota dofinansowania operacji:	minimalna - 250 000 zł. maksymalna – 350 000 zł.	
Szacunkowa liczba operacji:	12	
Potencjalni wnioskodawcy:	Jednostki samorządu terytorialnego i ich jednostki organizacyjne, Organizacje pozarządowe	
Grupy docelowe:	Mieszkańcy obszaru LGD, w szczególności: dzieci i młodzież, seniorzy oraz osoby z niepełnosprawnościami	
Sposób realizacji:	Konkurs	
Rodzaje operacji podlegających wsparciu:	– modernizacje, remonty, wyposażenie obiektów wykorzystywanych na cele publiczne. – poprawę dostępu do budynków, przestrzeni publicznych, placów zabaw, skwerów, parków, świetlic wiejskich, miejsc spotkań dla mieszkańców, – poprawę dostępności budynków/obiektów o funkcjach publicznych dla osób z niepełnosprawnościami i specjalnymi potrzebami	

Przedsięwzięcie P.2.2			Poprawa jakości życia mieszkańców poprzez rozwój infrastruktury kultury (EFRR)
Wskaźnik produktu:	PLR0141 - Liczba instytucji kultury objętych wsparciem		12
	RCO074 – ludność objęta projektami w ramach strategii zintegrowanego rozwoju terytorialnego		30 tys.
	RCO077 – liczba obiektów kulturalnych i turystycznych objętych wsparciem		12
	RCO080 – Wspierane strategie rozwoju lokalnego kierowanego przez społeczność		12
Wskaźnik rezultatu:	RCR077 - liczba osób odwiedzających obiekty kulturalne i turystyczne objęte wsparciem		1,5 tys.
Zakres wsparcia:	Działanie FEMP.07.06 RLKS - Wsparcie oddolnych inicjatyw na obszarach wiejskich, Typ projektu A. Infrastruktura Kultury.		
Alokacja w euro:	1 981 439		
Szacunkowa alokacja w złotych:	8 322 044		
Fundusz / Program:	EFRR (FEM)		
Szacunkowa kwota dofinansowania operacji:	minimalna - 500 000 zł. maksymalna – 700 000 zł. minimalna wartość wydatków kwalifikowalnych – 588 236 zł.		
Szacunkowa liczba operacji:	12		
Potencjalni wnioskodawcy:	Jednostki samorządu terytorialnego i ich jednostki organizacyjne		
Grupy docelowe:	Mieszkańcy obszaru LGD i turyści, w szczególności: dzieci i młodzież, seniorzy oraz osoby z niepełnosprawnościami		
Sposób realizacji:	Konkurs		
Rodzaje operacji podlegających wsparciu:	Przedsięwzięcie zostanie wdrożone zgodnie z wymogami sprecyzowanymi w Szczegółowym Opisie Priorytetów Programu Fundusze Europejskie dla Małopolski 2021-2027 - Działanie FEMP.07.06 RLKS - Wsparcie oddolnych inicjatyw na obszarach wiejskich. Przedsięwzięcie zakłada wsparcie projektów między innymi z zakresu obejmującego: – budowę, rozbudowę i modernizację, remonty infrastruktury kultury, m.in. domów kultury, świetlic wiejskich, domów ludowych, bibliotek, lokalnych muzeów, izb regionalnych w tym wyposażenie oraz zapewnienie dostępności, m.in. dla osób z niepełnosprawnościami, seniorów i rodzin z małymi dziećmi; zakup wyposażenia na potrzeby prowadzenia działalności kulturalnej; dokumentowanie, zachowanie i upowszechnianie dziedzictwa kulturowego,		

Cel 3. Rozwój innowacyjnej zielonej gospodarki i świadomości klimatycznej Mieszkańców



Innowacje i transformacja energetyczna są dziś koniecznymi kierunkami rozwoju zwłaszcza dla obszarów wiejskich, które mogą dzięki tym działaniom budować swoje przewagi konkurencyjne. Tylko kooperacja miasto-wieś daje szansę na dekarbonizację (kluczowy cel UE - Fit for 55), dlatego też konieczne jest budowanie potencjału wsi w tym zakresie. Kryzys energetyczny spotęgował działania sektora publicznego, mieszkańców oraz przedsiębiorców w zakresie energooszczędności i OZE. Diagnoza oraz konsultacje społeczne wyraźnie wskazały, że potrzeba lokalnych (a tym samym zaufanych) firm działających w tym obszarze, które będą realizować działania na tym szybko rosnącym rynku usług, dostaw i innowacji. Pozwoli to na dostarczenie usług dobrej jakości, na które rośnie zapotrzebowanie w skali całego kraju, a jednocześnie przyczyni się do lokalnego rozwoju gospodarczego (płatności z usługi wywołujące efekt popytowy u lokalnych przedsiębiorców). Dodatkowo inwestycje w OZE są szansą na zwiększenie konkurencyjności lokalnych przedsiębiorców i obniżenie ich negatywnego wpływu na klimat – zmniejszenie śladu węglowego (emisja CO₂), emisji pyłów itp.

Równolegle konieczna jest kontynuacja działań budujących świadomość klimatyczną mieszkańców w każdym obszarze i w każdej grupie wiekowej, bo tylko wtedy możliwa będzie transformacja energetyczna. Podmioty z obszaru LGD mają już pozytywne doświadczenia w tym zakresie oraz starają się rozwijać współpracę energetyczną (klastry, spółdzielnie).

Raport „Polska wieś 2022” jednoznacznie wskazuje, że OZE może stać się jednym z najbardziej dynamicznie rozwijających się sektorów na obszarach wiejskich. Poza zaopatrzeniem w surowce wieś może również pełnić funkcję miejsca przetwarzania surowców energetycznych, co często wiąże się z tworzeniem lokalnych dostaw energii i zapewnianiem nowych miejsc pracy oraz minimalizowaniem negatywnego wpływu na środowisko działalności rolniczej i przemysłowej.

Cel 3. jest finansowany ze środków EFROW (PS WPR). Budżet, źródła finansowania, grupy docelowe i sposób realizacji przedsięwzięć wskazano w **załączniku nr 1 do LSR**.

Wskaźniki dla Celu 3. Rozwój innowacyjnej zielonej gospodarki i świadomości klimatycznej Mieszkańców



Przedsięwzięcia	Wskaźniki produktu	Wskaźniki rezultatu
P.3.1 Rozwój przedsiębiorczości w branży efektywności energetycznej lub rozwój OZE w przedsiębiorstwach (zielona gospodarka) – rozwijanie działalności gospodarczej (PS WPR)	Liczba operacji polegających na rozwoju istniejącego przedsiębiorstwa - 3	R.39 Rozwój gospodarki wiejskiej: liczba przedsiębiorstw rolnych, w tym przedsiębiorstw zajmujących się biogospodarką, rozwiniętych dzięki wsparciu w ramach WPR - 3
P.3.2 Rozwój świadomości klimatycznej mieszkańców (PS WPR)	Liczba operacji z zakresu rozwoju świadomości klimatycznej mieszkańców - 8	R.1 Poprawa realizacji celów dzięki wiedzy i innowacjom – liczba osób - 240

Poniżej wskazano kluczowe uwarunkowania realizacji poszczególnych przedsięwzięć. Należy podkreślić, że poniższe zapisy nie mogą być traktowane zawężająco. Konieczne jest zapewnienie elastycznej formuły wdrażania LSR dopasowanej do aktualnych potrzeb lokalnych. LGD deklaruje, że zapewni zgodność udzielanego wsparcia z wymaganiami wynikającymi z PS WPR.

Przedsięwzięcie P.3.1	Rozwój przedsiębiorczości w branży efektywności energetycznej lub rozwój OZE w przedsiębiorstwach (zielona gospodarka) – rozwijanie działalności gospodarczej (EFROW)	
Wskaźnik produktu:	Liczba operacji polegających na rozwoju istniejącego przedsiębiorstwa	3
Wskaźnik rezultatu:	R.39 Rozwój gospodarki wiejskiej: liczba przedsiębiorstw rolnych, w tym przedsiębiorstw zajmujących się biogospodarką, rozwiniętych dzięki wsparciu w ramach WPR	3
Zakres wsparcia:	1. Rozwój przedsiębiorczości, w tym rozwój biogospodarki lub zielonej gospodarki poprzez: b. rozwijanie pozarolniczej działalności gospodarczej	
Alokacja w euro:	150 000	
Szacunkowa alokacja w złotych:	630 000	
Fundusz / Program:	EFROW (PS WPR)	
Szacunkowa kwota dofinansowania operacji:	minimalna - 50 000 zł. maksymalna –210 000 zł.	
Szacunkowa liczba operacji:	3	
Potencjalni wnioskodawcy:	Przedsiębiorcy prowadzący pozarolniczą działalność gospodarczą	
Grupy docelowe:	Przedsiębiorcy, w szczególności: młodzi przedsiębiorcy, kobiety oraz osoby poszukujące zatrudnienia	
Sposób realizacji:	Konkurs	
Rodzaje operacji podlegających wsparciu:	Rozwijanie działalności gospodarczej w branży efektywności energetycznej - wsparcie może być skierowane do firm: - świadczących usługi w zakresie montażu instalacji fotowoltaicznych, magazynów energii, pomp ciepła, systemów monitorowania i zarządzania energią, energooszczędnych systemów ogrzewania, CWU, rekuperacji, - produkujących urządzenia, narzędzia, materiały, oprogramowanie związane z efektywnością energetyczną i OZE, - świadczących usługi w zakresie audytów energetyczny, projektowania rozwiązań technicznych do optymalizacji zużycia energii, Wsparcie istniejących firm wykorzystujących OZE – projekty mogą dotyczyć montażu instalacji OZE w firmach, w których energia będzie wykorzystywana na potrzeby prowadzonej działalności gospodarczej.	

Przedsięwzięcie P.3.2 Rozwój świadomości klimatycznej mieszkańców (EFROW)		
Wskaźnik produktu:	Liczba operacji z zakresu rozwoju świadomości klimatycznej mieszkańców	8
Wskaźnik rezultatu:	R.1 Poprawa realizacji celów dzięki wiedzy i innowacjom – liczba osób	240
Zakres wsparcia:	7. Kształtowanie świadomości obywatelskiej o znaczeniu zrównoważonego rolnictwa, gospodarki rolno-spożywczej, zielonej gospodarki, biogospodarki, wsparcie rozwoju wiedzy i umiejętności w zakresie innowacyjności, cyfryzacji lub przedsiębiorczości, a także wzmacnianie programów edukacji liderów życia publicznego i społecznego, z wyłączeniem inwestycji infrastrukturalnych	
Alokacja w euro:	100 000	
Szacunkowa alokacja w złotych:	420 000	
Fundusz / Program:	EFROW (PS WPR)	
Szacunkowa kwota dofinansowania operacji:	minimalna - 50 000 zł. maksymalna – 58 000 zł.	
Szacunkowa liczba operacji:	8	
Potencjalni wnioskodawcy:	Jednostki samorządu terytorialnego i ich jednostki organizacyjne, Organizacje pozarządowe.	
Grupy docelowe:	Mieszkańcy obszaru LGD, w szczególności: dzieci i młodzież, seniorzy, lokalni liderzy	
Sposób realizacji:	Konkurs	
Rodzaje operacji podlegających wsparciu:	Przedsięwzięcie zakłada wsparcie projektów skierowanych do mieszkańców obszaru LSR, których celem będzie budowanie świadomości klimatycznej, między innymi poprzez działania obejmujące: – organizację warsztatów, <i>webinarów</i>, szkoleń, wizyt studyjnych dla mieszkańców, – organizację lekcji, warsztatów, konkursów, zawodów sportowych, – przygotowanie publikacji, <i>contentów</i> do mediów elektronicznych i tradycyjnych, – organizację eventów tematycznych i wydarzeń lokalnych, – ochronę dziedzictwa przyrodniczego, – innowacyjne metody budowania świadomości klimatycznej.	

Rozdział VII. Sposób wyboru i oceny operacji oraz sposób ustanawiania kryteriów wyboru

1. Charakterystyka wewnętrznej organizacji pracy LGD

W wyniku konsultacji i dialogu z interesariuszami ustalono, że w ramach LSR realizowane będą wyłącznie operacje wybierane w drodze konkursu.

Głównym założeniem przy opracowywaniu procedur było zachowanie ich transparentności, rzetelności oraz konkurencyjności – warunki te pozwolą na obiektywny wybór operacji.

Procedury regulują kwestie dotyczące: procesu oceny, jego etapów i sposobu dokumentowania, konfliktu interesów, zapewnienia równowagi sektorowej, bezstronności i poufności, procedury odwoławczej, publikowania protokołów z poszczególnych etapów wyboru operacji oraz zawierają wzory dokumentów.

Procedury w ich formalnym kształcie opracowano zgodnie z przepisami RLKS i oparto na dotychczasowych doświadczeniach instytucjonalnych LGD (wdrażanie LSR 2007-2013 i 2014-2021).

W zakresie procedur wdrażania LSR zostaną uwzględnione m.in.:

- Wytyczne podstawowe w zakresie pomocy finansowej w ramach Planu Strategicznego dla Wspólnej Polityki Rolnej na lata 2023–2027,
- Wytyczne szczegółowe w zakresie przyznawania wypłaty i zwrotu pomocy finansowej w ramach Planu Strategicznego dla Wspólnej Polityki Rolnej na lata 2023–2027 dla interwencji I.13.1 LEADER/Rozwój Lokalny Kierowany przez Społeczność (RLKS) (komponent Wdrażanie LSR oraz komponent Zarządzanie LSR),
- Wytyczne dotyczące realizacji projektów z udziałem środków Europejskiego Funduszu Społecznego Plus w regionalnych programach na lata 2021–2027,
- Wytyczne dotyczące kwalifikowalności wydatków na lata 2021-2027.

Kryteria oceny i merytoryczne aspekty procedur wynikają z szerokich konsultacji społecznych i partycypacyjnej formuły współdziałania LGD z interesariuszami.

Poszczególne procedury opracowano w sposób zapewniający jednoznaczny podział zadań i odpowiedzialności organów LGD, zapewnienie parytetu w głosowaniach organu decyzyjnego (co najmniej 50% głosów podczas wyboru wniosków pochodzi od członków spoza sektora publicznego).

Procedury mają na celu zapewnienie stosowania tych samych kryteriów w ramach danego naboru, sformułowanie mierzalnych i zrozumiałych wskaźników pomiaru. Procedury będą udostępnione do wiadomości publicznej w biurze LGD oraz zamieszczone na stronie internetowej.

Kluczowa procedura wyboru operacji będzie zawierała następujące elementy:

Lp.	Elementy procedury	Odpowiedzialny podmiot
1	Zasady, sposób i terminy w zakresie organizacji naborów wniosków i jego upublicznienia	Zarząd LGD
2	Zasady, sposób i terminy w zakresie składania i wycofywania wniosków	Biuro LGD
3	Zasady, sposób i terminy w zakresie rejestrowania wniosków	Biuro LGD
4	Zasady, sposób i terminy w zakresie: oceny wniosków, zachowania parytetów, dokumentowania oceny (wzory dokumentów) i wyboru operacji	Rada LGD
5	Zasady, sposób i terminy w zakresie weryfikacji bezstronności i poufności	Członkowie Rady
6	Zasady, sposób i terminy w zakresie przydziału wniosków	Przewodniczący Rady
7	Zasady, sposób i terminy w zakresie dokonywania oceny merytorycznej, przypadków rozbieżnych ocen,	Rada LGD
8	Zasady, sposób i terminy w zakresie wyboru operacji	Rada LGD
9	Zasady, sposób i terminy w zakresie informowania wnioskodawcy o wynikach oceny operacji	Biuro LGD
10	Zasady, sposób i terminy w zakresie upublicznienia informacji o wynikach oceny operacji	Biuro LGD
11	Zasady, sposób i terminy w zakresie wniesienia protestu	Biuro LGD
12	Zasady, sposób i terminy w zakresie upublicznienia procedur wyboru operacji	Zarząd LGD

2. Kryteria

Kryteria wyboru operacji zostaną opracowane w oparciu o dotychczasowe doświadczenia, wymogi prawne i proceduralne poszczególnych funduszy oraz będą wynikiem ustaleń (warsztaty i konsultacje, upublicznienie z możliwością składania uwag) z przedstawicielami trzech sektorów (publicznego, społecznego i gospodarczego).

Kryteria wyboru operacji będą: obiektywne, przejrzyste, niedyskryminujące, powiązane z diagnozą obszaru i w bezpośredni sposób będą przyczyniały się do wyboru operacji zmierzających do osiągnięcia określonych w LSR celów, produktów i rezultatów. Kryteria zostaną sprecyzowane jednoznacznie, ze wskazaniem sposobu ich oceny i koniecznych do ich spełnienia wymagań w stosunku do wnioskodawców.

W zakresie działań finansowanych z „Planu Strategicznego dla Wspólnej Polityki Rolnej na lata 2023-2027” kryteria będą zgodne z wymogami Planu oraz wytycznymi w tym zakresie.

W obszarze działań finansowanych z FEM 2021-2027 środki EFRR i środki EFS+ stosowane będą kryteria wyboru w pełni zgodne z Szczegółowym Opisem Priorytetów dla działań RLKS oraz uchwałami i rekomendacjami Komitetu Monitorującego FEM 2021-2027.

W ramach kryteriów promowane będą projekty wpisujące się w inicjatywę **Nowy Europejski Bauhaus** – czyli takie projekty (operacje), które łączą w sobie zasady zrównoważonego rozwoju, estetyki i szeroko pojętego włączenia społecznego, przy wykorzystaniu modeli współpracy – partycypacji, interdyscyplinarności i wielopoziomowości.

Ścieżka zmiany kryteriów:

Doświadczenia z przeprowadzonych naborów, wyniki badań ewaluacyjnych, zmieniające się uwarunkowania wewnętrzne i zewnętrzne poddawane są bieżącym analizom, w ich wyniku proponowane są zmiany kryteriów. Zmiana kryteriów może być zainicjowana poprzez organy stowarzyszenia, członków LGD oraz interesariuszy LGD oraz rekomendacje Samorządu Województwa/Instytucji Zarządzającej.

Zmiana kryteriów dla danego naboru, nie może być dokonywana w trakcie jego trwania. Projekt zmiany konsultowany jest ze społecznością lokalną (spotkania, strona www, kontakty robocze). W przypadku istotnych zmian mogą zostać przeprowadzone dodatkowe konsultacje w ramach Walnego Zebrania Członków. Po uwzględnieniu uwag mieszkańców wnioski przedstawiane są Radzie Stowarzyszenia, która może uzupełnić projekt o swoje uwagi/propozycje. Zarząd przyjmuje zmienione kryteria i przekazuje je do akceptacji Samorządu Województwa Małopolskiego. Pisemna akceptacja Samorządu Województwa będzie skutkowała wprowadzeniem zmienionych kryteriów wyboru.

3. Innowacyjność

Innowacyjność oraz włączenie społeczne (inkluzywność) są kluczowymi założeniami horyzontalnymi LSR. Cel 1 LSR koncentruje się na włączeniu społecznym poprzez aktywizację gospodarczą i społeczną, Cel 3 LSR dotyczy innowacyjnych rozwiązań prośrodowiskowych.

W ramach kryteriów oceny operacji innowacyjność będzie jednym z kryteriów premiujących w zakresie projektów związanych z przedsiębiorczością, a także w przypadku części projektów, w których mogą pojawić się innowacje społeczne lub innowacyjne rozwiązania w zakresie infrastruktury.

Zważywszy na lokalną skalę interwencji – innowacyjność jest definiowana szeroko za Podręcznikiem Oslo (2018): „**innowacja jest to wdrożenie nowego lub istotnie ulepszanego produktu (wyrobu lub usługi), nowego lub istotnie ulepszanego procesu, nowej metody marketingowej lub nowej metody organizacyjnej w praktyce gospodarczej, organizacji miejsca pracy lub stosunkach z otoczeniem**”.

W ocenie innowacyjności będzie brany pod uwagę jej **poziom**:

~~– innowacyjność na poziomie wnioskodawcy/projektu – minimalny poziom dla uzyskania premii punktowej – wymogiem zaistnienia innowacji jest, aby produkt, proces, metoda marketingowa lub metoda organizacyjna, sposób wykorzystania istniejących lokalnych zasobów przyrodniczych, historycznych, kulturowych, turystycznych czy społecznych były nowe (lub znacząco udoskonalone) dla wnioskodawcy (firmy, organizacji, instytucji).~~

~~– innowacyjność na poziomie gminy – poziom dla uzyskania podwyższonej premii punktowej – wymogiem zaistnienia innowacji jest, aby produkt, proces, metoda marketingowa lub metoda organizacyjna, sposób wykorzystania istniejących lokalnych zasobów przyrodniczych, historycznych, kulturowych, turystycznych czy społecznych były nowe (lub znacząco udoskonalone) w skali gminy,~~

- **innowacyjność na poziomie LGD** – poziom dla uzyskania podwyższonej premii punktowej - wymogiem zaistnienia innowacji jest, aby produkt, proces, metoda marketingowa lub metoda organizacyjna, sposób wykorzystania istniejących lokalnych zasobów przyrodniczych, historycznych, kulturowych, turystycznych czy społecznych były nowe (lub znacząco udoskonalone) **w skali LGD**.

LGD będzie starało się promować idee innowacyjności zarówno w zakresie przygotowania i realizacji projektów, jak również w procesie zarządzania LSR. **Działania animujące** w tym zakresie obejmują:

- opracowanie, stosowanie i doskonalenie kryteriów premiujących innowacyjność,
- spotkania informacyjno-konsultacyjne, kampanie informacyjne w mediach społecznościowych,
- upowszechnianie dobrych praktyk poprzez prezentacje projektów innowacyjnych,
- upowszechnianie kompleksowego podejścia integracja innowacji technicznych i organizacyjnych z innowacjami społecznymi,
- promowanie innowacyjności wśród liderów lokalnych (dedykowane przedsięwzięcie).

LGD nie przewiduje realizacji projektów grantowych, w tym projektów obejmujących przygotowanie koncepcji inteligentnej wsi, ani operacji własnych.

Rozdział VIII. Plan działania

1. Harmonogramu osiągnięcia celów i wskaźników

W załączniku nr 2 do LSR wskazano harmonogram realizacji zakładanych wskaźników produktu dla poszczególnych przedsięwzięć, a także program, z którego finansowane są przedsięwzięcia. Dla Celów określono wskaźniki rezultatu. Zastosowane wskaźniki pochodzą z katalogów programowych dla PS WPR i dla FEM. Planując harmonogram działania uwzględniono kamienie milowe wskazane poniżej oraz racjonalne obciążenie pracą Biura LGD (organizacja naborów, promocja, szkolenia, organizacja oceny projektów).

Planując realizację wskaźników produktu, będących pokłosiem prowadzonych konkursów i wynikających z nich rezultatów, założono, że produkty generują rezultaty w perspektywie co najmniej 12 miesięcy. Opracowując Plan działania uwzględniono kamienie milowe wskazane w podrozdziale 2 oraz możliwości instytucjonalne LGD do prowadzenie wskazanych konkursów w trakcie wdrażania LSR.

W zakresie Celu 1. Aktywizacja gospodarcza i społeczna włączająca Mieszkańców jego realizacja przypada na cały okres wdrażania LSR – lata od 2024 do 2028.

Realizację wskaźników produktu dla Przedsięwzięć P.1.1 i P.1.2 dotyczących rozwoju przedsiębiorczości w branży usługowej oraz P.1.3 Poprawa jakości usług publicznych poprzez podnoszenie kwalifikacji i umiejętności liderów lokalnych zaplanowano jako pierwsze działania w zakresie wdrażania LSR – wskaźniki produktu rozłożono równomiernie na lata: 2025i 2026.

Dla powyższych przedsięwzięć rezultaty powinny zostać osiągnięte do końca 2027 roku.

Produkty w ramach Przedsięwzięcia P.1.4 Włączenie społeczne - działania aktywizujące - dzieci, młodzież, seniorów i osoby w niekorzystnej sytuacji rozplanowano równomiernie na lata od 2025 do 2028, zakładając cykliczne prowadzenie konkursów. Oznacza to że rezultaty w tym obszarze będą osiąmane od 2026 roku do końca wdrażania LSR (2029).

Produkty w ramach bliźniaczych Przedsięwzięć P.1.5 Rozwój placówek wsparcia dziennego dla dzieci i młodzieży oraz P.1.6 Rozwój usług w zakresie zapewnienia opieki osobom potrzebującym wsparcia w codziennym funkcjonowaniu – finansowanych z EEFS+ zaplanowano na lata 2025 i 2026, a rezultaty do 2027 roku.

Produkty w ramach ostatniego z przedsięwzięć w celu 1 tj. P.1.7 Aktywizacja społeczna, zawodowa, edukacyjna, zdrowotna, kulturalna rozłożono na lata 2026 i 2027, tym same rezultaty będą osiąmane w latach 2027 i 2028.

W zakresie Celu 2. Poprawa jakości infrastruktury usług społecznych, kulturalnych, turystycznych jego realizacja przypada głównie na lata 2026 - 2027.

Realizację wskaźników produktu dla Przedsięwzięcia P.2.1 Poprawa dostępności małej infrastruktury publicznej zaplanowano w 2025 i 2026 roku.

Realizację wskaźników produktu dla Przedsięwzięcia P.2.2 Poprawa jakości życia mieszkańców poprzez rozwój infrastruktury kultury skoncentrowano w roku 2026.

Tak planowany harmonogram konkursów, w wyniku którego osiągnięte zostaną produkty, pozwoli na osiąganie rezultatów dla powyższych działań już od 2026 roku, ich koncentrację w 2027 roku i ostateczną realizację w 2028 roku.

W zakresie Celu 3. Rozwój innowacyjnej zielonej gospodarki i świadomości klimatycznej Mieszkańców jego realizacja koncentruje się w okresie 2026-2028.

Produkty Przedsięwzięcia P.3.1 Rozwój przedsiębiorczości w branży efektywności energetycznej lub rozwój OZE w przedsiębiorstwach (zielona gospodarka) rozłożono równomiernie na lata 2026, 2027 i 2028, co pozwoli wygenerować rezultaty do 2029 roku.

Produkty Przedsięwzięcia P.3.2 Rozwój świadomości klimatycznej mieszkańców zaplanowano na 2026 i 2027, co pozwoli na osiągnięcie rezultatów w 2028 roku.

2. Kamienie milowe

W procesie realizacji LSR wyznaczono cztery kamienie milowe, dwa dla wydatków w ramach PS WPR oraz dwa dla wydatków w ramach FEM.

Lp.	Data graniczna	Program	Kamień milowy	Kwoty narastająco
1	30 czerwca 2026	PS WPR	wsparcie na wdrażanie LSR w ramach PS WPR zostanie udzielone w wysokości odpowiadającej co najmniej 40% wartości alokacji wynikającej z umowy ramowej	1 000 000,00 euro z EFROW
2	31 grudnia 2026	FEM	wsparcie na wdrażanie LSR w ramach FEM zostanie udzielone w wysokości odpowiadającej co najmniej 80% wartości alokacji wynikającej z umowy ramowej	2 315 000,00 euro z EFRR i EFS+
3	31 grudnia 2027	PS WPR	wsparcie na wdrażanie LSR w ramach PS WPR zostanie udzielone w wysokości odpowiadającej co najmniej 80% wartości alokacji wynikającej z umowy ramowej	2 000 000,00 euro z EFROW
4	31 grudnia 2028	FEM	wsparcie na wdrażanie LSR w ramach FEM zostanie udzielone w wysokości 100% wartości alokacji wynikającej z umowy ramowej	2 891 823,00 euro z EFRR i EFS+

Rozdział IX. Plan finansowy LSR

1. Źródła finansowania i plan wykorzystania budżetu

Źródła finansowania LSR wraz ze wskazaniem funduszy EFSI i kwot zostały przedstawione w **załączniku nr 3 dla LSR**.

Plan wykorzystania budżetu LSR – wykazujący wykorzystanie zakontraktowanych środków w podziale na poszczególne fundusze i lata został przedstawiony w **załączniku nr 4 do LSR**.

2. Powiązania źródeł finansowania z celami LSR

Cele LSR są finansowane z dwóch źródeł: Planu Strategicznego dla Wspólnej Polityki Rolnej 2023-2027 (Europejski Fundusz Rozwoju Obszarów Wiejskich) oraz Programu Fundusze Europejskie dla Małopolski 2021-2027 (Europejski Fundusz Rozwoju Regionalnego oraz Europejski Fundusz Społeczny+).

Cele	Budżet w EUR	Program i fundusz
Cel 1. Aktywizacja gospodarcza i społeczna włączająca Mieszkańców 	1 250 000	PS WPR (EFROW)
	910 384	FEM (EFS+)
Cel 2. Poprawa jakości infrastruktury usług społecznych, kulturalnych, turystycznych 	1 000 000	PS WPR (EFROW)
	1 981 439	FEM (EFRR)
Cel 3. Rozwój innowacyjnej zielonej gospodarki i świadomości klimatycznej Mieszkańców 	250 000	PS WPR (EFROW)

Na operacje realizowane przez jednostki sektora finansów publicznych zostanie przeznaczane nie więcej niż 40% środków LSR.

3. Inne źródła finansowania

Na obszarze objętym LSR będą realizowane projekty o charakterze komplementarnym do przedsięwzięć zdefiniowanych w LSR, ich źródła finansowania obejmują m.in.: środki własne samorządów gminnych i powiatowych, środki budżetu województwa, środki Skarbu Państwa w tym ministerialne programy pomocowe, inne działania poza RLKS z Programu Fundusze Europejskie dla Małopolski 2021-2027, Środki z Programów skierowanych do organizacji pozarządowych (np. FIO, Mecenat Małopolski, programy wdrażane przez fundacje itp.), środki z NFOŚiGW, programy europejskie np. ERASMUS, HORYZONT oraz inne źródła.

Rozdział X. Monitoring i ewaluacja

1. System monitoringu i ewaluacji

Opisane w rozdziale I organy Stowarzyszenia, przypisane im zadania i zakresy odpowiedzialność oraz ścieżki podejmowania decyzji składają się na **mechanizmy zarządzania** LSR. Monitoring i ewaluacja stanowią naturalne elementy tego systemu zarządzania wdrażaniem strategii. LDG dzięki wieloletnim doświadczeniom posiada potencjał instytucjonalny (funkcjonujące organy stowarzyszenia i biuro), osobowy (doświadczeni pracownicy biura oraz członkowie organów) oraz potencjał relacyjny (rozwinięte mechanizmy współpracy w ramach LGD oraz współpracy zewnętrznej np. z Samorządem Województwa). Te doświadczenia i potencjały umożliwiły LGD opracowanie zasady oraz procedury składających się na system monitoringu i ewaluacji.

Monitoring rozumiany jest jako proces systematycznego zbierania, przetwarzania i analizowania informacji ilościowych i jakościowych na temat stanu realizacji LSR, którego celem jest uzyskanie informacji zwrotnych w zakresie: terminowości realizacji zadań i osiągnięcia produktów oraz danych finansowych.

Ewaluacja traktowana jest jako systematyczne badanie i ocena procesu wdrażania LSR zgodnie z wcześniej przyjętymi kryteriami w celu weryfikacji stopnia osiągnięcia celów strategicznych (rezultatów).

Monitoring koncentruje się na zarządzaniu **operacyjnym**, a ewaluacja na procesach **strategicznych**. System monitoringu i ewaluacji jest gwarantem sprawnej i efektywnej realizacji LSR, jednocześnie stanowi mechanizm zarządzania ryzykiem w ramach LSR.

Biuro LGD odpowiada za opracowanie i funkcjonowanie systemu monitoringu i ewaluacji, a szczegółowe zadania obejmują: koordynację współpracy pomiędzy partnerami, zapewnienie wysokiej jakości doradztwa oraz animacji lokalnej, koordynację działań informacyjno-promocyjnych, pozyskiwanie, agregowanie i analizowanie danych i informacji w zakresie realizacji celów, przedsięwzięć oraz wskaźników LSR, kontrolę zgodności realizacji projektów z harmonogramem oraz zgodności wydatkowanych alokacji z budżetem LSR, przygotowywanie okresowych sprawozdań.

Zarząd LGD odpowiada za osiągnięcie założonych w LSR celów i rezultatów, zarządzanie strategiczne (w tym finansowe) procesem wdrażania LSR, analizę kluczowych danych monitoringowych i danych ewaluacyjnych oraz za wynikającą z nich ewentualną aktualizację LSR.

Interesariusze LSR (w tym beneficjenci) są kluczowym aktorem w procesie monitoringu, aby zapewnić jego efektywność, będą oni szkoleni i informowani oraz angażowani w doskonalenie tych działań.

W procesach monitoringu będą wykorzystywane systemy informatyczne dedykowane FEM 2021-2027 oraz PS WPR 2022-2027.

2. Narzędzia monitoringowe

Kluczowymi **narzędziami monitoringowymi** będą:

- harmonogram osiągania celów i wskaźników,
- kamienie milowe,
- budżet LSR i plan jego wykorzystania,
- systemy informatyczne obsługujące nabory w ramach PS WPR i FEM,
- zestawienia prowadzonych konkursów,
- zestawienia zakontraktowanych projektów (poziom ich finansowego i rzeczowego zaawansowania),
- robocze bazy danych prowadzone przez Biuro LGD,
- podsumowania okresowych analiz ryzyka.

3. Procesy i kryteria ewaluacji

Założono, że w ramach wdrażania LSR będą realizowane następujące procesy ewaluacyjne:

- ocena bieżąca (*on-going*) – stanowiąca naturalny element zarządzania projektami oraz całą LSR
- realizowana w formule przeglądów LSR i analizy danych z monitoringu. W razie potrzeby może ona przyjąć formę raportu okresowego (*mid-term*).
- ocena końcowa (*ex-post*) – podsumowująca wdrożenie LSR lub grupy projektów – w zależności od potrzeb.

Działania ewaluacyjne będą prowadzone na bieżąco jako część procesu zarządzania przez LGD. Zakłada się również wykonanie, co najmniej, jednego kompleksowego badania ewaluacyjnego przez podmiot zewnętrzny po osiągnięciu co najmniej 50% zaawansowania finansowego realizacji LSR lub wystąpienia istotnych problemów w realizacji kamieni milowych.

Przedmiotem oceny będzie przede wszystkim stopień osiągnięcia celów (wskaźniki rezultatu), skuteczność osiągania efektów bezpośrednich (wskaźniki produktu), wpływ na rozwój społeczno-gospodarczy (w tym włączenie społeczne), trwałość osiąganych rezultatów, zgodność realizowanych konkursów z harmonogramem i budżetem określonym w LSR, skuteczność promocji i aktywizacji społeczności lokalnej, sprawność działania organów stowarzyszenia i Biura LGD.

Kluczowym aktorem w analizach ewaluacyjnych będą interesariusze. W ramach procesu ewaluacji zostaną zaangażowani mieszkańcy, ich opinie udzielone w badaniach ankietowych będą stanowiły materiał analityczny i pozwolą na ustalenie czy LSR osiągnęła zakładane rezultaty. Będą oni również informowani o wynikach ewaluacji poprzez upublicznienie raportów ewaluacyjnych na stronie internetowej LGD.

Wnioski płynące z raportów ewaluacyjnych będą stanowiły podstawę do ewentualnej aktualizacji LSR.

Dane pozyskiwane poprzez monitoring, a szczególnie ewaluację stanowią podstawę do gromadzenia doświadczeń w procesie organizacyjnego uczenia się i budowania potencjału LGD, jego członków i interesariuszy.

W systemie oceny uwzględnione zostaną, co najmniej poniższe kryteria:

- trafność (odpowiedniość) – pozwala ocenić, w jakim stopniu przyjęte cele odpowiadają realnym potrzebom i są zgodne ze zdiagnozowanymi wyzwaniami;
- wpływ – ocena skutków, jakie wywiera projekt w szerszym otoczeniu;
- efektywność – pozwala ocenić stosunek poniesionych nakładów do uzyskanych wyników;

- skuteczność – pozwala ocenić stopień realizacji zakładanych celów (czy osiągnięto to, co zaplanowano), skuteczność użytych metod, oraz wpływ czynników zewnętrznych na ostateczne efekty;
- użyteczność – faktyczna użyteczność i konsekwencje podjętych interwencji;
- trwałość – pozwala ocenić, czy pozytywne efekty projektu mogą trwać również po zakończeniu finansowania

Równocześnie analizie, w procesie oceny, będzie poddane stosowanie podejścia LEADER (którego efekty określono w rozdziale V) i jego wpływu na sukces wdrażania LSR.

4. Procedura aktualizacji LSR

Aktualizacja zapisów LSR może nastąpić w wyniku ustaleń powstałych w procesie monitoringu i ewaluacji, a także w procesie zarządzania operacyjnego i strategicznego wdrażaniem LSR, jak i zarządzania samą Lokalną Grupą Działania.

Determinanty zmian mogą mieć zróżnicowany charakter, przykładowe z nich to:

- oczekiwania (potrzeby) interesariuszy z terenu objętego LSR,
- zmiana uwarunkowań lokalnych wpływających na wdrażanie LSR,
- zmiana uwarunkowań regionalnych, krajowych i wspólnotowych wpływających na wdrażanie LSR,
- zmiany prawa i wytycznych,
- problemy z realizacją przyjętego harmonogramu działań, w szczególności kamieni milowych,
- inne niż prognozowano zainteresowanie poszczególnymi przedsięwzięciami.

Wszyscy członkowie LGD, organy Stowarzyszenia, a przede wszystkim wszyscy mieszkańcy obszaru objętego LSR (interesariusze) będą mieli możliwość składania wniosków, uwag i propozycji zmian w zapisach LSR – korzystając z dostępnych kanałów informacyjnych (kontakty bezpośrednie, komunikacja elektroniczna, ankiety, badania ewaluacyjne itp.).

- Inicjatorem procedury aktualizacji LSR może być Zarząd LGD, Biuro LGD, jak i Walne Zebranie Członków LGD.
- Zarząd analizuje zgłoszony problem i proponowane zmiany przy wsparciu Biura LGD, w razie potrzeby Zarząd może skorzystać ze wsparcia zewnętrznych ekspertów.
- Zarząd decyduje o wprowadzeniu zmian do LSR, następnie przygotowuje aktualizację LSR przy wsparciu Biura LGD.
- Projekt zaktualizowanej LSR poddawany jest konsultacjom społecznym.
- Zarząd dokonuje przeglądu zgłaszanych w ramach konsultacji społecznych uwag i decyduje o ich uwzględnieniu/odrzuconiu.
- Zaktualizowana LSR przyjmowana jest przez Zarząd w drodze uchwały.

Rozdział XI. Wykaz wykorzystanej literatury

Bazy danych statystycznych: Bank Danych Lokalnych, Bank Danych Regionalnych, Polska w Liczbach, Główny Urząd Statystyczny, Monitor Rozwoju Lokalnego

Europejski Zielony Ład, Komisja Europejska, 2021

Ewaluacja zewnętrzna w ramach KSOW małopolskich lokalnych strategii rozwoju, Stowarzyszenie na Rzecz Rozwoju Płaskowyżu Proszowickiego "ProKoPaRa", Socjometr, 2021

From Farm to Fork Strategy, European Commission, 2020

Krajowa Strategia Rozwoju Regionalnego 2030

Narodowy Spis Powszechny Ludności i Mieszkań 2021, dane cząstkowe, Główny Urząd Statystyczny, 2022

Organizacje pozarządowe w Województwie Małopolskim, Małopolskie Obserwatorium Rozwoju Regionalnego, Kraków, 2022

Pismo Samorządu Terytorialnego - Wspólnota – Raport: Wydatki ze środków UE w latach 2014-2021 w przeliczeniu na jednego mieszkańca, 2022

Plan Strategiczny dla Wspólnej Polityki Rolnej 2023-2027

Plan Zagospodarowania Przestrzennego Województwa Małopolskiego, UMWM, 2018

Podręcznik OSLO 2018, GUS, Warszawa-Szczecin, 2020

Raport „Polska wieś 2022. Raport o stanie wsi” FDPA, 2022

Poradnik dla lokalnych grup działania w zakresie opracowania lokalnych strategii rozwoju na lata 2014-2020

Powiązania miejsko-wiejskie w Polsce, *OECD Regional Development Studies*, 2022

Powszechny Spis Rolny 2020, Główny Urząd Statystyczny, 2022

Program Fundusze Europejskie dla Małopolski 2021-2027

Szczegółowy Opis Priorytetów dla Programu Fundusze Europejskie dla Małopolski 2021-2027

Raport z badania kondycji rodzin w Małopolsce 2019 – Małopolskie Obserwatorium Rozwoju Regionalnego, Kraków, UMWM, 2019

Rozwój obszarów wiejskich i rolnictwa Województwa Małopolskiego do 2030, MUW, 2022

Strategia Rozwoju Gminy Charsznica na lata 2016-2025

Strategia Rozwoju Gminy Gołcza na lata 2014-2022

Strategia Rozwoju Gminy Koniusza na lata 2015-2023

Strategia Rozwoju Gminy Kozłów na lata 2016-2025

Strategia Rozwoju Gminy Książ Wielki na lata 2016-2022 aktualizowana do 2025

Strategia Rozwoju Gminy Miechów na lata 2021-2030

Strategia Rozwoju Gminy Nowe Brzesko 2015-2022

Strategia Rozwoju Gminy Pałecznica 2030

Strategia Rozwoju Gminy Raclawice 2022 – 2030

Strategia Rozwoju Gminy Radziemice na lata 2016-2023

Strategia Rozwoju Gminy Słaboszów na lata 2015-2025

Strategia Rozwoju Gminy Proszowice na lata 2013-2020

Strategia Rozwoju Gminy – Poradnik Praktyczny, MISTIA, Kraków, 2021

Strategia Rozwoju Województwa Małopolskiego – Małopolska 2030

Turystyka w województwie małopolskim w latach 2020 i 2021, GUS, Kraków, 2022

Uczestnictwo ludności w kulturze w 2019, Główny Urząd Statystyczny, Warszawa-Kraków, 2020

Rozdział XII. Załączniki do LSR

Załącznik nr 1

1. Cele i przedsięwzięcia

Do szacunków finansowych przyjęto kurs walutowy podany przez Ministra Finansów w „Wytocznych dotyczących stosowania jednolitych wskaźników makroekonomicznych będących podstawą oszacowania skutków finansowych projektowanych ustaw” oraz w oparciu o średnie wartości operacji ustalone w odniesieniu do dotychczasowych doświadczeń LGD oraz postulatów zgłaszanych w ramach warsztatów w wysokości 4,20 zł za euro.

Budżet (w EUR)	Przedsięwzięcia w ramach Celu 1: Aktywizacja gospodarcza i społeczna włączająca Mieszkańców	Grupy docelowe	Sposób realizacji
700 000 EFROW	P.1.1 Rozwój przedsiębiorczości w branży usługowej – rozwijanie działalności gospodarczej	Przedsiębiorcy, w szczególności: młodzi przedsiębiorcy, kobiety, osoby poszukujące zatrudnienia	konkurs
150 000 EFROW	P.1.2 Rozwój przedsiębiorczości w branży usługowej – rozwijanie działalności gospodarczej – podejmowanie działalności gospodarczej	Osoby fizyczne planujące rozpocząć działalność gospodarczą, w szczególności: młodzi przedsiębiorcy, kobiety, osoby poszukujące zatrudnienia	konkurs
100 000 EFROW	P.1.3 Poprawa jakości usług publicznych poprzez podnoszenie kwalifikacji i umiejętności liderów lokalnych	Liderzy lokalni	konkurs
300 000 EFROW	P.1.4 Włączenie społeczne - działania aktywizujące - dzieci, młodzież, seniorów i osoby w niekorzystnej sytuacji	Dzieci i młodzież, seniorzy, kobiety, osoby z niepełnosprawnościami	konkurs
300 000 EFS+	P.1.5 Rozwój placówek wsparcia dziennego dla dzieci i młodzieży	Dzieci i młodzież, rodzice i opiekunowie prawni dzieci i młodzieży	konkurs
300 000 EFS+	P.1.6 Rozwój usług w zakresie zapewnienia opieki osobom potrzebującym wsparcia w codziennym funkcjonowaniu	Opiekunowie osób wymagających wsparcia w codziennym funkcjonowaniu, osoby chorujące przewlekłe, osoby starsze, osoby wymagające wsparcia w codziennym funkcjonowaniu	konkurs
310 384 EFS+	P.1.7 Aktywizacja społeczna, zawodowa, edukacyjna, zdrowotna, kulturalna	Osoby bierne zawodowo, osoby doświadczone przemocą lub pokrzywdzone przestępstwem, osoby lub rodziny korzystające ze świadczeń z pomocy społecznej, osoby lub rodziny wykluczone lub zagrożone ubóstwem i wykluczeniem społecznym, w tym osoby uciekające z terenu Ukrainy, oraz otoczenie tych osób (m.in. rodzina, środowisko lokalne), osoby z niepełnosprawnościami i ich rodziny, rodziny z dziećmi doświadczające trudności opiekuńczo-wychowawczych	konkurs

Budżet (w EUR)	Przedsięwzięcia w ramach Celu 2: Poprawa jakości infrastruktury usług społecznych, kulturalnych, turystycznych	Grupy docelowe	Sposób realizacji
1 000 000 EFROW	P.2.1 Poprawa dostępności małej infrastruktury publicznej	Mieszkańcy obszaru LGD, w szczególności: dzieci i młodzież, seniorzy oraz osoby z niepełnosprawnościami	konkurs
1 981 439 EFRR	P.2.2 Poprawa jakości życia mieszkańców poprzez rozwój infrastruktury kultury	Mieszkańcy obszaru LGD i turyści, w szczególności: dzieci i młodzież, seniorzy oraz osoby z niepełnosprawnościami	konkurs

Budżet (w EUR)	Przedsięwzięcia w ramach Celu 3: Rozwój innowacyjnej zielonej gospodarki i świadomości klimatycznej Mieszkańców	Grupy docelowe	Sposób realizacji
150 000 EFROW	P.3.1 Rozwój przedsiębiorczości w branży efektywności energetycznej lub rozwój OZE w przedsiębiorstwach (zielona gospodarka) – rozwijanie działalności gospodarczej	Przedsiębiorcy, w szczególności: młodzi przedsiębiorcy, kobiety oraz osoby poszukujące zatrudnienia	konkurs
100 000 EFROW	P.3.2 Rozwój świadomości klimatycznej mieszkańców	Mieszkańcy obszaru LGD, w szczególności: dzieci i młodzież, seniorzy, lokalni liderzy	konkurs

2. Plan działania - wskazujący harmonogram osiągnięcia poszczególnych wskaźników produktu

Załącznik nr 2

CEL	lata	do 31.12.2024		do 31.12.2025		do 31.12.2026		do 31.12.2027		do 31.12.2028		do 31.12.2029		Program
	Nazwa wskaźnika	Wartość z jednostką miary	% realizacji wskaźnika narastająco	Wartość z jednostką miary	% realizacji wskaźnika narastająco	Wartość z jednostką miary	% realizacji wskaźnika narastająco	Wartość z jednostką miary	% realizacji wskaźnika narastająco	Wartość z jednostką miary	% realizacji wskaźnika narastająco	Wartość z jednostką miary	% realizacji wskaźnika narastająco	
Cel 1. Aktywizacja gospodarcza i społeczna włączająca Mieszkańców 														
Przedsięwzięcie P 1.1 Rozwój przedsiębiorczości w branży usługowej – rozwijanie działalności gospodarczej	Wskaźnik produktu - Liczba operacji polegających na rozwoju istniejącego przedsiębiorstwa			10 operacji	100%									PS WPR
Przedsięwzięcie P 1.2 Rozwój przedsiębiorczości w branży usługowej – podejmowanie działalności gospodarczej	Wskaźnik produktu - Liczba operacji polegających na utworzeniu nowego przedsiębiorstwa			6 operacji	100%									PS WPR
Przedsięwzięcie P 1.3 Poprawa jakości usług publicznych poprzez podnoszenie kwalifikacji i umiejętności liderów lokalnych	Wskaźnik produktu - Liczba operacji w zakresie podnoszenia kwalifikacji i umiejętności liderów lokalnych			3 operacje	37%	3 operacje	75%	2 operacje	100%					PS WPR
Przedsięwzięcie P 1.4 Włączenie społeczne - działania aktywizujące - dzieci, młodzież, seniorów i osoby w niekorzystnej sytuacji	Wskaźnik produktu - Liczba operacji w zakresie działań aktywizacyjnych					6 operacji	25%	6 operacji	50 %	6 operacji	75%	6 operacji	100%	PS WPR
Przedsięwzięcie P 1.5 Rozwój placówek wsparcia dziennego dla dzieci i młodzieży	Wskaźnik produktu - PLKC001 - liczba osób objętych usługami w zakresie wspierania rodziny i pieczy zastępczej					30 osób	100%							FEM
	PL0C003 – Ludność objęta projektami w ramach strategii zintegrowanego rozwoju terytorialnego					30 osób	100%							

	PL0C004 – Wspierane strategie rozwoju lokalnego kierowane przez społeczność					6	100%							
Przedsięwzięcie P 1.6 Rozwój usług w zakresie zapewnienia opieki osobom potrzebującym wsparcia w codziennym funkcjonowaniu	Wskaźnik produktu - PLKCO02 - liczba osób objętych usługami świadczonymi w społeczności lokalnej w programie					30 osób	100%							FEM
	PLKLC003 – liczba opiekunów faktycznych/nieformalnych objętych wsparciem w programie					3	100%							
	PL0C003 – Ludność objęta projektami w ramach strategii zintegrowanego rozwoju terytorialnego					30 osób	100%							
	PL0C004 – Wspierane strategie rozwoju lokalnego kierowane przez społeczność					6	100%							
Przedsięwzięcie P 1.7 Aktywizacja społeczna, zawodowa, edukacyjna, zdrowotna, kulturalna	EECO02+04 - liczba osób niezatrudnionych objętych wsparciem w programie					30 osób	50%	30 osób	100%					FEM
	PL0C003 – ludność objęta projektami w ramach strategii zintegrowanego rozwoju terytorialnego					30 osób	50%	30 osób	100%					
	PL0C004 – wspierane strategie rozwoju lokalnego kierowane przez społeczność					3	50%	3	100%					
Wskaźnik rezultatu W.1.1.	R.39 Rozwój gospodarki wiejskiej: liczba przedsiębiorstw rolnych, w tym przedsiębiorstw zajmujących się biogospodarką, rozwiniętych dzięki wsparciu w ramach WPR					10								PS WPR
Wskaźnik rezultatu W.1.2.	R.37 Wzrost gospodarczy i zatrudnienie na obszarach wiejskich – miejsca pracy					6								PS WPR
Wskaźnik rezultatu W.1.3.	R.1 Poprawa realizacji celów dzięki wiedzy i innowacjom – liczba osób					30		30		20				PS WPR
Wskaźnik rezultatu W.1.4	R.42 Promowanie włączenia społecznego: liczba osób objętych wspieranymi projektami włączenia społecznego					60		60		60		60		PS WPR
Wskaźnik rezultatu W.1.5	PLKCR06 - liczba utworzonych w programie miejsc świadczenia							3						FEM

	usług wspierania rodziny i pieczy zastępczej istniejących po zakończeniu projektu												
	PLKLCR03 – liczba podmiotów które rozszerzyły ofertę wsparcia						3						
Wskaźnik rezultatu W.1.6	PLKLCR03 - liczba podmiotów, które rozszerzyły ofertę wsparcia lub podniosły jakość oferowanych usług						6						FEM
	PLKLCR02 – liczba utworzonych miejsc świadczenia usług w społeczności lokalnej						10						
	PLKLCR04 – liczba osób świadczących usługi w społeczności lokalnej dzięki wsparciu w programie						3						
	Liczba osób, których sytuacja społeczna uległa poprawie w efekcie realizacji projektu						10						
Wskaźnik rezultatu W.1.7.	EECR03 – liczba osób, które uzyskały kwalifikacje po opuszczeniu programu						15		15				FEM
	EECR04 - liczba osób pracujących, łącznie z prowadzącymi działalność na własny rachunek, po opuszczeniu programu						0		1				

CEL	lata	do 31.12.2024		do 31.12.2025		do 31.12.2026		do 31.12.2027		do 31.12.2028		do 31.12.2029		Program
	Nazwa wskaźnika	Wartość z jednostką miary	% realizacji wskaźnika narastająco	Wartość z jednostką miary	% realizacji wskaźnika narastająco	Wartość z jednostką miary	% realizacji wskaźnika narastająco	Wartość z jednostką miary	% realizacji wskaźnika narastająco	Wartość z jednostką miary	% realizacji wskaźnika narastająco	Wartość z jednostką miary	% realizacji wskaźnika narastająco	
Cel 2. Poprawa jakości infrastruktury usług społecznych, kulturalnych, turystycznych 														
Przedsięwzięcie P 2.1 Poprawa dostępności małej infrastruktury publicznej	Liczba operacji w zakresie poprawy dostępności małej infrastruktury					12 operacji	100%							PS WPR
Przedsięwzięcie P 2.2 Poprawa jakości życia mieszkańców poprzez rozwój infrastruktury kultury	PLRO141 - Liczba instytucji kultury objętych wsparciem					4 sztuki	33%	6 sztuk	83%	2 sztuki	100%			FEM
	RCO074 – ludność objęta projektami w ramach strategii zintegrowanego rozwoju terytorialnego					10 tys.	33%	15 tys.	83%	5 tys.	100%			
	RCO077 – liczba obiektów kulturalnych i turystycznych objętych wsparciem					4 obiekty	33%	6 obiektów	83%	2 obiekt	100%			
	RCO080 – Wspierane strategie rozwoju lokalnego kierowanego przez społeczność					4	33%	6	83%	2	100%			
Wskaźnik rezultatu W.2.1.	R.41PR Łączenie obszarów wiejskich w Europie: odsetek ludności wiejskiej korzystającej z lepszego dostępu do usług i infrastruktury dzięki wsparciu z WPR					2 tys.		4 tys.						PS WPR
Wskaźnik rezultatu W.2.2.	RCR 77 - liczba osób odwiedzających obiekty					500		500		500				FEM

	kulturalne i turystyczne objęte wsparciem												
--	---	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--

Załącznik nr 2

CEL	lata	do 31.12.2024		do 31.12.2025		do 31.12.2026		do 31.12.2027		do 31.12.2028		do 31.12.2029		Program
	Nazwa wskaźnika	Wartość z jednostką miary	% realizacji wskaźnika narastająco	Wartość z jednostką miary	% realizacji wskaźnika narastająco	Wartość z jednostką miary	% realizacji wskaźnika narastająco	Wartość z jednostką miary	% realizacji wskaźnika narastająco	Wartość z jednostką miary	% realizacji wskaźnika narastająco	Wartość z jednostką miary	% realizacji wskaźnika narastająco	
Cel 3. Rozwój innowacyjnej zielonej gospodarki i świadomości klimatycznej Mieszkańców 														
Przedsięwzięcie P 3.1 Rozwój przedsiębiorczości w branży efektywności energetycznej lub rozwój OZE w przedsiębiorstwach (zielona gospodarka) – rozwijanie działalności gospodarczej	Liczba operacji polegających na rozwoju istniejącego przedsiębiorstwa					3 operacje	100%							PS WPR
Przedsięwzięcie P 3.2 Rozwój świadomości klimatycznej mieszkańców	Liczba operacji z zakresu rozwoju świadomości klimatycznej mieszkańców					4 operacje	50%	4 operacje	100%					PS WPR
Wskaźnik rezultatu W.3.1.	R.39 Rozwój gospodarki wiejskiej: liczba przedsiębiorstw rolnych, w tym przedsiębiorstw zajmujących się biogospodarką, rozwiniętych dzięki wsparciu w ramach WPR							3						PS WPR
Wskaźnik rezultatu W.3.2.	R.1 Poprawa realizacji celów dzięki wiedzy i innowacjom – liczba osób							120		120				PS WPR

3. Budżet LSR - w podziale na poszczególne fundusze EFSI i zakresy wsparcia

Załącznik nr 3

PLANOWANA WYSOKOŚĆ ŚRODKÓW NA WDRAŻANIE LSR I ZARZĄDZANIE LSR				
Zakres wsparcia	Program/Fundusz			Środki ogółem (EUR)
	PS WPR	EFRR*	EFS+*	
Wdrażanie LSR (art. 34 ust. 1 lit. b rozporządzenia nr 2021/1060)	2 500 000	1 981 439	910 384	5 391 823
Zarządzanie LSR (art. 34 ust. 1 lit. c rozporządzenia nr 2021/1060)	562 500	160 653	160 653	883 806
Razem	3 062 500	2 142 092	1 071 037	6 275 629
* Wysokość środków danego funduszu na RLKS dostępnych dla LGD w danym województwie będzie wyższa o wartość wkładu krajowego, którego procentowy udział w tej kwocie jest określony dla danego FEW. ** W wierszu odpowiadającemu danemu EFSI, z którego LSR nie będzie finansowana, należy wstawić wartość „0”.				

4. Plan wykorzystania budżetu LSR – wykazujący wykorzystanie zakontraktowanych środków w podziale na poszczególne fundusze i lata

Załącznik nr 4

fundusz	środki zakontraktowane (w Euro) do:													
	31.12.2024		31.12.2025		30.06.2026		31.12.2026		31.12.2027		31.12.2028		31.12.2029	
	kwota ogółem (UE+krajowe)	% wykorzystania budżetu LSR	kwota ogółem (UE+krajowe)	% wykorzystania budżetu LSR	kwota ogółem (UE+krajowe)	% wykorzystania budżetu LSR	kwota ogółem (UE+krajowe)	% wykorzystania budżetu LSR	kwota ogółem (UE+krajowe)	% wykorzystania budżetu LSR	kwota ogółem (UE+krajowe)	% wykorzystania budżetu LSR	kwota ogółem (UE+krajowe)	% wykorzystania budżetu LSR
EFROW	0	0	887500	35%	1362500	90%	50000	92%	125000	97%	75000	100%	0	
EFS+	0	0	0	0	655000	72%	100000	83%	155384	100%	0		0	
EFRR	0	0	0	0	660479	33%	990719	83%	330241	100%	0		0	
RAZEM	0	0	887500	16%	2677979	66%	1140719	87%	610625	98%	75000	100%	0	



Rzeczpospolita
Polska

Dofinansowane przez
Unię Europejską



MAŁOPOLSKA